

KINNITATUD

Tartu Vangla direktori
11.02.2013 käskkirjaga nr 1-1/27
Muudetud Tartu Vangla direktori
02.08.2013 käskkirjaga nr 1-1/119
TV dir 09.04.14 kk nr 1-1/56
TV dir 20.04.2015 kk nr 1-1/63
TV dir 20.07.2016 kk nr 1-1/127
TV dir 04.05.2017 kk nr 1-1/49, mis on muudetud 16.06.17 kk-ga nr 1-1/77
TV dir 16.06.2017 kk nr 1-1/76
TV dir 30.10.2017 kk nr 1-1/139
TV dir 31.05.2018 kk nr 1-1/77
TV dir 19.12.2018 kk nr 1-1/195
TV dir 01.04.2019 kk nr 1-1/71
TV dir 07.05.2019 kk nr 1-1/91
TV dir 23.09.2019 kk nr 1-1/153
TV dir 12.12.2019 kk nr 1-1/191
TV dir 27.04.2021 kk nr 1-1/53
TV dir 16.09.2021 kk nr 1-1/115
TV dir 25.02.2022 kk nr 1-1/22
TV dir 01.03.2022 kk nr 1-1/23
TV dir 02.06.2022 kk nr 1-1/57
TV dir 06.03.2023 kk nr 1-1/30
Tv dir 20.04.2023 kk nr 1-1/46

Tartu Vangla kodukorra seletuskiri

Tartu Vangla kinnipeetavatele kehtib vangla territooriumil lisaks teistele vangistusalaatele õigusaktidele, nagu vangistusseadus (VangS) ja vangla sisekorraeeskiri (VSkE), ka Tartu Vangla kodukord ning muud Tartu Vangla direktori haldusaktid, millega reguleeritakse kinnipeetavate elukorraldust. Tartu Vangla uue kodukorra väljatöötamise eesmärk on parandada eelmise kodukorra kvaliteeti, kaas-ajastada selles leiduvaid norme ning muuta Tartu Vanglas kinnipeetavate elukorraldust puudutavad reeglid ülevaatlikumaks ja kompaksemaks. Tartu Vangla direktori poolt antud käskkirjad, mis puudutavad kinnipeetavate elukorraldust vanglas, viiakse sisse kodukorda ja üksikaktid tunnistatakse kehtetuks. Eesmärgiks on koondada kodukorda kõik vanglas kinnipeetavate jaoks olulised kehtivad normid, et kinnipeetavatel oleks võimalik kõiki neid puudutavaid vanglasiseseid õigusakte leida ühest kohast. Tartu Vangla kodukorra juurde kuuluva seletuskirja eesmärk on täpsustada kodukorras sätestatud punkte.

Kodukorra sätete seletused punktide kaupa

1. Üldsätted

Üldsätted on kodukorra sissejuhatavaks osaks ning sätestavad kodukorra reguleerimisala. **Punkti 1.1 kohaselt** sätestab kodukord Tartu Vanglas viibivatele kinnipeetavatele vangistuse ja eelvangistuse kandmise tingimused ning vangistuse ja eelvangistuse täideviimise korra Tartu Vangla territooriumil. Kodukord on täpsustuseks vangistusseadusele (edaspidi VangS) ning justiitsministri 30.11.2000.a määrusele nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ (edaspidi VSkE) ja muudele õigusaktidele. Kodukorrast on võimalusel välja jäetud need sätted, mis otseselt dubleerivad muid õigusakte.

Kodukorra punkti 1.2 järgi on kodukord täitmiseks kohustuslik nii kinnipeetavatele, teenistujatele kui ka vanglat külastavatele isikutele. Nõude eesmärk on tagada vanglas viibivate isikute poolt kodukorras sätestatud nõuete täitmine ja vangla territooriumil õigusrikkumiste ärahoidmine. Kodukorra täitmise kohustus tuleneb VangS § 67 punktis 1 sätestatust, mille kohaselt on kinnipeetav kohustatud julgeoleku tagamiseks vanglas täitma vangla sisekorraeeskirju ning justiitsministri 6. detsembri 2001 määruse nr 87 „Tartu Vangla põhimäärus“ (edaspidi Tartu Vangla põhimäärus) § 3 lg 2 punkti 7, mille kohaselt on vangla direktori poolt tema pädevuse piires antud käskkirjad ja muud kirjalikud või suulised korraldused täitmiseks kohustuslikud vangla teenistujatele ning kinnipeetavatele ja vahistatutele.

Punktiga 1.3 on kodukorrast kaotatud mõiste kinni peetav isik, mida siiani on kasutatud kinnipeetava ja vahistatu ühise nimetusena. Uue kodukorra kohaselt kohaldatakse kinnipeetavaid puudutavaid sätteid ka Tartu Vanglas viibivatele vahistatutele kui kodukorraga ei ole ette nähtud teisiti. Käesoleva punkti eesmärk on kaotada seni kehtinud ja ainult kodukorrale omane „kinni peetava isiku“ mõiste ning viia kodukord vastavusse vangistusseaduse ja vangla sisekorraeeskirja määratlustega. Sellest tulenevalt kasutatakse sõna „kinnipeetav“ nii vahistatu kui ka süüdimõistetud kohta kui regulatsioon puudutab mõlemaid. Kui kohustused/õigused puudutavad vaid süüdimõistetud kasutatakse kas sõna kinnipeetav kui on piisavalt selge, et regulatsioon ei laiene vahistatule või sõna „kinnipeetav (välja arvatud vahistatu)“ kui on vajadus tuua erisus välja teksti sees. Kodukorras sätestatud nõuete täitmise kohustus vahistatule tuleneb Tartu Vangla põhimäärus § 1 lg 1 alusel, mille kohaselt Tartu Vangla viib täide vabadusekaotust, eelvangistust ja kriminaalhooldust ning Tartu Vangla põhimäärus § 3 lg 2 punktist 7, mille kohaselt on vangla direktori poolt tema pädevuse piires antud käskkirjad ja muud kirjalikud või suulised korraldused täitmiseks kohustuslikud vangla teenistujatele ning kinnipeetavatele ja vahistatutele.

Punkti 1.4 ja 1.5 all on ära toodud avatud ja suletud osakonna mõisted. Vangla avatud osakonnaks nimetatakse osakonda, kuhu on paigutatud kinnipeetavad (välja arvatud vahistatud) ja vastavalt päevakavas sätestatud aegadele on osakonna kambrite uksed lahti ning kinnipeetavatel on oma osakonna piires võimalik vabalt liikuda. Avatud osakonna mõiste tuleneb VangS § 8 lg 1 sätestatust, mille kohaselt on kinnipeetaval lubatud liikuda kinnise vangla territooriumil vangla sisekorraeeskirjas ja kodukorras sätestatud kohtades ning ajal. Öörahu algusest kuni äratuseni ning muul vangla sisekorraeeskirjas ja kodukorras sätestatud ajal eraldatakse kinnipeetavad neile ettenähtud kambritesse, mis lukustatakse. Vangla suletud osakonna kambrid on lukustatud ööpäevaringselt ja päevakava ei sätesta osakonna kambrite lahtioleku aegu. Vangla suletud osakonda paigutatud kinnipeetavad viibivad lukustatud kambrites ööpäevaringselt. Suletud osakondade all mõistetakse osakondasid, milles viibivatel kinnipeetavatel, puudub VangS § 8 lg 1 sätestatust tulenev liikumisvabadus. Täpsemalt sätestab seda VSKE § 8 lg 4, mille kohaselt ei ole liikumisõigust kinnipeetaval, kes viibib kartseris, eraldatud lukustatud kambris, raske distsiplinaarrikkumise korral enne distsiplinaarmenetluse lõpetamist eraldi kambris, vastuvõtuosakonnas, vangla meditsiini- või tervishoiuosakonna statsionaaris. Lisaks mõistetakse suletud osakonna all osakonda, kuhu paigutatakse vahistatud. Vahistatute paigutamine suletud osakonda tuleneb VangS § 90 lg 3, mille kohaselt hoitakse vahistatut ööpäev läbi lukustatud kambris.

Kodukorra punktide 1.6 ja 1.7 alla on toodud kinnipeetavate kohustused ja keelud. Uue kodukorraga kaotatakse ära seni eraldi punktina kehtinud kinnipeetava kohustused ja keelud ning seal sisalduvad sätted on ära jagatud kodukorra teiste punktide vahel. Üldsätete alla on toodud punktid, mis on üldisemat laadi ja ei haaku kodukorra teiste punktidega.

Punktis 1.6 on välja toodud järgmised kinnipeetava kohustused:

1.6.1 täitma VangS, VSKE, Kodukorda ja muid õigusakte ning alluma vanglaametnike ja -teenistujate seaduslikele korraldustele - VangS § 67 lg 1 sätestab, et kinnipeetav on kohustatud täitma vangla sisekorraeeskirju ja alluma vanglaametnike seaduslikele korraldusele. Regulatsiooni eesmärgiks on õigusaktide loetelu laiendamine ja kinnipeetavatele selguse loomine, et lisaks sisekorraeeskirjadele on nad kohustatud täitma ka teisi vangla elukorraldust reguleerivaid õigusakte. Kinnipeetava kohustused peavad soodustama tema lõimumist vangla korrapärasesse toimimisse ning aitama sellega kaasa vangistuse täideviimise eesmärkide täitmisele.

1.6.2 tervitama vanglateenistujaid ja teisi vanglat külastavaid ametiisikuid püsti seistes - kohustuse tervitada vanglateenistujaid ja teisi vanglat külastavaid isikuid püsti seistes eesmärgiks on viisakuse ja distsipliini tagamine. Vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele. Tervitamine püsti seistes on üldlevinud viisakusvorm ja viisakal käitumisel tervikuna on kinnipeetavate käitumisele üldpreveniivne mõju peale vanglast vabanemist.

1.6.3 olema vangla teenistujatega, teiste kinnipeetavate ja vanglat külastavate isikutega viisakas - kuigi viisakus on suhteline mõiste ja viisakusnormid erinevad kultuuriti on kinnipeetavad siiski kohustatud ühiskonnas välja kujunenud viisakusnormide ja nõuete alusel välja näitama viisakust teiste isikute suhtes.

1.6.4 täitma isikliku hügieeni nõudeid, pidama korras ja puhtana oma riietuse ning voodivarustuse, hoidma puhtad oma elukambri (sh WC) ja osakonna olmeruumid, peale hommikust äratust seadma korda oma magamiskoha - vastav kohustus tuleneb VangS §-dest 45, 46 ja 50. Regulatsiooni eesmärgiks on tagada hügieeninõuetest kinnipidamine ning ennetada sellega kaasneva võivate

mürgistuste ja haiguste levikut. VangS § 67 p 4 ja § 51 kohaselt on kinnipeetav kohustatud suhtuma heaperemehelikult talle vangla poolt usaldatud esemetesse ja pidama korras tema kasutuses olevad elu- ja olmeruumid, ning kohustuse, et kui kinnipeetav ei hoolitse oma isikliku hügieeni eest vajalikul määral ja see on kaasa toonud reaalse ohu kinnipeetava või teise isiku tervisele, võib vanglateenistus hügieeninõuete täitmiseks kasutada sundi. Vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele, on selge, et hügieeninõuetest kinnipidamine on üks lahutamatu osa ühiskonnas aktsepteeritavast käitumisest, sama oluline roll on siin oma elukeskkonna puhtana hoidmisel ja ühiselu reeglite aktsepteerimisel ja nendest kinni pidamisel.

1.6.5 kinnipeetavad on kohustatud kandma nimesilti. Nimesilti peab kandma väljaspool kambrit olles ning loenduse ajal kaelas nähtavalt ja loetavalt. Nimesilt peab olema kinnitatud vaid vanglateenistuse poolt väljastatud kinnitusvahendiga. Selline regulatsioon on vajalik kinnipeetavate omavalmistatud kinnitusvahendite ning paelte kasutamise välistamiseks. Nimesildi kandmise nõue tuleneb VangS § 46 lg 1 sätetest, mille kohaselt kinnipeetav on kohustatud kandma riietusel nimesilti. Regulatsiooni eesmärgiks on täpsustada, kus ei ole nimesildi kandmine kohustuslik (kambris, kui ei toimu loendust) ning kus on nimesildi kandmine kohustuslik (väljaspool elukambrit), kuidas nimesilti korrektselt kanda ning kinnipeetavate omavalmistatud nimesiltide kasutamine.

1.6.6 kasutama suhtluses vanglateenistuse ametnikuga „Teie“ vormi. Nii nagu ametnikud, peavad ka kinnipeetavad suhtluses vanglateenistuse ametnikuga olema viisakad ja lugupidavad.

1.6.7 teavitama esimesel võimalusel vanglateenistuse ametnikku vanglas keelatud eseme või temale mittekuuluva eseme leidmisest – VangS § 67 p-i 3 kohaselt on kinnipeetav vanglas julgeoleku tagamiseks kohustatud teatama viivitamatult vanglateenistuse ametnikule kõikidest asjaoludest, mis võivad ohustada vangla julgeolekut ja korda ning teise isiku elu ja tervist. Seega on selle kohustuse eesmärgiks aidata tagada vangla julgeolekut ja korda. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punktis 1.7 on välja toodud kinnipeetavale keelatud tegevused vanglas:

1.7.1 teiste isikutega suhtlemisel kasutada seksuaalselt ahistavaid, ebatsensuurseid, ähvardavaid, solvavaid või laimavaid väljendeid, žeste või žargooni - Eesti Vabariigi põhiseaduse § 17 sätetatu kohaselt ei tohi kellegi au ega head nime teotada. Vangla peab oma tegevusega seisma selle eest, et vanglas viibivate isikute põhiseaduslikud õigused oleksid tagatud. Karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 120 kohaselt on ähvardamine kriminaalkorras karistatav. KarS § 275 sätetatu näeb ette karistuse võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamise ja solvamise eest. Žargooni kasutamine kinnipeetavate poolt väljendab ilmset lugupidamatust kinnipeetava enda kui ka teise vanglas viibiva isiku suhtes. Osad žestid on omandanud tähenduse, mis on kõigile üldteada, seega on võimalik ka žestikuleerides näidata üles lugupidamatust vanglateenistuse või teiste isikute vastu.

1.7.2 ohutada, kallutada, provotseerida või mõjutada muul viisil vanglateenistajat või teisi kinnipeetavaid panema toime õigusrikkumist - mõjutamine igasugusele õigusvastasele käitumisele ohustab vangla julgeolekut tervikuna. Vangla tegevus on suunatud kinnipeetava õiguskuulekale käitumisele suunamisele, et kinnipeetav naastes tavaühiskonda, suudaks võtta omaks ühiskonnas aktsepteeritud käitumisnormid. Ilmselt ei kuulu kinnipeetava poolt teise isiku ohutamine või kihutamine õigusrikkumise toimepanemisele vanglas ega ka tavaühiskonnas aktsepteeritavate käitumisnormide hulka. Kinnipeetava poolt teise isiku ohutamine või kihutamine õigusrikkumise toimepanemisele väljendab ilmset lugupidamatust ühiskonna suhtes.

1.7.3 karjuda, kasutada müra tekitamiseks kambris olevaid esemeid ja elemente jne - sätte eesmärk on osakonnas korra tagamine ja vanglateenistuse ametnike teenistuskohustuste korrektne ja takistamatu täitmine. Samuti ei tohi olla häiritud osakonnas viibivate kinnipeetavate rahu. Müra segab selgelt teenistuskohustuste täitmist ja võib tõmmata vanglateenistuse ametniku tähelepanu kõrvale muult sündmuselt või teolt, mida samal ajal osakonnas toime pannakse (antakse edasi keelatud esemeid, kasutatakse vägivalda teise kinnipeetava suhtes jne), mis ohustab otseselt julgeolekut vanglas.

1.7.4 kasutada teiste isikute suhtes füüsilist ja vaimset vägivalda - vangla tegevus on suunatud kinnipeetava õiguskuulekale käitumisele suunamisele, et kinnipeetav naastes tavaühiskonda, suudaks võtta omaks ühiskonnas aktsepteeritud käitumisnormid. Ilmselt ei kuulu vägivaldsemine vanglas ega ka vabas ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisnormide hulka. Kinnipeetava poolt vägivald kasutamine väljendab ilmset lugupidamatust ühiskonna suhtes. Vaimne vägivald on selle tajujale täpselt sama koormav ning ei ole ühiskonnas aktsepteeritud käitumisnorm.

1.7.5 mängida laua- või muid mänge kasu saamise eesmärgil - hasartmänguseadus § 2 lg 1 sätetatu kohaselt on hasartmängu oluliseks osaks panuse tegemine, mängu tulemusel võimaliku võidu saamine,

mängu tulemus määratakse osaliselt või täielikult juhuslikkusele põhineva tegevusega või see sõltub eelnevalt mitteteadaoleva sündmuse toimumisest. VSKE § 64¹ p 17 kohaselt on kinnipeetaval keelatud omada hasartmänguvahendeid. Hoolimata sellest, et kinnipeetavatele on lubatud piiratud loetelu lauamänge (male, kabe, nard), on keelatud nende mängude mängimine kasu või hüvede saamiseks. Kasu saamise eesmärgil erinevate lauamängude mängimine ja kihlvedude sõlmimine ohustab nii mängija kui vangla julgeolekut tervikuna. Oluliseks põhjuseks, miks mängud kasu saamise eesmärgil on keelatud tuleneb võlasuhete tekkimisest. Praktikas on tekkinud olukordi, kus kinnipeetav ei suuda maha mängitud tasuda ja võlgade sissenõudmisel kasutatakse vägivalda, ähvardamist, mis omakorda võib kahjustada võlgniku enda või tema perekonna heaolu ja turvalisust ning seeläbi ka vangla turvalisust, ka ei ole välistatud, et võlgu olev kinnipeetav on kergemini allutatav teise kinnipeetava kontrollile, eesmärgiga sundida võlgnikku käituma kehtestatud korra vastu või panema toime mõne teo (ründama kaaskinnipeetavat, vanglateenistuse ametnikku), et vangla oleks sunnitud paigutama kinnipeetavat ümber, näiteks lukustatud kambriksse.

1.7.6 teha kambri ehituselementidele, kappidele, raamatutele ja muule vangla varale kirjutisi, märke, samuti kleepida või kinnitada või asetada järelevalvet takistaval viisil neile fotosid, reproduktsioone, ajakirjade väljalõikeid, katteid, vaipu, postkaarte jms - eesmärgiks keelata kambri ehitus- ja sisustuselementidele ja muule vangla varale kirjutiste ja märgete tegemine, kleebiste panemine või kinnitada neile fotosid, reproduktsioone, ajakirjade väljalõikeid, katteid. Säte on vajalik, et ennetada vangla vara kahjustamist ja kambrite korratuks muutmist, endise olukorra taastamine tooks vanglale kaasa asjatuid kulutusi. Fotodega, reproduktsioonidega, ajakirjade väljalõigetega, katetega ja vaipadega püüavad kinnipeetavad varjata kambriks lõhutud kohtasid või teha nende taha peidikuid. Seega raskendaks nimetatud esemete kambriks kasutamine oluliselt vanglateenistuse järelevalvetoiminguid. Ka erinevad postkaardid ja fotod, mida on terve laua/trellide äär täis segavad järelevalvet, mistõttu on lisatud punkti sõnad "asetada järelevalvet takistaval viisil" ja "postkaarte".

1.7.7 ja 1.7.8 valmistada ja kasutada mistahes omavalmistatud lisariieid, –aluseid või muud taolist ning tuua kambriksse mööbliesemeid, mis ei ole kambriksustuse nimekirjas (kambri sisustusse kuuluvad: kahekordne nari, laud, 2 pöranda külge kinnitatud taburetti, 2 öökappi, riidenagi, telerilaud, WC riid (ainult S-hoones)) - VSKE § 7 sätestab ammendava loetelu kambriksustuse hulka kuuluvast, milleks on: 1) ühe- või kahekordsed voodid; 2) isiklike asjade hoiukoht; 3) laud; 4) istekoht igale kinnipeetavale; 5) võimaluse korral valjuhääldi; 6) riidenagi; 7) võimaluse korral pesemiskoht; 8) võimaluse korral WC. Nimetatud esemed on tagatud kambriks vangla poolt. Isevalmistatud alused, lisariidid ja muu taoline raskendab kambri visuaalset kontrolli, nimetatud esemete taha või esemetega saab varjata peidikuid, lõhutud või rikutud ehituselemente. Nimetatud esemed sobivad hästi keelatud esemete peitmiseks, sest eset ise valmistades on võimalik sinna peidik sisse ehitada, mis aga ohustab otseselt julgeolekut vanglas ning raskendab läbiotsimist kambriks.

1.7.9 hoida kambriks kinnitustest lahti tulnud või purunenud mööblit või mööbliosi (lahtitulnud või purunenud ese tuleb koheselt üle anda järelevalvet teostavale teenistujale) - kinnitusest lahti tulnud või katkine mööbel kujutab endast ohtu nii kinnipeetavale kui ka vanglateenistuse ametnikule. Kinnitusest lahti tulnud või katkisest esemest teatamise kohustus tuleneb VangS § 67 p 3 sätestatust, mille kohaselt peab kinnipeetav teatama viivitamatult vanglateenistuse ametnikule kõikidest asjaoludest, mis võivad ohustada vangla julgeolekut ja sisekorda ning teise isiku elu ja tervist.

1.7.10 suhelda osakonnas, jalutusaias või jalutusboksis olles teiste osakondade kinnipeetavatega. E-hoone suletud osakondades on keelatud suhelda teiste kambrite kinnipeetavatega. Vangla piirab erinevates osakondades, suletud kambriks või suletud osakonnas paiknevate kinnipeetavate suhtlemist turvalisuse kaalutlusel, et isikud ei saaks vahetada infot, nt organiseerida õigusrikkumisi, ohustada vangla ja ühiskonna julgeolekut, keelatud esemete üleandmist.

1.7.11 katta, määrada või avada valgusteid - eesmärgiks keelustada valgustite katmine, määrimine ja avamine. Valgustite katmine ja määrimine takistavad visuaalset järelevalvet öisel ajal, oluline on tagada operatiivne järelevalve kinnipeetavate üle ja neile määratud kambrite visuaalse kontrolli võimalus, hoidmaks ära nt kinnipeetavate enesevigastuste tekitamine, ennetada ja takistada kambriks oleva vangla vara lõhkumist või lõhkumise varjamist ruumi pimendamise abil, nt trellide või akna lõhkumise varjamiseks. Valgustite avamine ohustab otseselt kinnipeetava elu ja tervist, on elektrilöögi võimalus, lambi osadest saab ise valmistada muid keelatud ja vangla julgeolekut ohustavaid esemeid (isevalmistatud elektriseadmed, löike-torke riistad jne).

1.7.12 kambris olevaid esemeid ja WC ust hoida asendis, mis raskendab või takistab järelevalve teostamist - Justiitsministri 01.10.2011 määrusega „Järelevalve korraldus vanglas“ § 12 lg 2 tuleneb, et sisevalvepiirkonnas ringkäiku tehes tuleb kontrollida kambris toimuvat. Üldjuhul kontrollitakse kambris toimuvat visuaalselt läbi kambri ukse silma. Kui ukse silmast ei ole võimalik kambris toimuvat kontrollida, avatakse kontrollimiseks toiduluuk või kambri uks. Nimetatust tulenevalt ei või kambris olevad esemed ja tualetiuks olla selliselt, et järelevalve oleks takistatud.

1.7.13 hoida vanglateenistuja juuresolekul käsi taskus - vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele. Teise isiku juuresolekul käte taskus mitte hoidmine on üldlevinud viisakusvorm ja viisakal käitumisel tervikuna on kinnipeetavate käitumisele üldpreventiivne mõju. Tihti peale reedavad käed ka inimese närvilisust, seega on ametnikul kergem hinnata olukorda, kui ta näeb kinnipeetavat mittevarjatud kätega (kehakeel).

1.7.14 WC-potti paigutada või potist alla lasta aineid või esemeid, kui see ei kaasne poti sihtotstarbelise kasutamisega - eesmärk on vältida kanalisatsiooni ummistuse ja uputuse tekkimist. Praktikast on ette tulnud olukordi, kus kinnipeetavad on visanud WC-potti esemeid, mis ei lagune vees ning selle tulemusel on tekkinud kanalisatsiooni ummistusi.

1.7.15 pesta ennast väljaspool duširuumi või oma elukambrit - vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele. Enese alastamine selleks mittesobilikes kohtades ei ole üldlevinud viisakusvorm ja viisakal käitumisel tervikuna on kinnipeetavate käitumisele üldpreventiivne mõju peale vanglast vabanemist. Ruumid ja kohad, mis ei ole spetsiaalselt ehitatud pesemiseks võivad põrandale ja mujale sattuva vee tõttu saada kahjustusi, mis toob vanglale kaasa rahalisi kulutusi, vesi kahjustab mööblit ja kommunikatsioonisüsteeme, juhib hästi elektrit, seega on sellise käitumise tagajärjel võimalik oht inimese tervisele ja varalise kahju tekkimine.

1.7.16 teha endale või teisele tätoveeringuid, lasta end tätoveerida. Tätoveeringute tegemine on vanglas keelatud ja ohustab kinnipeetavate ja teiste vanglas viibivate isikute tervist, sest seeläbi võivad levida erinevad nakkushaigused (HIV, hepatiit jm vere teel levivad haigused). Ühiskonnas on levinud arusaam, et tätoveeringud viitavad vanglale ja retsidiivsele taustale või siis vähemalt võimalikule sotsiaalselt agressiivsele käitumisele. Samuti on vangla subkultuuri oluliseks märgiks erinevate tähendustega tätoveeringute omamine, millest võib selguda kuritegelikus hierarhias positsioon. Vangistuse eesmärk on kriminaalse subkultuuri ilminguid vähendada ja muuta olematuks, et kinnipeetavad ei jätkaks kriminaalset karjääri peale vabanemist. Vangla praktikast on esinenud olukordi, kus tätoveeritakse isiku tahte vastaselt ja tätoveeringu sisu on isikut halvustav. Tätoveeringu (märgi) eemaldamine on raskendatud tegevus ja võib kahjustada isiku tervist jäädavalt.

1.7.17 muretseda, valmistada, tarvitada, hoida või edasi anda esemeid, mille omamine on VSKE, Kodukorraga keelatud. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13] Kinnipeetava vanglasse saabumisel koostatakse temaga kaasas olevate asjade kohta ühtne nimekiri. Ühtsest nimekirjast peab nähtuma kinnipeetaval kaasas olnud esemete loetelu ja kas ese on kinnipeetavale antud kambrisse või tuppa või paigutatud lattu hoiule. Vangistuseseaduse § 15 lg 2 nimetab kinnipeetavale keelatud esemete ja ainete üldised tunnused, Vangla sisekorraeeskirja § 64¹ kinnipeetavale keelatud esemete ja ainete loetelu. Vangistuseseaduse § 15 lg 4 kohaselt võib vanglateenistus keelata täiendavalt aineid ja esemeid, mis ei ole keelatud asjade loetelus, kuid vastavad käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tingimustele.

1.7.18 omavoliliselt muuta või ümber teha vangla riietust – VangS § 67 p-i 4 kohaselt on kinnipeetav kohustatud suhtuma heaperemehelikult talle usaldatud esemetesse ja pidama korras tema kasutuses olevad elu- ja olmeruumid. Vangla riietuse muutmine või ümbertegemine ei ole käsitatav heaperemeheliku suhtumisena ning on seetõttu keelatud. Samuti on vangla riietuse omavoliline muutmine või ümbertegemine käsitletav võõra vara kahjustamisena. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

1.7.19 keelatud viibida temale mitte ettenähtud kambris, välja arvatud vanglateenistuse ametniku loal - julgeoleku tagamiseks ei tohi kinnipeetavad ilma vanglateenistuse loata viibida teiste kinnipeetavate kambrites. Keeld on vajalik järelevalve tagamiseks ja ennetamiseks kinnipeetavate distsipliinirikumisi (nt kaklusi, vargusi). Voodikoha omavolilise vahetamise keeld on vajalik selleks, et ennetada kinnipeetavate subkultuuriliste ilmingute levikut. Samuti on piirang oluline korrariikumiste menetluse tagamisel sest tagab selguse, milline voodi on kinnipeetava kasutuses ja kellele voodil olevad asjad kuuluvad. [TV dir 12.12.2019 kk nr 1-1/191] [muud TV dir 25.02.2022 kk nr 1-1/22]

1.7.20 sõda-, rahvuste vahelist konflikti õhutavate või agressor riikide (nt Venemaa, Valgevene, PõhjaKorea jt) riigijuhtide kujutiste ja sümbolika eksponeerimine võib vanglas esile kutsuda kinnipeetavate allumatusi, massirahutusi ning kinnipeetavate poolseid konflikte ja ründeid kaaskinnipeetavate ja ametnike suunas. Lisaks ohustavad sõda ja agressiooni heaks kiitvad ja õigustavad tegevused karistuse täideviimise eesmärkide saavutamist sest need soodustavad ja suurendavad vaimse kui ka füüsilise vägivalla ning uue kuriteo toimepanemise tõenäosust. Rikkumise tuvastamisel võetakse rikkumisega seotud esemed kinnipeetavalt ära või eemaldatakse kambri. [TV dir 02.06.2022 kk nr 1-1/57, jõust 10.06.2022]

1.7.21 vangla lähtub piirangu kehtestamisel sellest, et alasti inimkeha kujutavate teoste eksponeerimine on vangla kontekstis sobimatu ning läheb vastuollu vangistusseaduse § 6 lõikest 1 tulenevate karistuse täideviimise eesmärkidega. Vangistuse eesmärgiks on suunata kinnipeetav õiguskuulekale teele ning kindlasti ei soodusta adekvaatsete väärtushinnangute kujunemist vanglas paljast inimkeha (tavaliselt siis naisekeha) kujutavate teoste avalik ja varjamatu eksponeerimine. Pigem pärsib selline tegevus kinnipeetavate kõlbeliste moraalnormide kujunemist. Lisaks võib paljast inimkeha kujutavate teoste eksponeerimine luua vanglas olukorra, kus (nais)ametnikke nähakse eelkõige seksuaalobjektidena. Kindlasti võib selline olukord tekitada alandavat, häirivat ja ebamugavat tunnet mõlemas sugupooles ning mis omakorda võib hajutada tähelepanu teenistusülesannete täitmisel. See aga võib soodustada vangla julgeolekut ohustavaid olukordi. Kindlasti ei kujunda paljast ihu eksponeerivate piltide demonstreerimine kinnipeetavate isiksusele mitte mingit elutervet mõju. Sel puudub igasugune hariv ning kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonna liikme moraalnorme kujundav sisu, mistõttu ei sobi see kokku eetiliste ja väärtuste normidega. Alasti kehana käsitletakse inimese katmata üla- ja/või alakeha või keha, mis on kaetud napi riidetusega. [TV dir 02.06.2022 kk nr 1-1/57, jõust 10.06.2022]

Punkt 1.8 annab põhjendatud vajaduse korral Vangla direktorile õiguse Kodukorra täitmisest kõrvale kalduda. Kodukorra täitmisest kõrvale kaldumiseks annab vangla direktor välja korralduse, põhjendades selle vajalikkust. Alus kodukorrast ajutiselt kõrvalekaldumiseks tuleneb Tartu Vangla põhimääruse § 3 lg 2 punktist 7, mille kohaselt on vangla direktori poolt tema pädevuse piires antud käskkirjad ja muud kirjalikud või suulised korraldused täitmiseks kohustuslikud vangla teenistujatele ning kinnipeetavatele ja vahistatutele.

Punkt 1.9 on informatiivne, teavitab kust on kinnipeetaval võimalik näha blankettide vorme ning millised ametnikud neid kinnipeetavatele väljastavad.

Punkt 1.10 iseseisvalt õiguslikke tagajärgi kaasa ei too, kuid on siiski kodukorda toodud informatsiooniks kinnipeetavatele, et vangla võib talle tekitatud kahju hüvitamist kinnipeetavalt nõuda. Antud sätte olemasolu kodukorras peaks parandama kinnipeetavate teadlikkust kahju hüvitamise kohustuse kohta.

Punkt 1.11 VangS § 66 lg 1 järgi korraldatakse kinnipeetavate järelevalve viisil, mis tagab käesoleva seaduse ja vangla sisekorraeeskirjade täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. Justiitsministri kehtestatud 05.09.2011 määruse nr 44 nr „Järelevalve korraldus vanglas“ § 2 punkti 1 kohaselt on järelevalvetoiminguks vanglas isikute ja ruumide visuaalne või elektrooniline jälgimine. Vangla üldkasutatavates ruumides (nt koridorides, jalutusboksides jne) kasutatakse elektroonilist (video ja audio) jälgimist. Videovalve on oluline julgeoleku tagamise meede vangla üldkasutatavates ruumides. Vanglale annab õiguse töödelda isikuandmeid ilma andmesubjekti nõusolekuta eelviidatud VangS § 66 lg 1. Muuhulgas läbiviidavate toimingute video- ja audiojälgimine kehakaamera abil aitab kaasa osapoolte õiguste kaitsele ning tagab võimaluse tagantjäreli operatiivselt lahendada tekkinud pretensioone. [TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

2. Vangla territoorium

Kodukorra teise punktiga on sätestatud vangla territoorium, kus on välja toodud Tartu Vangla territooriumil asuvad hooned ning nende märgistus. Eesmärgiks on hoonete ja maa-alade eristamine järelevalve tagamise vajadusest lähtuvalt. Territooriumil (vangla välispiirest) seespool asuvad hooned, millel tuleb kindlasti tagada järelevalve. Vangla välispiirest väljaspool ei ole vajalik hoonete pideva järelevalve tagamine. Vangla territoorium koosneb sees- ja väljaspool vangla välispiiret asuvast maa-

alast ja hoonetest. Vangla territooriumi jaotuse alused tulenevad justiitsministri 05.09.2011 määruse nr 44 „Järelevalve korraldus vanglas“ (edaspidi järelevalve korraldus vanglas) § 3 lg 1 sätestatud, mille kohaselt vanglat ümbritseb piire, mis koosneb järgmistest osadest: 1) sisemine hoiatuspiire, mis eraldab vangla siseterritooriumi vangla piirdest ning on kogu pikkuses iga 20 meetri tagant tähistatud hoiatustahvlitega „Seis! Vangla piire! Läheneda keelatud! Relvastatud valve!“. Kui sisemine hoiatuspiire puudub, tähistatakse hoiatustahvlitega põhipiire; 2) põhipiire, mis asub sisemise ja välimise hoiatuspiirde vahel; 3) välimine hoiatuspiire, mis eraldab vangla välisterritooriumi vangla piirdest ning on kogu pikkuses iga 20 meetri tagant tähistatud hoiatustahvlitega „Seis! Vangla piire! Läheneda keelatud! Relvastatud valve!“.

2.3 Tubakaseadus (edaspidi TubS) § 29 loetleb suitsetamiseks keelatud kohad. Vangla või selle maa-ala ei ole TubS §-s 29 loetletud. TubS § 30 lg 1 kohaselt otsustab TubS §-s 29 nimetatata juhtudel ruumis või piiratud maa-alal suitsetamise lubamise vastavalt ruumi või piiratud maa-ala valdaja enda äranägemisel, arvestades TubS § 30 lg-d 3 ja 4 ning TubS § 3¹.

TubS § 30 lg 2 p 1 kohaselt on riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuse ruumides suitsetamine lubatud üksnes suitsetamisruumis või suitsetamisalal. Vangistusseaduse (edaspidi VangS) § 105 lg-st 1 tulenevalt on vangla Justiitsministeeriumi valitsemisalas olev valitsusasutus, mille ülesandeks on vangistuse, eelvangistuse täideviimine vangistusseaduses sätestatud korras. Seega on vangla ruumide näol tegemist riigiasutuse ruumidega TubS § 30 lg 2 p 1 mõttes.

Eeltoodust tulenevalt näeb kehtiv tubakaseadus ette, et vanglas suitsetamise lubamise otsustab vangla valdaja. Tubakaseaduse eelnõu seletuskirjas on toonitatud, et ruumide või maa-ala valdajal ei ole kohustust suitsetamisruumi ja/või -ala eraldamiseks. Seega ei tulene tubakaseaduse regulatsioonist suitsetaja õigust nõuda, et TubS § 30 lg-s 2 nimetatud kohas oleks suitsetamisruum või -ala ning seega ka suitsetamine lubatud.

Muudatusega keelatakse alates 01.10.2017 vangla territooriumil suitsetamine kinnipeetavatele, ametnikele ja teistele Tartu Vangla territooriumil viibivatele isikutele. Vanglas suitsetamise keelamise eesmärkideks on 1) tervise kaitse (tervist toetava, mitte kahjustava, elu- ja töökeskkonna loomine); 2) vangla julgeoleku tagamine ning riiklike ressursside säästmine (kulud tervishoiuteenustele); 3) vabanemine sõltuvusest.

1) Tervise kaitse

Meetme eesmärgiks on nii kinnipeetavate kui ka personali tervise kaitse. Muudatusega soovitakse vähendada õhus levivast tubakasuitsust tekkivaid tervisekahjustusi nii kinnipeetavatele kui ka vanglateenistujatele, kellel ei ole tööülesannete täitmisel igakordselt võimalik eemalduda suitsetamiskohtadest või suitsetavatest kinnipeetavatest. Vangla puhul on tegemist asutusega, kus isik ei saa valida kohta jalutamiseks ja värskes õhus viibimiseks, vaid selleks on ette nähtud piiratud alad. Samuti ei saa isik vangla territooriumilt lahkuda. Seintega piiratud jalutusboksides ei ole võimalik tagada tubakasuitsu vaba keskkonda vanglateenistujatele ja kinnipeetavatele ilma märkimisväärseid investeeeringuid tegemata. Ilma seinteta suitsetamisala ei paku piisavalt kaitset õhus leviva tubakasuitsu eest ka väliruumis, mistõttu on sunnitud tubakasuitsuga reostatud keskkonnas viibima ka teised kinnipeetavad, kes soovivad jalutusaias viibida värskes õhus. Samuti ei ole hoonetega piirnevates jalutuslades võimalik tagada, et tubakasuits siseruumidesse ei jõuaks.

Riigil on kohustus tagada, et ei vanglateenistujad ega kinnipeetavad ei oleks olukorras, kus neil ei ole võimalik vältida tubakasuitsu sissehingamist. Igal isikul on õigus viibida tubakavabas elu- ja töökeskkonnas.

Vanglal ei ole alati võimalik vältida siseruumides suitsetamist. Vanglas ebaseaduslikult ringlevad tubakatooted võivad olla nii ebaseaduslikult sisse toodud kui ka ebaseaduslikult edasi antud ja siseruumidesse toodud. Kuivõrd suitsetamise keelamisega on keelatud ka tubakatoodete toomine vangla territooriumile, s.h ei ole võimalik neid osta vangla kauplusest, siis on võimalused tubakatoodete ebaseaduslikuks edasiandmiseks ja siseruumidesse viimiseks väiksemad.

Tulenevalt eeltoodust tagab suitsetamise täielik keelamine vanglas ja selle piiratud maa-alal märkimisväärselt puhtama ja tervislikuma elu- ja töökeskkonna arvestades vangla eripära

võrreldes tavaühiskonnaga.

2) Vangla julgeoleku tagamine ja riiklike ressursside säästmine

Meetme eesmärgiks on võimaldada vanglal oma territooriumil tagada veelgi tõhusam korra kaitse ning vähendada tubakatoodete tarvitamisest tulenevaid kahjusid. Kuna muudatuse kohaselt on suitsetamine keelatud kogu vangla territooriumil, siis ei teki vajadust väljastada kinnipeetavale jalutuskäigu ajaks suitsukapist sigarette, kuna ta ei saa neid jalutuskäigul otstarbekalt kasutada. Lisaks sellele suitsetamise keeluga vähendab vangla ressursse, mida kulutatakse, et tagada siseruumides suitsetamise vältimine (läbiotsimised, täiendav järelevalve ning sigarettide kätte andmine suitsukappidest), tulekahjude kustutamine ja kahjude taastamine ning sigarettide ebaseaduslik käitlemine vanglas.

Peale jalutuskäiku tuleb kinnipeetavad läbi otsida. Tavapärase läbiotsimise käigus on keeruline, teatud juhul võimatu, peidetud sigarette avastada, mistõttu tuleb pisteliselt või kahtluse korral korraldada täielik läbiotsimine, st vajadusel kontrollida ka kehaõõnsusi.

Asjaolu, et jalutuskäigu ajaks pole otstarbekas väljastada kinnipeetavale sigarette, vähendab ka vangla siseruumidesse ebaseaduslikult toodavate sigarettide arvu. Sigarettide siseruumidesse toomisel tekib vanglas julgeolekuoht. Kuivõrd kinnipeetavatele ei ole lubatud julgeolekukaalutlustel süütamisvahendid, tekib siseruumidesse sigarettide toomisel vajadus neid süüdata. Selleks kasutatakse erinevaid võimalusi, muu hulgas käepärastest elektroonikavahenditest valmistatud süütamisvahendite valmistamist kui ka elektriseadmete ümberehitamist nende kasutamiseks süütamisel. Nii sigarettide suitsetamisega siseruumides kui ka isetehtud süütamisvahendite kasutamisel ja valmistamisel tekitatakse tuleohtlikke olukordi ning seatakse ohtu vanglateenistujate ning kinnipeetavate tervist.

Lisaks peab vanglateenistus tagama, et sigarette ei antaks üle kinnipeetavate vahel. Igasuguste asjade vahetamine ja üleandmine tekitab vanglas lisaks järelevalve raskustele ebaseaduslikke võimalusi. Sigaretid on jätkuvalt subkultuuri maksevahend, mis tähendab, et tasutakse sigarettidega teenuste eest ja kuna sigarette on võimalik vangla poest osta, on neid lihtne kasutada käibevahendina. Sellise olukorra tekkimine on aga lubamatu, kuna toetab kinnipeetavate hulgas subkultuuriliste ilmingute levimist, mis vastanduvad riiklikule poliitikale ja kehtivale seadusandlusele. Samuti on oluline asjaolu, et kinnipeetavad esitavad vanglale sageli peale jalutuskäiku kaebusi, et nende sigaretid on kadunud.

Selleks, et kaitsta vanglas viibivate isikute tervist, tõhustada kinnipeetavate üle teostatavat järelevalvet ja piirata sigarettide sattumist ruumidesse, kus ei ole lubatud suitsetada ning ennetada ebaseaduslike võimaluste tekkimist, on täielik suitsetamise keelamine vangla territooriumil eesmärgipärane.

Vanglasse saabudes, võttes arvesse varasemaid eluviise, on kinnipeetavate tervist kahjustatud. Seega on õigustatud, et vangla teeb pingutusi, et tervisekahjustusi vanglas ära hoida. Siia alla kuuluvad suitsetamisest tekkinud tervisekahjustused nagu südame-veresoonkonnahaigused ja vähktõved, mille ravi on äärmiselt kulukas. Riik ei saa seesugust ennast kahjustavat tegevust keelata ära väljaspool vanglat, st kui isik soovib oma kodus suitsetada, on see tema otsus. Vanglas on aga põhjendatud, et selle otsuse teeb riik, arvestades nii üksikisiku kui ka avalikke huve.

Seega on vangla ülesandeks tagada vanglas vähemalt eluviis, mis ei kahjusta tervist, mistõttu on ka õigustatud, et tervisega seotud küsimuses tehakse mittesuitsetamise otsus kinnipeetavate eest. Kuna sageli viibivad kinnipeetavad vanglas pikaajaliselt, on võimalik oluliselt kokku hoida kulusid tubakakahjustustele.

3) Vabanemine sõltuvusest

Suitsetajate suhtarv vanglas on ligi kolm korda kõrgem võrreldes vabaduses viibivate isikutega. Kinnipeetavad peavad suitsetamist osaks vangla subkultuurist. Sellest tulenevalt võib olla vanglateskkonnas suitsetamisest pea võimatu loobuda ka siis, kui kinnipeetav seda ise tegelikult soovib.

Kui kinnipeetav suitsetab iga päev lubatud kolm sigaretti, siis kulub tal kuus tubakatoodetele ca

15,5 eurot (ühe paki hind 3,4 eurot keskmiselt). Vanglas sõltuvusest vabanedes on kinnipeetaval võimalik varem tubakatoodete soetamisele kulunud vahendeid kasutada toidule jm tarbeesemetele, samuti pikaajalisteks kokkusaamisteks, väljaviimisteks, kõnekaartidele jms, mis täidavad ka taasühiskonnastamise eesmärki. Seega on suitsetamise täielik keelamine sobiv meede vanglas sõltuvusest vabanemiseks.

Aktsepteerida tuleks põhimõtet, et vangla julgeolekut, riiklike tervishoiukulutuste kokkuhoidu, sõltuvusest vabanemist, tervet elu- ja töökeskkonda tuleb eelistada isiku ennast kahjustavale tegevusele, milleks on suitsetamine¹. Kuna keelu peamiseks eesmärgiks on vangla ressursside säästmine, julgeoleku tagamine ja vanglateenistujate ning kinnipeetavate tervise kaitse, siis põhiõiguste kollisiooni korral tuleks eelistada olulisemat õigushüve. Suitsetamine kuulub põhiseaduse § 19 sätestatud vabaduspõhiõiguse kaitsealasse ning tegemist on seega lihtsa seadusereservatsiooniga põhiõigusega, millest tulenevalt võib seda piirata mis tahes põhjusel, mis ei ole põhiseadusega otseselt keelatud².

Piirangu kehtestamisel arvestab vangla ka suitsetamise kui sõltuvushaiguse eripäradest tulenevalt sellega, et vanglas viibiv ja tubakatooteid tarvitav kinnipeetav vajab nõustamist ja ravi. Suitsetamisest loobumisel tagab vangla nõustamist ja tuge: individuaalne või grupinõustamine, võimalus laenutada vastavat kirjandust, vangla kaupluse nimekirja täiendamine tervislike toodetega jne. Vajaduse korral tagab vangla ka nikotiinasendusravi.

Muudatusel on kavandatud piisavalt pikk jõustumisaeg. Jõustumisele eelneval perioodil teavitatakse vanglateenistujaid ja kinnipeetavaid tubakasuitsu kahjulikust mõjust. Lisaks on vangla ettevalmistanud erinevaid motivatsiooniprogramme, mis on mõeldud just nendele tublidele, kes on otsustanud loobuda suitsetamisest juba enne muudatuse jõustumist. [TV dir 04.05.17 kk nr 1-1/49, muud 16.06.2017 kk 1-1/77, jõustus 01.10.2017]

3. Vanglasse vastuvõtt ja vanglasisene paigutus

3.1 Läbiotsimise kohustus tuleneb VangS § 14 lg 1 sätestatust, mille kohaselt vanglasse saabumisel kuuluvad kinnipeetav ja tema isiklikud asjad läbiotsimisele. Läbiotsimise üheks eesmärgiks on keelatud esemete ja ainete avastamine ning nende vangla territooriumile sattumise välistamine. Antud punktis täpsustatakse olulisemaid tööprotseduure, mil viisil vanglasse saabumisel läbiotsimist läbi viiakse, et tagada läbiotsimise eesmärgi täitmist. Enne läbiotsimist hädavajalike tarbeesemete andmisega ootekambrisse tagatakse enne läbiotsimist kinnipeetavate inimväärne kohtlemine.

3.2 Vanglas lubatud ja keelatud asjadega toimimisel on VangS ja VSkE piisav regulatsioon olemas. Nendele viidatakse antud kodukorras seetõttu, et kinnipeetavatele teadvustada, kust nad saavad täpsemat informatsiooni äravõetud esemetega toimimise kohta.

3.3 Tervisekontrolli kohustus tuleneb VangS § 14 lg 1 kolmandas lauses sätestatust, mille kohaselt kinnipeetav on kohustatud läbima tervisekontrolli, mida teeb arst. Kodukorras on üle täpsustatud, et tervisekontrolli läbimise kohustus on eelkõige esmakordselt vanglasse tulnud kinnipeetaval. Need kinnipeetavad, kes etapeeritakse teisest vanglast on esmase tervisekontrolli läbinud ning nendele ei pea vangla enam uuesti tervisekontrolli teostama, kui otsest vajadust ei ole.

3.4 Desinfitseerimise teostamise vajadus/kohustus tuleneb sotsiaalministri 31.10.2003.a määrusest nr 123 „nakkushaiguse tõrje nõuded“, mis omakorda on kehtestatud nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse alusel. Eesmärgiks on takistada nakkushaiguste ja parasiitide levikut. Kodukorras on seda üle sätestatud, et teadvustada kinnipeetavatele sellise tegevuse võimalikkust. Desinfitseerimisele saadetakse esemed juhul, kui vajadus tuleneb eelmainitud määrusest.

---

¹ Õiguskantsleri seisukoht, http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/6iguskantsleri_margukiri_suitsetamise_regulatsioon_vanglas.pdf, p 39.

² Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, kättesaadav <http://www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-19/>, § 19 komm. p 3.4.2

3.5 Vangla on kohustatud tagama kinnipeetavale magamistarbed, rätik, saunalina ja toidunõud, et kinnipeetaval oleks tagatud inimväärased elamistingimused. Tulenevalt VangS § 46 lg 1 kannab kinnipeetav (välja arvatud vahistatu) vangla riietust, mistõttu vangla poolt antakse kinnipeetavale vangla riietus. Antud säte ei kohaldu vahistatule, kuna vastavalt VangS § 93 lõikele 1 kannab vahistatu isiklikke riideid. Kodukorraga on ära täpsustatud, mis esemeid ja kui palju kinnipeetavatele väljastatakse. [muud TV dir. 27.04.21 kk nr 1-1/53, jõust. 27.04.21]

Kinnipeetav on kohustatud hoidma talle vangla poolt väljastatud esemeid talle määratud kambris – keelatud on näiteks hoida neid olmeruumide kappides või muudes sellistes kohtades. Kinnipeetav tagastab vangla poolt väljastatud esemed vanglale, kui ta vanglast lahkub – nt vabanedes. Niikaua peab kinnipeetav hoidma esemeid kambris. Õigusaktid sätestavad teatud juhud, kui esemeid ei saa hoida ajutiselt kambris – näiteks kui kinnipeetav läheb kartserisse või annab vangla riided pesumajja pesemiseks vms. Siis asuvad esemed ajutiselt mujal. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

3.6 Vältimaks kinnipeetavate omavahelisi vaidlusi ja konflikte voodikoha või esemete paigutamiseks ettenähtud kohale, määrab vanglateenistuse ametnik kinnipeetavale ettenähtud voodikoha ja koha esemete paigutamiseks. Samuti otsustab vanglateenistuse ametnik, kuhu kinnipeetav paigutatakse – kinnipeetaval ei ole õigus endale sobivamat kambrit/kambrikaaslast valida.

4. Liikumine vangla territooriumil

Punkt 4.1 Vastavalt justiitsministri määruse „Järelevalve korraldus vanglas“ § 34 lg-le 2 toimub saatmine saatmiskava alusel. Saatmiskava aitab tagada igapäevase õigeaegse saatmiste korraldamise ning annab võimaluse isolatsioonidest kinnipidamiseks. Loa kinnipeetava vangla territooriumil liikumiseks annab peaspetsialist-korrapidaja või inspektor-korrapidaja abi (justiitsministri määrus „Järelevalve korraldus vanglas“ § 34 lg 2). Eesmärk on tagada vanglateenistusele ülevaade vanglas toimuvate kinnipeetavate liikumise üle ja seeläbi vangla turvalisus. Sama punkti kohaselt on kinnipeetaval keelatud väljuda loata kambrit või osakonnast. Eesmärk on tagada tõhus järelevalve kinnipeetava üle, et vanglateenistuse ametnik omaks ülevaadet kinnipeetavate asukoha üle ja tõkestada kinnipeetava poolt distsiplinaarrikkumise toimepanemist (nt ära hoida kaklus, põgenemine). Kinnipeetaval puudub subjektiivne õigus nõuda enda paigutamist mõnda konkreetsesse vanglasse, osakonda või kambri, paigutamine toimub Täitmisplaani alusel. [muud 20.04.2023 kk 1-1/46, jõust 01.05.2023]

Punkt 4.2 paneb kinnipeetavale (välja arvatud vahistatu) kohustuse kanda vangla territooriumil vangla riietust. Vanglateenistuse loal võib vangla riietuse all kanda isiklikke riideid juhul, kui need ei paista vanglariietuse alt välja. Jope, sokkide ja kinnaste puhul selline piirang ei kehti ja need võivad vanglariietuse alt välja paista. Vanglariietuse kandmise nõue tuleneb VangS § 46 lg-st 1. Eesmärk on tagada kinnipeetavate vanglariietuse kandmine, nende eristumine teistest vanglas viibivatest isikutest ning nende korrektne ja viisakas väljanägemine. Kinnipeetav peab väljaspool oma elukambrit olema korrektselt riietatud. Regulatsiooni eesmärgiks on viisakuse ja distsipliini tagamine, mis seisneb korrektses riietumises ehk siis keegi ei liigu väljaspool kambrit riietamata või osaliselt riietatult ning nimesildi abil on võimalik tuvastada kinnipeetava isik ning keeleoskus. Vangistusseaduse § 46 lg 1 ja 2 kohaselt kannab kinnipeetav vangla riietust. Kinnipeetav on kohustatud kandma riietusel nimesilti. Vanglateenistuse ametnik võib lubada kanda kinnipeetaval isiklikku riietust, kui kinnipeetav kindlustab oma kuludega riietuse puhastuse, korrashoiu ning reeglipärase vahetuse. Vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele, on ilmselge, et ühiskonnas aktsepteeritav käitumine ja viisakusnormid näevad ette, et viibimisel väljaspool enda isiklikku eluruumi (vangistuse tingimustes elukambrit), on iga isik korrektselt riietatud, mis vastab hooajale ja hügieeninõuetele.

Punkt 4.3 kohaselt on saatmiste ajal kinnipeetavale kodukorrrast tulenevalt sätestatud teatud piirangud, nt kõrvaliste isikutega vestlemise keeld, kinnipeetav ei tohi esemeid maha visata, tegeleda kõrvaliste tegevustega jne. Piirangute kehtestamise peamiseks eesmärgiks on töökorralduse tõrgeteta toimimine ning ajakava järgimine, keelatud suhtluse (isolatsioonid) vältimine, vanglas keelatud esemete leviku tõkestamine jne. Kinnipeetaval on lisaks keelatud ületada vanglaametniku loata osakonna trellukse ees olevat punast joont, jalutusaia piirdeketti, ronida või rippuda jalutusaia või jalutusboksi võre küljes, avada uste lukusteid. Eesmärk on ennetada ja takistada distsipliinirikumiste toimepanemist, samuti vältida vangla vara kahjustamist. Antud punkt on ennetava eesmärgiga, annab võimaluse tekitada ametnikule vajalik ja ohutu turvaala (punane joon trellukse ees, jalutusaia piirdekett), võimaldab vanglateenistuse ametnikul tuvastada ohutult osakonda või jalutusala sisenejat ja sealt väljumat. Eesmärk on tagada

kinnipeetava osakonda sisenemisel vanglateenistuse ametnike julgeolek ning võimalikku trelluste ja muu vangla vara lõhkumist kinnipeetavate poolt. Kinnipeetavad võivad siseneda nendes ruumidesse, kuhu sisenemiseks on neile luba antud. Viibides nt koolis, ei tohi kinnipeetav minna teise klassi, õpetajate tuppa, ametnike kabinetidesse vms. samuti teistesse ruumidesse, kuhu kinnipeetavat ei ole saadetud.

Punkt 4.4 kohaselt on jalutamise ajal kinnipeetavale kodukorrast tulenevalt sätestatud teatud piirangud, nt esemete riputamine jalutusväljaku või -boksi piiretele, selle ukse või piirdeketi külge, mis takistab visuaalse järelevalve teostamist mis võib ohtu seada vangla üldise julgeoleku (keelatud esemete levik, kinnipeetavate omavahelised füüsilised arveteklaarimised jne). Samuti on kehtestatud kõrvaliste isikutega vestlemise keeld, kinnipeetav ei tohi esemeid maha visata, tegeleda kõrvaliste tegevustega jne. Piirangute kehtestamise peamiseks eesmärgiks on töökorralduse tõrgeteta toimimine ning ajakava järgimine, keelatud suhtluse (isolatsioonid) vältimine, vanglas keelatud esemete leviku tõkestamine jne.

Punkt 4.5 Eesmärk on vähendada distsipliinirikumiste toimepanemist jalutuskäigul. Vanglateenistuse ametnik võib jalutuskäigu katkestada või lõpetada, kui kinnipeetav paneb toime õigusrikkumise tunnustele vastava teo.

Punkt 4.6 Läbiotsimise alus tuleneb VangS § 68 ja justiitsministri 05.09.2011 määrus nr 44 Järelevalve korraldus vanglas 4. peatükist. Eesmärgiks on ennetada ja takistada keelatud esemete osakonda jõudmist ja sealt väljumist.

Punkt 4.7 Mittevajalike esemete kaasavõtmise keeld on vajalik töhusama läbiotsimise läbiviimiseks ning esemete, sh keelatud esemete, üleandmise, transportimise vms võimaluse vähendamiseks.

Punkt 4.8 Kuni 01.10.2017 kehtinud regulatsiooni kohaselt oli kinnipeetaval võimalik jaluskäigule ettenähtud suitsetamise ajaks kaasa võtta sigarette. Kuna alates 01.10.2017 keelatakse suitsetamine kinnipeetavatele, ametnikele ja teistele vangla territooriumil viibivatele isikutele, siis ei teki vajadust väljastada kinnipeetavale jalutuskäigu ajaks sigarette, kuna ta ei saa neid jalutuskäigul otstarbekalt kasutada. Asjaolu, et jalutuskäigu ajaks pole otstarbekas väljastada kinnipeetavale sigarette, vähendab ka vangla siseruumidesse ebaseaduslikult toodavate sigarettide arvu. Jalutuskäigule värske õhu kätte on lubatud minna ainult hooajale vastavas riietuses ja kaasa võtta käekell, kaelaskantav religioosne ese, palvehelmed, abielusõrmus ja taskurätt. Elukambrit kaasavõetavate esemete piiramise eesmärgiks on vangla julgeoleku tagamine. Liigsed kinnipeetaval kaasasolevad esemed pikendavad ajaliselt ning raskendavad läbiotsimist, annavad kinnipeetavale suurema võimaluse keelatud esemete peitmiseks ning esemete omavaheliseks vahetamiseks. [TV dir 04.05.17 kk nr 1-1/49, jõust 01.10.2017]

Kodukorra punkti 4.9 alusel on kinnipeetavad kohustatud kandma nimesilti. Nimesilti peab kandma väljaspool kambrit olles ning loenduse ajal kaelas nähtavalt ja loetavalt. Nimesilt peab olema kinnitatud vaid vanglateenistuse poolt väljastatud kinnitusvahendiga. Selline regulatsioon on vajalik kinnipeetavate omavalmistatud kinnitusvahendite ning paelade kasutamise välistamiseks. Nimesildi kandmise nõue tuleneb VangS § 46 lg 1 sätestatust, mille kohaselt kinnipeetav on kohustatud kandma riietusel nimesilti. Regulatsiooni eesmärgiks on täpsustada, kus ei ole nimesildi kandmine kohustuslik (kambri, kui ei toimu loendust) ning kus on nimesildi kandmine kohustuslik (väljaspool elukambrit), kuidas nimesilti korrektselt kanda ning kinnipeetavate omavalmistatud nimesiltide kasutamise välistamine. Kinnipeetava nimesildil peavad olema järgmised andmed: kinnipeetava ees- ja perekonnanimi, sünniaeg, foto, testitud riigikeeletase. Vahistatu nimesildil ei pea olema märgitud testitud riigikeele tase. Regulatsiooni eesmärgiks on sätestada nimesildil andmed ja elemendid, mis võimaldavad kinnipeetava kindlakstegemist. [muud TV dir 25.02.2022 kk nr 1-1/22]

Punkt 4.9.4 Töökorralduslikust vajadusest tingitult võib vangla põhjendatud vajadusel anda nimesildile lisafunktsioone, nt tööhõives osalevatele kinnipeetavatele ruumide elektroonilise läbipääsuga uste avamiseks [20.04.2023 kk 1-1/46, jõust 01.05.2023]

5. Päevakava

Päevakava eesmärk on kinnipeetavatele ühiskonnas suurema osa nende liikmete poolt viljeletava mõistliku ajakasutuse ja selle järgimiseks vajaliku enesedistsipliini õpetamine ning päevakava järgi

tehtavate erinevate positiivsete tegevuste (õppimine, töö, huvialategevus jne) õpetamine, harjumuseks kujundamine ja kinnistamine. Kinnipeetava tegevuse piiritlemine ajas ja ruumis kasvatab nende õiguskuulekust ning on üheks olulisemaks komponendiks nende vabanemiseks ettevalmistamisel.

Kinnipeetavate päevakava kord on sätestatud vangla sisekorraeeskirja 5. peatükis. Päevakava koostamisel on vaja silmas pidada asjaolu, et kinnipeetavatele oleks ette nähtud 8-tunnine pidev uneaeg ja oma äranägemisel kasutatav vaba aeg. Päevakavas peab olema ette nähtud kinnipeetavate äratus, loendus, tualett, söömine, tööle saatmine, töötamine, õppimine, kultuuri- ja spordiürituste jm ajad.

5.7 Vastavalt VSKE § 8 lõikele 1 võib kinnipeetav väljaspool kambrit oma osakonna piires liikuda kodukorras selleks sätestatud vabal ajal, mida peab olema päevas vähemalt neli tundi. Kambrite uste avamise ja sulgemise aegu reguleerivad kodukorra lisas kinnitatud avatud eluosakondade päevakavad, mis tagavad kinnipeetavatele osakonnas vaba liikumise vähemalt neli tundi. Aegajalt esineb olukordi, mil töökorralduslikult on vajalik kambrite ukсед äratusest õhtuse loenduseni avatuna hoida, kuid see võib otstarbekas ja põhjendatud olla ka muudel juhtudel, nt motiveerival eesmärgil. Osakonna piires vaba liikumise täiendav andmine loob kinnipeetavatele täiendavaid hüvesid, nt soodustab kinnipeetavate omavahelist suhtlust ja ühistegevust, võimaldab tavapäevasest rohkem helistada, külmkappi, pesumasinat ja raamatukoguteenust kasutada. Täiendava vaba aja andmine peab olema kooskõlas vangistuse täideviimise eesmärkidega, st ei suurenda distsipliinirikumiste toimepanemist ega ohusta vanglas viibivate isikute elu ja tervist ning üldist julgeolekut. Kambriuste äratusest õhtuse loenduseni avatuna hoidmise vajadust ja otstarbekust hindab üksuse juht, kes annab vastavasisulise korralduse suuliselt. Päevakavajärgsete toimingute ajaks, mis eeldavad kinnipeetava viibimist kambri (loendus, toitlustamine, ravimite jagamine vms), tuleb kinnipeetaval ühiskasutatavatest ruumidest enda kambriks suunduda. Samuti muul ajal vanglaametniku korraldusel. [20.04.2023 kk 1-1/46, jõust 01.05.2023]

6. Loendus

6.1. VSKE § 10 lg 3 kohaselt viiakse loendus läbi Vangla direktori poolt määratud korras. Korraldus loenduseks antakse suuliselt või helindussüsteemi kaudu 10 minutit enne loenduse algust. VangS § 66 lg 1 järgi korraldatakse kinnipeetavate järelevalve viisil, mis tagab vangistusseaduse ja vanglasisekorraeeskirja täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. Loenduse võimalikult sujuva toimumise huvides on vajalik kinnipeetavaid loenduse algamisest teavitada, et nad lõpetaksid muud tegevused ja jõuaks korrastada kambri, asemed ja oma välimuse.

6.2. VangS § 45 lg 2 Kinnipeetav on kohustatud oma kambrit ja selle sisustust korras hoidma ning puhastama. VangS § 6 lg 1 Vangistuse täideviimise eesmärk on kinnipeetava suunamine õiguskuulekale käitumisele ja õiguskorra kaitsmine. Korrektne välimus ja kehahoid on üks osa normaalse ühiskonnaliikme igapäevasest olemusest. Selle nõudega tekitatakse kinnipeetavates harjumus viisakalt käituda. VangS § 46 lg 1 – kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti, kannab kinnipeetav vangla riietust. Kinnipeetav on kohustatud kandma riietusel nimesilti. Vangistusseaduses sätestatu kuulub täitmisele nagu iga teine seadusest tulenev kohustus igapäevaelus. Selleks, et loenduse läbiviimine oleks võimalikult efektiivne, ei ole loenduse ajal lubatud tegeleda kõrvaliste tegevustega, mis takistavad ja segavad loenduse läbiviimist.

6.3. VangS § 6 lg 1 Vangistuse täideviimise eesmärk on kinnipeetava suunamine õiguskuulekale käitumisele ja õiguskorra kaitsmine. VangS § 66 lg 1 sätestab, et kinnipeetavate järelevalve korraldatakse viisil, mis tagab käesoleva seaduse ja vangla sisekorraeeskirjade täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. VangS § 67 2 järgi ei tohi kinnipeetav takistada vanglaametnikke kohustuste täitmisel ega häirida teisi kinnipeetavaid ja muid isikuid. Kohustus hoida käsi külgedel ehk siis korrektses nähtavas asendis tuleneb vajadusest tagada loendust teostava ametniku julgeolek. Ilma kõrvalise toeta seismine on üldtunnustatult viisakas ja harjutab kinnipeetavaid sellise käitumisviisiga. Kinnipeetava rääkimist või liikumist ilma ametniku loata samuti elektriseadmete töötamist võib käsitleda katsena hajutada ametniku tähelepanu või ohustada tema julgeolekut, mistõttu selline käitumine segab olulisel määral ametniku kohustuste täitmist. Üldjuhul peavad kinnipeetavad loenduse ajaks elektriseadme välja lülitama. Kui elektriseade võimaldab, võib loenduse ajal kasutada ka hääletut režiimi (näiteks „mute“ nupp televiisoril), kui vastav võimalus elektriseadmel puudub, siis peab elektriseade olema välja lülitatud.

6.4. VangS § 66 lg 1 järgi korraldatakse kinnipeetavate järelevalve viisil, mis tagab käesoleva seaduse ja vangla sisekorraeeskirja täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. Justiitsministri määrus „Järelevalve korraldus vanglas“ § 2 5) kinnipeetavate ja teiste vanglas viibivate isikute üle arvestuse pidamine ja arvu kontrolli vangla kõigil objektidel. Kinnipeetava nime küsimine ning võrdlemine loenduskaardiga peab tagama isikusamasuse tuvastamise ning veendumuse, et iga kinnipeetav paikneb talle määratud kohal vanglas ning nende arv vastab sisevalveplaanis näidatud arvule.

6.5. kehtetu [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 01.08.13].

6.6. Vang S § 6 lg 1 Vangistuse täideviimise eesmärk on kinnipeetava suunamine õiguskuulekale käitumisele ja õiguskorra kaitsmine. VangS § 66 lg 1 Kinnipeetavate järelevalve korraldatakse viisil, mis tagab vangistusseaduse ja vanglasisekorraeeskirja täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. Loenduse võimalikult sujuva toimumise huvides on vajalik kinnipeetavaid loenduse algamisest teavitada, et nad lõpetaksid muud tegevused.

7. Keelatud esemed

VangS § 15 lõike 4 ning justiitsministri 6. detsembri 2001. a määrusega nr 87 kinnitatud „Tartu Vangla põhimäärus“ § 3 lg 2 punkti 7 alusel keelatakse täiendavalt lisaks VSKE § 64¹ sätestatud esemetele ja ainetele Tartu Vanglas viibivatele kinnipeetavatele VangS § 15 lõikele 2 vastavad esemed.

Vangistusseadus (edaspidi VangS) § 15 lg 2 sätestab, et kinnipeetavale on keelatud esemed ja ained, mis (1) **ohustavad inimese julgeolekut**, (2) **sobivad eriti vara kahjustamiseks** või (3) **võivad ohustada vangla julgeolekut**. Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt kehtestab kinnipeetavale keelatud asjade loetelu justiitsminister määrusega ning lõike 4 alusel võib vangla keelata täiendavalt aineid ja esemeid, mis ei ole keelatud asjade loetelus, kuid vastavad paragrahvi lõikes 2 sätestatud tingimustele.

Inimese julgeolekut VangS § 15 lg 2 p1 tähenduses ohustavad esemed või ained, mille kasutamine võib seada ohtu inimese elu ja tervise. Vara kahjustamiseks eriti sobivate esemetena ja ainetena VangS § 15 lg 2 p 2 mõttes tuleb vaadelda sellised, mis on spetsiaalselt eseme seisundit muutvaks mõjutamiseks, mille tagajärjel ese muutub tarvitamiskõlbmatuks. Vangla julgeolekut ohustavate esemete ja ainetena VangS § 15 lg 2 p 3 mõttes tuleb mõista selliseid, mis süvendavad vangla julgeolekuriske. Vangla julgeolekut tuleb siinkohal mõista kõige laiemas tähenduses, sh ohtu kinnipeetavate ja vangla personali elule ja tervisele, vanglas kehtestatud korrale ning vangla inventarile.

VangS § 15 lg 2 sätestab küll üldised tingimused, mille esinemisel võib kinnipeetavale aineid ja esemeid keelata, kuid paragrahvi kolmandast ja neljandast lõikest tuleneb, et keelatud asjade loetelu kehtestab üldjuhul justiitsminister ning vangla võib kehtestada täiendavaid keelde. Seega ei tulene VangS § 15 lg-st 2 otseselt, et kõik nimetatud tingimustele vastavad esemed ja ained on kinnipeetavale keelatud, vaid see eeldab täpsustava üldakti kehtestamist või kindlal otstarbel ja/või juhtumiks üksikakti andmist. Kinnipeetavale keelatud esemete ja ainete loetelu sätestab vangla sisekorraeeskiri (VSKE) § 64¹.

VSKE §-s 64¹ toodud keelatud asjade ja ainete nimistu kujutab endast mitteammendavat loetelu nendest asjadest, mille vastavus VangS § 15 lg 2 p-des 1-3 sätestatud alustele on ilmne ega vaja eraldi tuvastamist. VangS § 15 lg 2 p-des 1-3 sätestatud kinnipeetavale esemete ja ainete keelamise aluste omavaheline täpne piiritlemine ei ole võimalik. Eseme või aine keelamiseks kinnipeetavale piisab, kui see vastab vähemalt ühele VangS § 15 lg-s 2 nimetatud alusele. Samas tuleb silmas pidada, et konkreetse eseme või aine keelamise üle otsustamisel ei saa lähtuda kitsalt eseme või aine sihtotstarbest, kuna ka kinnipeetavale vanglas vaieldamatult lubatud ese või aine võib teatud viisil käsitletuna osutada VangS § 15 lg-s 2 toodud alustele vastavaks. Üksiku eseme või aine keelamise või lubatavuse küsimust lahendades tuleb vastata küsimusele, **kas see on kinnipeetavale vajalik igapäevaliselt**. Igapäevaliselt vajalikena ei ole vaadeldavad asjad, mille lubamine kinnipeetavale on seadusega otseselt jäetud vangla direktori pädevusse kaalutusõiguse alusel. Eitava vastuse korral nimetatud küsimusele tuleb otsustada, kas asi on vaadeldav ohtlikuna VangS § 15 lg 2 p-de 1-3 mõttes.

VangS lähtub põhimõttest, et kinnipeetav võib vanglas omada asju, mille omamine ei ole vastavalt VangS § 15 lg-le 2 keelatud. Keelatud esemete arvestamisel tuleb peale käesolevat loetelu arvestada ka VSKE-s sätestatud nimekirjast. VSKE-s toodud esemeid ja aineid ei ole enamjaolt kodukorras sätestatud loetelus, kui ei olnud vajadust millegi täpsustamiseks.

Punkt 7.1.1

Vedelad ained hõlmavad geele, pastasid, kosmeetilisi vedelikke, vedelaid segusid ning survestatud mahutite sisu, mille all on silmas peetud muuhulgas igasuguseid kreeme, geele, šampoone jm. Tahkete ainete all on silmas peetud muuhulgas pulkdeodorante, seepe jm.

Seesuguste esemete keelamine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna nende esemete ja ainete läbiotsimine on kas raskendatud või teatud juhtudel isegi teostamatu. Näiteks võib olla tavasigaretidesse keeratud ka kanepitubakas, läbipaistmatusse vedelikku sisaldavasse pudelisse on võimalik kileümbrises peita alkoholi, narkootikume ning muid keelatud esemeid ja aineid. Kuigi vanglal on võimalik kõnealused esemed nii läbi valgustada, manuaalselt läbi otsida kui ka lasta narkokoeral üle kontrollida, siis see ei taga seda, et kõik keelatud esemeid ja aineid ka üles leitakse. Näiteks vorsti sisse peidetud narkootilist ainet ei pruugi narkokoer ära tunda, samuti ei pruugita seda leida manuaalse läbiotsimise tulemusena ning läbivalgustamine ei aita sellisel juhul samuti. Isegi kui toiduaine tundub visuaalsel vaatlusel olema originaalpakendis, siis ei tähenda see seda, et sinna ei võiks olla peidetud keelatud esemeid või pakendi sisu ei ole asendatud mõne muu ainega. Vanglal ei ole võimalik saata kõiki aineid ekspertiisi, et kindlaks teha, kas tegemist on pakendi originaalsisuga või keelatud ainega.

Lisaks sellele, et toiduainete põhjalikul läbiotsimisel on küsitav hügieeninõuete täitmine, säilib oht, et posti teel saadetud toiduained võivad rikneda. Nimelt tuleneb VSKE § 50 lõikest 1, et kirisaadetised tuleb kinnipeetavatele kätte anda seitsme tööpäeva jooksul. Osade toiduainete realiseerimise aeg on väiksem kui seitse tööpäeva ning vanglal ei ole võimalik tagada kirisaadetistes saadetavate toiduainete säilimist, kuna vangla ei tea, mida kirisaadeti sisaldab ning lisaks puuduvad vanglal kirisaadetistes saadetavate toiduainete säilitamise tingimused (sobiva temperatuuriga külmkambrid). Riknenud ainete vangla territooriumil hoidmine seab ohtu nii vanglatöötajate kui ka kinni peetavate isikute tervise, mistõttu on ohus ka vangla üldine julgeolek. Elementaarsete hügieeninõuete eiramine soodustab haiguste ja parasiitide levikut ning mürgituste teket.

Oluline on siinjuures rõhutada, et sigarette, toiduaineid, hügieenitarbeid jne on kinnipeetavatel võimalik osta vanglateenistuse vahendusel kauplusest ning vaid sellisel juhul on tagatud, et kinnipeetavateni ei satu kõnealuses punktis nimetatud esemetega keelatud aineid või esemeid. Seejuures on vangla poest kaupa ostes tagatud see, et kaup jõuab kinnipeetavani söömiskölblikuna. Samuti tuleb siinjuures arvestada, et vangla toitlustab kinnipeetavaid kolm korda päevas ning puudust kannatavatele isikutele väljastatakse ka hügieenitarbeid. Kuna kinnipeetavatel on võimalik kõnealuses punktis nimetatud esemeid soetada vangla vahendusel kauplusest, vangla toitlustab kinnipeetavaid ning väljastab puudustkannatavatele kinnipeetavatele ka ise hügieenitarbed, siis ei saa kõnealune piirang rikkuda kinnipeetavate õigusi.

Kuni 01.10.2017 kehtinud regulatsiooni kohaselt oli kinnipeetavatel võimalik soetada sigarette vanglateenistuse vahendusel vangla kauplusest. Kuna alates 01.10.2017 on suitsetamine vangla territooriumil keelatud, siis ei ole põhjendatud ka sigaretipakkide müük vangla kaupluses, kuna kinnipeetavad ei saa neid vangla territooriumil otstarbekalt kasutada. Seega ei ole võimalik alates 01.10.2017 soetada sigarette vangla vahendusel. [TV dir 04.05.2017 kk nr 1-1/49, jõustus 01.10.2017]

Punkt 7.1.2

Nimetatud esemed ohustavad inimese ja vangla julgeolekut. Analoogne keeld tuleneb ka VSKE § 64¹ p-st 1, mille kohaselt on kinni peetavatele isikutele keelatud esemed, millega saab tekitada või on võimalik tekitada vigastusi, nagu [---] nõõrid, niidid, võtmed, köied ja traadid. Õigusselguse huvides peab vangla vajalikuks juba olemasoleva regulatsiooni täpsustamist ning leiab, et kuna poomisvahendina, isikute kinni sidumiseks ja vigastuste tekitamiseks on võimalik kasutada ka muid sarnaseid esemeid (nt lips, traksid, püksirihm) ning esemete küljes olevaid elemente, siis tuleb ohutuse tagamiseks ka need esemed keelata. Samuti ei ole punktis nimetatud esemed ohtlikud vaid seetõttu, et nendega on võimalik tekitada vigastusi vaid ka seetõttu, et neid saab kasutada (sh ka lühikesi nõõre, paelu jm) riputuskonksude või aasade valmistamiseks, millega on võimalik keelatud esemeid peita (nt ventilatsioonišahti, WC loputuskasti jne). Kinnipeetava õigused ei saa kõnealuse piiranguga rikutud, sest kinnipeetavatele hädavajalikud esemed jäävad lubatuks. [muud TV dir 25.02.2022 kk nr 1-1/22]

Punkt 7.1.3

Arvestades nimetatud materjalidest valmistatud esemete või eseme osade raskust, tugevust, vastupidavust või nendest materjalidest valmistatud esemete purunemisel saadavate kildude teravust,

siis sobivad need eriti hästi vangla vara kahjustamiseks (nt seinade kraapimiseks, akende lõhkumiseks jne), vigastuste tekitamiseks (nt vihmavari või taskulamp hoobi andmiseks, killud lõikamiseks, tugev metallist ese hoobi andmiseks jne), seavad ohtu vangla julgeoleku (nõelu kasutatakse tātoveerimiseks, metalloosi tātoveerimisaparaadi või veekeeduseadme valmistamiseks, konkse keelatud esemete riputamiseks ventilatsioonisahti jne).

Kõnealune piirang ei riku kinnipeetavate õigusi, sest vajalikud esemed jäävad lubatuks. Täpsustuseks tuleb välja tuua, et lubatud on küll küünelõikurid, kuid mitte küünetangid. Küünetange võib pidada oma olemuselt ohtlikemaks kui küünelõikureid. Küünetange saab vajaduselt valvuri käest küsida. Lubatuks jääb väike kuni 10 cm diameetriga peegel, sest peeglit on kinnipeetavatel vaja, kuid mida suurem peegel, seda suuremad killud on sellest võimalik saada ning seda rohkem seab see ohtu vangla julgeoleku.

Vangla lubab käekella soetada ainult vangla vahendusel, vangla kaupluse sortimendist, et minimeerida keelatud esemete ja ainete peitmise võimalusi käekella korpusesse. Samuti võivad vangla julgeolekut ohustada kellad, mis võimaldavad andmete salvestamist ning andmesidet, sest käekella mudelite rohkuse tõttu on vanglateenistusel keeruline nende funktsionaalsust kontrollida. Tagamaks, et vanglas kasutusel olevad käekellad vastaksid keskpikas perspektiivis nendele nõuetele maksimaalselt ning ohustaks minimaalselt vangla julgeolekut, ei luba vangla enam vanglasse saabumisel kaasa võtta käekella. [täiend 12.12.2019 käskkirjaga nr 1-1/191]

Punkt 7.1.4

Isevalmistatud esemed võivad olla vangla julgeolekule ohuks erinevatel põhjustel. Nimelt on esemete valmistamisel võimalik nendesse peita keelatud esemeid ja aineid, mida ei ole võimalik ilma eset lõhkumata avastada. Toiduainetest valmistatud esemete puhul rikutakse hügieeninõudeid ning elementaarsete hügieeninõuete eiramine soodustab haiguste levikut, mürgituste teket ning parasiitide levikut, mis seab ohtu vanglas viibivate isikute elu ja tervise. Isevalmistatud elektriseadmete puhul ei saa olla kindel nende töö kvaliteedis ning ebakvaliteetsete elektriseadmete ühendamise vangla vooluvõrku võib kaasa tuua lühised ja elektrikatkestused, mis on ohuks vangla julgeolekule. Kinnipeetava õigused ei saa kõnealuse piiranguga rikutud, sest kõik vajamineva saavad kinnipeetavad osta kas poest või lasta saata maskikirjaga. Neile kinnipeetavatele, kellel puuduvad rahalised vahendid, tagab vangla kõik inimväärseks eluks vajaliku. Isevalmistatud esemetena ei ole keelatud ise joonistatud pildid.

Punkt 7.1.5

Närimiskummi omamine vanglas on ohuks vangla julgeolekule, sest närimiskumm sobib eriti hästi vangla vara kahjustamiseks (nt on võimalik täis toppida lukuaugud, mis raskendavad või muudavad võimalikuks ukse avamise). Samuti on nätsu võimalik kasutada piltide ja plakatite ülesriputamiseks, mis on vanglas keelatud tegevus. Lisaks on nätsu võimalik kasutada abivahendina keelatud esemete peitmiseks, kleepides esemed nätsuga varjatud kohtadesse. Kõnealuse piiranguga ei rikota kinnipeetavate õigusi, sest maitseelamuse saamiseks on kinnipeetavatel võimalik poe vahendusel osta endale lubatud maiustusi ning hammaste hügieeni on võimalik tagada hammaste pesemisega.

Punkt 7.1.6

Söömiskõlbmatuks muutunud toiduainete säilitamine kambris on ohuks vanglas viibivate isikute elule ja tervisele. Nimelt soodustab elementaarsete hügieeninõuete eiramine haiguste ja parasiitide levikut ning mürgituste teket. Samuti raskendab läbiotsimiste teostamist, mis seab ohtu vangla julgeoleku. Kõnealune piirang ei riku kinnipeetavate õigusi, sest vangla toitlustab kinnipeetavaid kolm korda päevas ning kinnipeetaval ei ole vajadust söömiskõlbmatuid toiduaineid kambris hoida.

Punkt 7.1.7

Narkootilised, psühhotroopsed ja muud uimastava või tugeva toimega ained on oma olemuselt inimese tervisele ohtlikud ning nende ainete tarbimise korral ei ole inimene enam võimeline oma käitumist ning arusaama adekvaatselt hindama (kinnipeetav ei suuda aduda ümbritsevat ega alluda vanglaametnike korraldustele, samuti võib seesuguste ainete tarvitaja käituda ettearvamatult). Samuti võib ainete liigsel manustamisel saabuda üledoos ning tervisekahjustused. Kõnealuses punktis sätestatud esemete ja ainete keelamise vajaduse, lisaks vangla VSKe § 64¹ p-s 4 sätestatud keelule, tingib asjaolu, et määruse tekst keelab vaid narkootilised või psühhotroopsed ja muud uimastava või tugeva toimega ained, kuid julgeoleku tagamise ning õigusselguse huvides peavad olema keelatud ka ained, millest on võimalik keelatud aineid toota või esemed, mis eelpoolnimetatud aineid sisaldavad (nt narkootilise aine sees

immutatud paberid, ajalehed vms). Seega tuleneb eelpooltoodust, et kuna kõnealuses punktis nimetatud ained ja esemed seavad ohutu vangla julgeoleku ning isikute elu ja tervise, siis peavad need olema kinnipeetavale keelatud.

Punkt 7.1.8

Kuna VSKE § 64¹p 7 kohaselt on alkohol ja alkoholi sisaldavad ained keelatud, siis valmistavad kinnipeetavad kambrites tihtipeale segu, millest lõpp-produktina soovitakse saada alkoholi sisaldavat vedelikku. Alkoholi sisaldav vedelik on ohuks vangla julgeolekule, sest põhjustab joovet. Joobes kinnipeetav ei ole aga suuteline adekvaatselt hindama enda ümber toimuvat. Toiduainete seesugune käitlemine (nt kääritamine) seab aga ohutu vanglas viibivate isikute elu ja tervise, sest elementaarsete hügieeninõuete eiramine soodustab haiguste levikut, mürgituste teket ning parasiitide levikut.

Punkt 7.1.9

Vangla sisekorraeeskiri keelab vaid retseptiravimid, kuid kuna kontrollimatu ravimite või ainete tarvitamine seab ohutu isikute elu ja tervise kui ka vangla üldise julgeoleku, siis tuleb keelata ka muud ained, mille kontrollimatu tarvitamine võib organismile avaldada negatiivset mõju.

VangS § 52 lg 2 kohaselt on vanglale pandud vastutus kinni peetava isiku tervise eest (jälgida, ravida, suunata vajadusel eriarstiabi osutaja juurde). Kinni peetavate isikute tervisliku olukorra hindamise ja ravi ning ravimite määramise pädevus on antud vangla meditsiiniiosakonnale. Kontrollimatu ravimite, toidulisandite jm kõnealuses punktis nimetatud ainete tarbimise puhul muutub meditsiiniiosakonna töö kinnipeetavate ravimisel oluliselt keerulisemaks, kuna meditsiiniiosakonnal puudub ülevaade ja võimalus tuvastada, milliseid kõnealuses punktis nimetatud aineid ja kui palju on kinnipeetav tarbinud.

Ravimite kambris hoiustamine ja nende kontrollimatu kasutamine ohustab nii kinnipeetava tervist (üledoseerimine võib kaasa tuua surma, pöördumatu ajukahjustuse vms) kui ka seab ohutu vangla julgeoleku (liigse ravimite tarvitamise tulemusena ei pruugi kinnipeetav aduda ümbritsevat ega alluda vanglaametnike korraldustele samuti võib käituda ettearvamatult, kujutades ennast ohutu kõigile vanglas viibivatele isikutele). Seega on oluline jälgida, et kinnipeetav ravimite manustamisest kõrvale ei hoiaks, st et ta ei koguks arsti poolt väljastatud ravimeid suuremas koguses tarvitamise või „kokteili“ kokkusegamise eesmärgil. Vangla poolt väljastatud ravimeid on kinnipeetaval keelatud kambriisse koguda ning tablettide kohest manustamist kontrollivad ametnikud.

Samuti on problemaatilised energiajoogid, mis on tugevalt ergutava toimega ning võivad kontrollimatul tarbimisel kaasa tuua tervisekahjustuse või koguni isiku surma ning spordijoogid, mis on samuti organismi stimuleeriva toimega.

Lisaks puudub vanglal võimalus operatiivselt tuvastada, kas kinni peetavate isikute enda poolt soetatud või väljapoolt saadetud ravimi, vitamiinide, toidulisandite, ravimtaimede, spordijookide, -pulbrite vms pakendites on see aine, mis seal väidetakse olevat. Saadetud ained võivad olla segatud narkootiliste või psühhotropsete ainetega ning vanglal puudub ülevaade selliselt soetatud ravimite koostise ja kvaliteedi kohta. Narkootiliste ainete tarbimine vanglas on suureks ohuks vangla julgeolekule.

Lubatuks jäävad vanglateenistuja poolt väljastatud ravimid, mistõttu kõnealuse piiranguga ei rikuta kinnipeetavate õigusi ega jäeta neid ravist ilma, vaid luuakse olukord, kus kinnipeetavatel pole võimalik tarbida aineid, mille koostise ja tarbimise üle puudub vanglal kontroll. Lisaks müüakse vangla kaupluse vahendusel mõningaid toidulisandeid ja vitamiine, mis on kinnipeetavatele tervise seisukohast olulised ning mille kuritarvitamine on keerukas või siis ei too kaasa raskeid tagajärgi. Kui vangla arst on suunanud kinni peetava isiku VangS 53 lg 2 alusel eriarstiabi osutaja juurde, kes on talle väljastanud ravimeid, siis nendel juhtudel loetakse need ravimid võrdväärseteks vanglateenistuse arsti poolt väljastatud ravimitega. Energiajooגי ja spordijooגי asemel võib juua vähem tervist mõjutavaid jooke (nt mahla, teed jm). [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

Punkt 7.1.10

Kõnealuses punktis nimetatud esemed seavad ohutu vangla julgeoleku ning võivad ohustada ka isiku elu ja tervist. Kinni peetavate isikute tervisliku olukorra hindamise ja ravi ning ravimite määramise pädevus on antud vangla meditsiiniiosakonnale. Kontrollimatu meditsiiniliste abivahendite kasutamine pärsib meditsiiniiosakonna tööd isikute ravimisel, kuna meditsiiniiosakonnal puudub ülevaade ja võimalus tuvastada, missuguseid abivahendeid on kinnipeetav kasutanud. Samuti on meditsiinilistesse

abivahenditesse reeglina väga hõlbus peita keelatud esemeid, mistõttu tuleb abivahendite kasutamist võimaldada ainult nendele kinnipeetavatele, kellel on selleks ka reaalne vajadus. Lisaks võivad meditsiinilised abivahendid sobida ka kaaskinnipeetavate või ametnike ründamiseks (nt elastiksides). Süstalt koos nõelaga saab aga kasutada tätoveeringute tegemiseks, mis on vanglas keelatud tegevus jne. Vererõhumõõtja läbiotsimine on kas raskendatud või teatud juhtudel isegi teostamatu. Vererõhumõõtja sisse on võimalik peita keelatud aineid (näiteks narkootilised ained) ja esemeid, mida vanglaametnikul on raske avastada. Keelatud esemete ja ainete vangla territooriumile sattumine seab otseselt ohtu vangla üldise julgeoleku. Samuti võib vererõhumõõtja sisaldada juhtmeid, mida saab kasutada ründerelvana. Vererõhku mõõdab kinnipeetavatel vajadusel meditsiinosakond, mistõttu puudub kinnipeetavatel vererõhumõõtja järele kambris vajadus. Erinevate liikumise abivahendite olemasolu võib luua kinnipeetavale võimaluse liikuda kiiremini kui vanglaametnikud, mis ohustab vangla üldist julgeolekut, kuna kinnipeetavat on tunduvalt raskem kätte saada. Samuti on liikumise abivahendid reeglina tehtud selliselt, et need sobivad erinevate väiksemate esemete peitmiseks (nt ratastoolide, karkude tühimikud jne). Samuti saab neid esemeid või nende osi kasutada inimeste ründamiseks (seavad ohtu isikute elu ja tervise) või siis vangla vara kahjustamiseks (põrandate kriipimine, akende katkilöömine jne). Nendele kinnipeetavatele, kellel on meditsiinilise abivahendi vms järele vajadus, see lubatakse või väljastatakse, mistõttu ei saa kõnealune piirang rikkuda kinnipeetavate õigusi. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punkt 7.1.11 kehtetu [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13].

Punkt 7.1.12

Aroomi eritavate ainete ja esemetega (nt viirukiga, parfüümiga) saab varjata narkootikumide vanglasse edastamist ja nende vanglas kasutamise ning suitsetamise jälgi, mis seab ohtu vangla julgeoleku. Samuti on reaalne oht, et tugevatoimelised lõhnaained (nt lõhnakuusk) põhjustavad vanglas viibivatel isikutel allergilisi reaktsioone, mistõttu satub ohtu nende isikute elu ja tervis. Kinnipeetavate õigused ei saa kõnealuses punktis keelatud esemete keelamise tõttu rikutud, sest hädavajalikke esemeid nt pesemistarbeid, on kinnipeetavatel võimalik soetada vangla kauplusest ning puudust kannatavatele kinnipeetavatele väljastab hügieenitarbed vangla. [muud 20.04.2023 kk 1-1/46, jõust 01.05.2023]

Punkt 7.1.13

Kõnealuses punktis nimetatud esemete soetamine posti teel seab ohtu vangla julgeoleku. WC-paberi, salvrätikute, puhastuslappide, -käsnaade jms läbiotsimine vanglasse saabumisel tekitab hügieeniriske ja on ebaproportsionaalselt ressursse nõudev. Nimelt tuleks iga salvrätik, WC-paberi rull ja puhastuslapp lahti harutada, et näha, kas paberi kihtide vahele ei ole midagi peidetud. Samuti tuleb põhjalikult läbi otsida igasugused käsnad ja lapid. Seesugune tegevus on aga väga ajamahukas ning toimingu sooritamisel on küsitav hügieeninõuete täitmine. Tualettpaberit, salvrätikuid, pesukäsnaasid, -lappe ja muud vajalikku on kinnipeetavatel võimalik soetada vanglateenistuse vahendusel kauplusest. Puudust kannatavatele isikutele väljastab tualettpaberi ning koristusvahendid vangla. Seega ei saa kõnealune piirang rikkuda isikute õigusi.

Punkt 7.1.14

Kondoomide omamine kambris seab ohtu vangla julgeoleku (kondoomi kasutades peita keelatud esemeid kehaõõnsustesse, WC-poti loputuskasti jne) ning sobib vangla vara kahjustamiseks (WC-potti visatud kondoom võib tekitada suureulatusliku ummistuse). Kuna aga vangla väljastab vajadusel kinnipeetavatele ise kondome, siis ei riku kõnealune piirang kinnipeetavate õigusi.

Punkt 7.1.15

Elektroonilise sigareti näol on tegemist elektroonilise seadmega, mis koosneb akust, kapslist (padrun), automaiserist (aurustaja) ja akulaadijast. Samas on elektrooniline sigaret määratletud ravimina, kui selle kapsel sisaldab nikotiini. Vanglal puuduvad võimalused kontrollida, mida konkreetselt kapsel sisaldab, seega võivad elektroonilise sigareti vanglasse sattuda keelatud ained, mis seavad ohtu vangla üldise julgeoleku. Ka on selle osadest võimalik valmistada tätoveerimisaparaati. Lisaks on elektroonilisi sigarete vajalik aeg-ajalt laadida, kuid kuna kinnipeetavad ei tohi tubakatooteid kambris hoiustada ja vanglaametnike teenistuskohustuste hulka ei kuulu kinnipeetavate elektrooniliste sigarettide laadimine, siis on nende laadimise korraldamine väga keeruline. Lisaks tuleb siinjuures rõhutada, et suitsetamine on tervistkahjustav tegevus ning selle õiguse tagamine ei saa olla olulisem kui vangla üldise julgeoleku tagamine. [muud TV dir 01.04.2019 kk nr 1-1/71, jõust 01.04.2019]

TubS § 3 lg 2 alusel rühmitatakse tubakatooteid suitsetatavateks ja suitsuvabadeks tubakatoodeteks ning §-s 3¹ on sätestatud tubakatootega seonduvad tooted. Justiitsministri 06.10.2016 määrusega nr 21 muudeti justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ § 64¹ punkti 3¹, millega keelati kinnipeetavatele suitsetatavad tubakatooted ja esemed, millest ja mille abil on võimalik suitsetatavaid tubakatooteid kokku panna või neid suitsetada. Vangla on seisukohal, et kinnipeetavatele tuleb ära keelata ka suitsuvabad tubakatooted ja tubakatoodetega seonduvad tooted, kuna need tooted on tervist kahjustavad. Seega on õigustatud, et vangla teeb pingutusi, et tervisekahjustusi vanglas ära hoida. Siia alla kuuluvad tubakatooteid tarvitamisest tekkinud tervisekahjustused, mille ravi võib osutada äärmiselt kulukaks. Riik ei saa seesugust ennast kahjustavat tegevust keelata ära väljaspool vanglat. Vanglas on aga põhjendatud, et selle otsuse teeb riik, arvestades nii üksikisiku kui ka avalikke huve.

VangS § 4¹ tulenevalt, kui seadus ei sätesta konkreetset piirangut, võib vangla, Justiitsministeerium või arestimaja kohaldada vaid selliseid piiranguid, mis on vajalikud vangla või arestimaja julgeoleku kaalutlustel. Sama seaduse § 66 lg 1 sätestab, et kinnipeetavate järelevalve korraldatakse viisil, mis tagab käesoleva seaduse ja vangla sisekorraeeskirjade täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. Seega annavad eelnimetatud sätted vanglale õiguse piirangu kehtestamiseks, kui seatud piirangud on seotud vangla julgeoleku tagamise vajadusega. Kehtestatud piiranguga võib vangla minimeerida tubakatooteid üleandmist kinnipeetavate vahel. Tubakatooted on subkultuuri maksevahend, mis tähendab, et erinevate tubakatoodetega tasutakse teenuste eest. Igasuguste asjade vahetamine ja üleandmine tekitab vanglas lisaks järelevalve raskustele ebaseaduslikke võlasuhteid. Sellise olukorra tekkimine on aga lubamatu, kuna toetab kinnipeetavate hulgas subkultuuriliste ilmingute levimist, mis vastanduvad riikliku poliitika ja kehtiva seadusandlusega. [TV dir 04.05.2017 kk nr 1-1, muud 16.06.2017 nr 1-1/77, jõustub 01.10.2017]

Punkt 7.1.16

Julgeolekukaalutlustel on vanglas tätoveerimine keelatud. Esiteks puuduvad vanglas ohutuks tätoveerimiseks vajalikud tingimused, seadmed ja muu vajaminev. Desinfitseerimisvahendite puudus, ebahügieenilistes tingimustes tätoveerimine, korduvalt sama nõela kasutamine ja HIV positiivsete jm haigust põdevate kinnipeetavate viibimine vanglas soodustaks HIV-i jm haiguste levikut kinnipeetavate seas. Teiseks on tätoveerimine traditsiooniliselt üheks võimaluseks vangla subkultuuri hoidmiseks ja edasikandmiseks. Märgistamiseks alamasse subkultuuri kihti kuuluvaid kinni peetavaid isikuid on vanglas ette tulnud juhtumeid, kus neid tätoveeritakse vastu nende tahtmist. Seega on tätoveeringute tegemisel kasutatavad seadmed, ained või esemed (sh šabloonid, nõelad, tätoveeringute pildid ja õpetused, kopeerpaber jm) ohuks vangla julgeolekule ning isikute elule ja tervisele.

Punkt 7.1.17

Kõnealusel punktis nimetatud esemeid on lihtne kohandada tätoveerimisaparaadiks. Tätoveeringute tegemine seab aga ohtu vangla julgeoleku kui ka vanglas viibivate isikute elu ja tervisele. Lisaks on tegemist seadmetega, mille sisse on võimalik peita keelatud esemeid ja aineid, sest neid on keeruline läbi otsida. Samuti sisaldavad need reeglina traati, juhett jm osi, mida on võimalik kasutada vigastuste tekitamiseks, vangla vara lõhkumiseks või esemete peitmiseks. Kõnealune säte ei riku isikute õigusi seepärast, et hügieeni eest hoolitsemiseks võib alternatiividena kasutada tavalist raseerijat või hambaharja.

Punkt 7.1.18 [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13] [muud TV dir. 30.10.17 kk nr 1-1/139, jõust. 01.11.17]

Kõnealusel punktis nimetatud esemed on keelatud, kuna vangla ei suuda tagada nende sihipärast kasutamist ning reeglina on neid esemeid väga keeruline ka läbi otsida. Kõnealusel punktis nimetatud esemed on ohtlikud mitmel põhjusel. Esiteks sobivad geelpliatsid, tint, sullepead jm tätoveeringute tegemiseks, mis seab ohtu isikute elu ja tervisele. Erinevate värvide kasutamise võimalused ahvatlevad kinnipeetavaid rohkem tätoveerima (eriti noori), sest värvilised tätoveeringud on atraktiivsemad. Teiseks sobivad need esemed eriti hästi vara kahjustamiseks, sest nendega on võimalik seintele ja ruumielementidele teha joonistusi, kraapeid vms. Joonistuste ja kraabete eemaldamine elementi rikkumata on reeglina keeruline ning sageli on elemendi ülevärvimine ainsaks võimaluseks taastada algupärane olukord. Kolmandaks sobivad kõnealused esemed väikesemõõduliste keelatud esemete ja ainete peitmiseks (nt nõel, narkootilised ained), samuti on neid esemeid tülikas ja vahel ka võimatu eset kahjustamata läbi otsida, mistõttu seavad need ohtu vangla julgeoleku. Neljandaks on osa sättes nimetatud esemetest (nt sullepead) võimalik kasutada ründerelvana, mis on ohuks isikute elule ja tervisele. Viiesandaks võimaldab must pastapliats efektiivsemalt dokumente võltsida ning parandada või täiendada märkamatuks dokumendile trükitud kirja. Samuti ei ole musta pastapliatsiga kirjutatud

dokumendi puhul võimalik alati operatiivselt vahet teha, kas tegemist on originaaldokumendi või koopiaga. Võltsimise tulemusena satub ohtu vangla julgeolek. Kuna kinnipeetavatel on siiski vaja millegagi kirjutada, siis ei ole võimalik kõiki kirjutusvahendeid keelata. Seega jäävad lubatuks sinised pastapliiatsid. Kõnealuse keeluga ei võeta kinnipeetavatel ka joonistamisvõimalust, sest lisaks sinistele pastapliiatsitele jäävad lubatuks värvipliiatsid-ja harilikud pliiatsid. Kinnipeetava õigused joonistamisele ja kirjutamisele ei saa rikutud, kui talle jääb kambrisse kokku maksimaalselt 50 pliiatsit. Kinnipeetav võib vabalt valida, millistest kirjutusvahenditest 50 ühikut koosneb. Valikus on sinine pastapliiats, harilik pliiats või värviline pliiats

Punkt 7.1.19

Vanglateenistus ei suuda piisaval määral tagada kontoritehnikas sisalduvate ainete ja osade sihipärast kasutamist. Seesugustes esemetes leiduvaid aineid (tahm, tint jms) on võimalik kasutada tätoveeringute tegemiseks ja seada seeläbi ohtu inimese julgeolek ning vangla vara kahjustamiseks. Samuti on kontoritehnikasse võimalik peita mitmesuguseid keelatud esemeid, mida vanglateenistusel ei ole võimalik avastada. Lisaks on kontoritehnikast võimalik saada osasid, millest ehitada tätoveerimisaparaat või muid seadmeid. Tehnikaga käib reeglina kaasas ka juhe, mida saab kasutada ründerelvana. Kinnipeetavad saavad kõik vajalikud dokumendid koostada käsikirjas ning muud toimingud teostada vahenditega, mis ei ole ohtlikud.

Põhjendatud vajadus kalkulaatori omamiseks kambris on nt õppetöös osalevatel kinnipeetavatel või poest asjade tellimisel. Samas selle saamine mitteturvalisel viisil, nt kirisaadetisega, ohustab oluliselt vangla julgeolekut. Kalkulaatorisse on võimalik peita keelatud esemeid, kuid nende avastamine on aeganõudev ja keeruline, kui mitte võimatu, ilma kalkulaatorit rikkumata. Seetõttu on see lubatud kas vangla poest ostetult, kui see on vangla kaupluse sortimendis või siis vanglasse tulles kaasas olnuna. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punkt 7.1.20

Kõvade ja metalli sisaldavate kaante vahele on võimalik peita erinevaid keelatud esemeid ja aineid ning nende avastamine on väga keeruline ning mis seetõttu seab ohtu vangla julgeoleku. Samuti võivad nimetatud punktis nimetatud esemed olla ohuks isikute elule ja tervisele. Kõvade kaantega registraatoritega on võimalik tekitada teistele isikutele kehavigastusi. Peale selle on üldjuhul registraatoris olev köitmise osa metallist, ning metalli sisaldavad esemed on keelatud. Isikutel on lubatud kasutada paberite hoidmiseks õhukesest painduvast plastikust mappe, mis ei sisalda metallist osi. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punkt 7.1.21

Foto- ja margialbumi ning pildiraam on ohuks vangla julgeolekule, sest nende vahele on võimalik peita (nt kleepida) keelatud aineid või esemeid ning sellest tulenevalt oleks peidetud esemete avastamiseks vajalik läbi viia aja- ja töömahukas läbiotsimine. Nimelt on vaja eemaldada kõik albumis olevad pildid või margid ning läbi vaadata iga albumi lehekülg. Kõvade kaantega albumi puhul on keelatud esemeid võimalik peita kaante sisse. Albumikaasi pole aga võimalik läbi otsida ilma albumit vigastamata. Pildiraam tuleb samuti igal läbiotsimisel lahti võtta ning läbi otsida. Järjepideval lahtivõtmisel on oht vigastada pilti või pildiraami. Fotosid on kinni peetaval isikul võimalik hoida näiteks mapis.

Punkt 7.1.22

Neid esemeid on vaja keelata vangla julgeoleku tagamiseks, kuna nende läbiotsimine on raske. Vanglas viibib kinnipeetavaid, kellel on diagnoositud narkosõltuvus ning kes üritavad leida erinevaid viise, kuidas toimetada vanglasse narkootilisi aineid. Ajalehtede, ajakirjade ja muu kirjanduse lehtede vahele on võimalik kleepida keelatud aineid. Sestap tuleks iga lehekülge eraldi kontrollida, mis on aja- ja töömahukas. Lehele kleebitud aine ei pruugi olla visuaalselt tuvastatav. Niiviisi võib keelatud aine sattuda vanglasse. Narkootiliste ainete sattumine vangla territooriumile seab otseselt ohtu vangla julgeoleku.

Oluline on rõhutada, et VangS § 30 lg 2 järgi võivad kinnipeetavad tellida mõistlikus koguses perioodilisi väljaandeid vanglateenistuse vahendusel, mis tagab selle, et vanglasse ei satu ajalehtede, ajakirjade või muu kirjanduse vahel keelatud aineid. VangS § 30 lg 1 põhjal võivad kinnipeetavad vanglas lugeda üleriigilisi päevalehti ning ajakirju. Lisaks saavad nad jälgida nii radio- kui ka telesaateid, mille vahendusel võivad nad olla kursis päevakajaliste uudistega, ning käia raamatukogus. Juhul, kui vangla ei suuda tagada välisriigi kodanikule tema emakeeles päevalehti ja ajakirju, siis on lubatud välisriigi kodanikust kinnipeetavale saata mõistlikus koguses kirja teel tema emakeeles ajalehti ja ajakirju. [TV dir. 19.12.2019 kk nr 1-1/195, jõust. 01.01.2019]

Punkt 7.1.23

Muusikalise kaardi ja 3-D kaardi [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13] keelamine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, sest selle vahele on võimalik peita keelatud esemeid või aineid, mida ei ole võimalik kaarti kahjustamata leida. Lisaks on muusikalise kaardi elektroonilist sisu võimalik kasutada tätoveerimisaparaadi osana. Kinnipeetavatele on võimalik saata tavalisi kaarte, mistõttu ei riku piirang kinnipeetavate õigusi.

Punkt 7.1.24

Esemed, mis on oma eesmärgilt mõeldud ruumi dekoreerimiseks, sisustamiseks ja pindade kinnikatmiseks (sh seinavaibad, seinakalendrid, linikud, kleebised, plakatid jne) seavad ohtu vangla julgeoleku. Nimelt on seinte jm pindade kinnikatmine vanglas keelatud, sest see takistab visuaalse järelevalve teostamist ning raskendab läbiotsimist (dekoratsioonide, kunstiliste jm vahele võimalik peita keelatud esemeid ja aineid, mida on keeruline avastada, samuti saab kõnealuses punktis nimetatud esemeid kasutada peidikute varjamiseks jne). Seega ei ole isikul kõnealuseid esemeid võimalik vanglas eesmärgipäraselt kasutada. Esemete lubamine, mida ei ole kambris võimalik kasutada eesmärgipäraselt, koormab aga asjatult kambrit ning takistab läbiotsimise teostamist.

Punkt 7.1.25

Kuna mänguasjade ja mängu osade sisse on võimalik peita keelatud esemeid ja aineid, mida on keeruline avastada, siis on tegemist vangla julgeolekut ohustavate esemetega. Samuti tuleks üldjuhul mängud ja mänguasjad läbiotsimise käigus lõhkuda, sest vastupidisel juhul ei oleks neid võimalik läbi otsida. Samuti ka pusledel on väga palju osi ning selleks, et veenduda, et ühegi osa taha või sisse ei oleks midagi peidetud, tuleb kõik tükid eraldi läbi vaadata. Selleks, et kinnipeetavate õigused ei saaks kõnealuse piiranguga kahjustatud on isikutel võimalik teatud lauamänge soetada vangla vahendusel ning neid vanglasse saabumisel kaasa võtta.

Punkt 7.1.26

Elektriseadmed tuleb soetada vangla vahendusel mitmel põhjusel. Nimelt elektriseadmed, mis ei ole soetatud vanglateenistuse vahendusel, võivad ohustada vangla julgeolekut, kuna vanglateenistusel puudub usaldusväärne teave seadme päritolu kohta ning vangla ei saa seadet kahjustamata kontrollida esemesisesid peidikuid, mis võib kaasa tuua olukorra kus vangla territooriumile toimetatakse keelatud aineid ja esemeid. Vanglas lubatud elektriseadme põhjalikuks kontrolliks võib osutada vajalikuks nende avamine. Kuna vanglal puudub vastava kvalifikatsiooniga spetsialist, kellel oleks õigus elektriseadme (sh arvuti) garantiiajal (või muul ajal) seda avada ning seetõttu võib oskamatuselt elektriseadme sootuks ära rikkuda. Lisaks ei kehti üldjuhul elektriseadme avamisel garantiitähajal selleks mittevolitatud isiku poolt enam esemete ostmisel antud müügigarantii. Kuna kinnipeetaval on vajalikke elektriseadmeid võimalik soetada vanglateenistuse vahendusel ning neid vanglasse saabumisel kaasa võtta, siis ei riku kõnealune piirang kinnipeetavate õigusi. Seadmete maksimaalne võimsus on piiratud 1,2 kilovattiga, et tagada vanglate elektrivõrgustike häireteta toimimine. [muud 12.12.2019 kk nr 1-1/191] [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

Punkt 7.1.27

Televiisor on oma olemuselt vangla julgeolekut ohustav ese. Nimelt on sellesse võimalik peita keelatud esemeid ning samuti takistab kambris paiknev televiisor järelevalve teostamist. Kuna aga televiisor on kinnipeetavate jaoks vajalik seade, siis selle ärakeelamine ei ole mõistlik. Mida suurem on aga televiisor, seda rohkem see järelevalve teostamist segab ning seda ajamahukam on seda läbi otsida. Samas tagab ka väike televiisor kinnipeetavale võimaluse telesaadete jälgimiseks ning täidab oma eesmärgi. Seega suurest televiisorist saadav kasu ei ületaks oluliselt väikesest televiisorist saadavat kasu, kuid suur televiisor seaks oluliselt rohkem ohtu vangla julgeoleku.

Punkt 7.1.28

Toiteallikas on vanglas keelatud seepärast, et see seab ohtu vangla julgeoleku. Nimelt on toiteallikatesse võimalik peita mitmesuguseid esemeid, mida on toiteallikat avamata võimatu leida. Toiteallika avamine võib aga toiteallika rikkuda. Kuna on esemeid, mille kasutamiseks on patareid vajalikud, siis neid ei ole võimalik täielikult ära keelata. Patareisid on kinnipeetaval võimalik soetada vanglateenistuse vahendusel. Üksnes siis saab vangla olla veendunud selles, et patareidesse ei ole midagi peidetud.

Punkt 7.1.29

Kõnealusel punktis nimetatud esemed seavad ohtu vangla julgeoleku ning võivad ohustada isikute elu ja tervist. Iseparandatud elektriseadmete puhul ei saa olla kindel nende töö kvaliteedis ning ebakvaliteetsete elektriseadmete ühendamine vangla vooluvõrku võib kaasa tuua lühised ja elektrikatkestused. Kuna kinni peetavad isikud kannavad oma karistust reaalsetes, müüridega piiritletud hoonetes ning nende liikumine on piiratud, kujutab hoonete elektrisüsteemi rike olulist riski kinni peetavate isikute ja vanglateenistujate elule ja tervisele. Mittetöötavate seadmete küljest eemaldatakse tõenäoliselt osad, mida on võimalik kasutada teiste esemete ja seadmete valmistamiseks (nt tätoveerimisaparaat). Esemete ja seadmete osade lubamine kambris on ohtlik, sest isikud saavad kõnealustest osadest kokku panna teisi seadmeid ja esemeid ning pärast kasutamist need uuesti lahti võtta. Seesugust toimimist ei saa vangla aktsepteerida, sest see seaks ohtu vangla julgeoleku ja vanglas viibivate isikute elu ja tervise.

Punkt 7.1.30

Signaali ja levi edastajad võimaldavad kinnipeetavatel vaadata või kuulata saateid, mis ei ole vanglas aktsepteeritud (nt vanglas keelatud pornograafilise sisuga filmid,), mis seab ohtu vangla julgeoleku või suhelda kontrollimatult välismaailmaga, mis lisaks vangla julgeolekule ohustab ka väljaspool vanglat viibivate isikute julgeolekut. Samuti on ohtlikud mitmesugused seadmed internetilevi püüdmiseks, sest interneti kasutamine on vanglas keelatud. Käesoleval hetkel on vanglas lubatud piisavalt raadio- ja televisioonikanaleid, et kinnipeetavate info ja meelelahutusvajadust rahuldada. Õigusaktide ja kohtulahenditega on isikutel võimalik tutvuda spetsiaalselt neile kohandatud arvutites. Seega ei saa piirang rikkuda isikute õigusi.

Vangistusseaduse § 31 lg-t 2 ja § 15 koosmõjus tõlgendades on vanglal õigus julgeolekuohust lähtuvalt keelata ka selliseid esemeid, mis nõuavad kambrisse väljastamiseks vangla luba. Riigikohus on 19.10.2015 lahendi nr 3-3-1-28-15 p-s 31 muuhulgas märkinud, et õigusliku regulatsiooni muutmisega on VangS § 31 lg-s 2 sätestatud elektriseadmed keelatud esemed, kuni vangla ei ole andnud VangS § 31 lg-s 2 sätestatud luba. Põhjendatud juhul, nt elektriseadme olemusest tulenev oht vangla julgeolekule, võib vangla VangS § 15 lg 4 alusel lisada keelatud esemete nimistusse ka VangS § 31 lg-s 2 sätestatud eseme.

Elektriseadmeid on väga keeruline läbi otsida, sestap kaasneb nende lubamisega alati suur julgeolekurisk, kuna neid võidakse kasutada keelatud esemete/ainete peitmiseks. Iga kinnipeetavale kambrisse lubatud esemega oht suureneb, kuna mida rohkem asju, seda rohkem võimalusi keelatud esemete/ainete peitmiseks. Keelatud ainete või esemete avastamiseks tuleb iga kambris olev ese läbi otsida, seega on läbiotsimisele kuluv aeg otseses sõltuvuses kambrisse lubatud asjade hulgaga, seega asjade vähendamisel läbiotsimisele kuluv aeg ilmselgelt lüheneb. Isiklike asjade läbiotsimine on alati kinnipeetavates vastumeelsust tekitanud. Kuigi tegemist on vangistusega paratamatult kaasneva ebameeldivusega, on vanglal kohustus seda võimaluse korral vähendada ning kambris sama eseme olemasolul kinnipeetavale isikliku eseme mittelubamine on selle saavutamiseks eesmärgipärane meede. Samuti on läbiotsimine tegevus, mille käigus on suurim oht kahjustada kinnipeetavale kuuluvat omandit, millest vangla peab hoiduma.

Seega, kui kambris on raadio olemas, ei too isikliku raadio lubamine kinnipeetavale olulist kasu, isikliku raadio keelamine aga aitab parandada kinnipeetava heaolu ning on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, seda eriti olukorras, kus on saenenud vanglasse kinnipeetavatele narkootilise aine saatmine. Narkootilise aine puhul piisab väikest kogusest, et isikule arvestatavat ja ettearvamatut mõju avalda, mistõttu on ülioluline vähendada kinnipeetavatele kambris lubatud asjade, eriti raskesti läbiotsitavate asjade hulka, et vähendada peitmiseks võimalike kohtade arvu ning hoida läbiotsimisele kuluvat aega mõistlikkuse piirides.

Tartu Vanglas on ehituslikult raadio igas kambris tagatud, seega isikliku raadio kambris kasutamiseks vajadus puudub. Riigikohus on 21.06.2007 otsuses nr 3-3-1-29-07 asunud seisukohale, et kinnipeetava huvi kasutada oma omandit, sh isiklike asju kõikjal vangla territooriumil, ei kuulu PS § 32 lg 2 kaitsealasse ning ülal viidatud otsuses asunud seisukohale, et isikliku raadio väljastamisest keeldumine (keelamine) ei riiva üldjuhul kinnipeetava õigusi intensiivselt juhul, kui isikut ei ole jäetud täielikult ilma võimalusest jälgida raadiosaateid ning saada vajaduse korral teavet teistest informatsiooniallikatest. Kinnipeetavatel jääb alles õigus taotleda luba kambris isikliku teleri kasutamiseks, isikliku teleri puudumisel on võimalik vaadata avatud eluosakondades ühiskasutuses olevat telerit, samuti jääb alles võimalus lugeda vangla tellitud päevalehti ja tellida endale meeldivat ajakirjandust ise. Need võimalused on piisavad, et katta kinnipeetava vajadus nii uudiste kui meelelahutussaadete järele. [muud TV dir 01.04.2019 kk nr 1-1/71, jõust 01.04.2019]

Punkt 7.1.31

Kinnipeetavatele on interneti kasutamine vanglas keelatud (v.a spetsiaalsetes kohandatud arvutites õigusaktide ja kohtulahenditega tutvumiseks), sest kontrollimatu interneti kasutamine ei sea ohtu mitte ainult vangla julgeolekut vaid ka väljaspool vanglat viibivate isikute julgeoleku. Sisuliselt on kõnealuses punktis keelatud keelatud juba VSkE § 64¹ p-iga 10, mis sätestab, et kinnipeetavale on vanglas keelatud mobiiltelefonid ja muud elektroonilised või tehnilised sidepidamisvahendid, sealhulgas raadiosaatjad, pihu- ja personaalarvutid, mille kaudu on võimalik infot edastada ja vastu võtta, kuid õigusselguse huvides täpsustab vangla kõnealuse sätte sõnastust. Vangla leiab, et kui esineb risk, et mingi seadme kaudu, kas siis otseselt (seadme algkonfiguratsioonis) või kaudselt (seda seadet hiljem modifitseerides), on võimalik infot edastada ja vastu võtta, siis ei ole ega saagi olla selle omamine vanglas lubatud. Selline tõlgendus tuleneb sellest, et tänasel päeval võimaldavad enamasti kõik personaalarvutid infot edastada ja vastu võtta. Kui ka vanemad personaalarvutid algkonfiguratsioonis ei pruugi seda võimaldada, siis osutub interneti saamine võimalikuks läbi selle, et arvutile pannakse juurde väikesed lisad, näiteks USB-liidesega nn internetipulgad või muud arvuti sisesed seadmed, mis ei pruugi olla tuvastatavad. Paraku ei ole ka välistatud, et kinnipeetavad kasutavad ebaseaduslikke viise selleks, et nendeni jõuaks riistvara (nt USB-netipulk), mida siis saadakse arvutiga ühendada. Kuna väiksem WiFi pulk on mõõtmetega ca 1,5 x 2 x 0,8 cm ehk tegemist on väga väikesemõõtmelise esemega, siis on ametnikel neid väga keeruline avastada ja tõenäosus, et need kinnipeetavateni jõuavad, väga suur. Vangla ei suuda välistada keelatud esemete sattumist vanglasse, mistõttu ei saa välistada sülearvutiga ühendatava riistvara jõudmist kinnipeetavateni. Nimelt ükskõik kui hoolsalt vanglateenistuse ametnikud enda tööd ka ei teeks ja vanglasse saabu vaid kirju, pakke ja inimesi ei kontrolliks, siis kõiki keelatud esemeid ei ole kunagi võimalik avastada. Isegi kui vangla suudaks tõendada, et konkreetse esemega ei ole võimalik konkreetsel ajahetkel infot edastada ja vastu võtta, siis ei ole välistatud, et teatud modifikatsioonide tulemusena see osutuks võimalikuks. Vanglal ei ole võimalik teostada VangS § 6 lg-s 1 sätestatud õiguskorra kaitse kohustust ja VangS § 66 lg-s 1 sätestatud järelevalve kohustust, sest ei saa eeldada, et vangla peab näiteks viima läbi iganädalaselt ekspertiise tuvastamiseks, kas seadet on modifitseeritud või ümber ehitatud. Samuti ei pruugiks ka ekspertiisid midagi tuvastada, sest kuna modifitseerimist saab teostada väga hõlpsasti, siis on kinnipeetaval enne ekspertiisi võimalik internetipulk vms seade eemaldada. Oluline on siinjuures veel see, et ekspertiise peaks läbi viima selleks infotehnoloogilist erialalist pädevust omavad isikud, keda vanglates aga ei ole. Kinnipeetavatele ei ole arvuti kasutamine hädavajalik, sest neil on võimalik kõik arvutiga tehtav teostada ilma arvutita. Näiteks on kirju võimalik kirjutada käsitsi, teavikuid saab laenutada raamatukogust või lasta postiga saata, filme saab vaadata televiisorist, muusikat saab kuulata raadiost jne.

Punkt 7.1.32

Erinevad andmekandjad on mitmeti ohtlikud. CD-d ja DVD-d on teravate servaga ning neid on võimalik kasutada lõikerelvana endale või teistele vigastuste tekitamiseks (seavad ohtu isikute elu ja tervise). VHS ja audiokassetide sees on kilejas lint, mida on samuti võimalik kasutada ründerelvana. Selleks, et kinni peetavad isikud saaksid andmekandjaid kasutada, on vanglal eelnevalt vaja veenduda, et andmekandjad ei sisaldaks vägivalda, rassismi, vihkamist ega pornograafilisi vms vangla julgeolekut ohustavaid teoseid. Sellise veendumise tagab ainult põhjalik kontroll. Põhjalik andmekandja läbikuulamine või vaatamine on ebamõistlikult suure ajakuluga toiming ning nõuab täiendava tööjõu rakendamist ja segab suuresti vanglateenistuse ametnike põhitööd. Lisaks on kassetide sisse võimalik peita esemeid, kuid nende avastamine ilma kasseti avamata ei ole võimalik. Kasseti avamine aga on raskendatud, ajamahukas ja võib kasseti rikkuda. Seega ohustavad VHS kassetid vangla üldist julgeolekut. Märgistamata ning isevalmistatud andmekandjate puhul on omaniku tuvastamine keeruline ning võimaldab kinni peetavatel isikutel kergemini vahetada andmekandjaid, neid teistele laenata või laenutada. Isikutel on võimalik kuulata muusikat raadiost ning telesaateid ja filme jälgida telerist, mistõttu ei saa pidada CD-sid, DVD-sid ja VHS-e vanglas hädavajalikeks esemeteks. Tundmatu päritoluga infokandjate kasutamine riigiarvutites on keelatud, kuna arvutisüsteemide halvamine tundmatu viirusega ohustab olulisel määral vangla julgeolekut. SIM-kaardid on samuti infokandjad ning on sihipäraselt kasutatavad vaid mobiiltelefonis. SIM-kaardid võimaldavad koos mobiiltelefoniga luua lubamatuid ja vangla üldisele julgeolekule ohtlikke kontakte. Enamasti ei ole SIM-kaarti võimalik ilma telefonita sihipäraselt kasutada. Kuna mobiiltelefonid on vanglas keelatud, siis SIM kaartidel pole isikute jaoks mingisugust praktilist väärtust. SIM kaartide lubamine pigem soodustaks mobiiltelefonide levikut vanglas, sest kui SIM kaart on isikul juba olemas, siis see tekitab ahvatlusi omandada ka telefon. SIM-kaardid võimaldavad koos mobiiltelefoniga luua lubamatuid ja vangla üldisele julgeolekule ohtlikke kontakte. Samal põhjusel on keelatud ka muud infokandjad.

Punkt 7.1.33

Elektroonilisi ja digitaalsete mängude on väga erinevaid ning paljude mängude mängimiseks on vajalik mängukonsoolide või muude tarvikute/seadmete olemasolu. Sellistesse seadmetesse on võimalik peita keelatud esemeid või aineid ja neid on võimalik ümber ehitada muuks otstarbeks (nt sidevahendiks, interneti kasutamiseks vm), kuid elektroonika kontrollimine ja läbiotsimine on vanglas raskendatud. Vanglateenistuse ametnikud ei ole elektroonikaspetsialistid ning erialaseid teadmisi omamata on üksnes vaatluse tulemusel keeruline hinnata, kas seade on ümber ehitatud või mitte. Keelatud ainete ja esemete leidmiseks on vajalik seadmete lahti võtmine, kuid seetõttu kaotavad uued elektroonikaseadmed garantii. Samuti võib esemete lahti võtmine põhjustada nende rikkeid, mis omakorda võivad vanglale kaasa tuua varalise kahju nõudeid. Mängukonsoolide mängud on ka enamjaolt vägivaldse sisuga. Nimetatud mängude omamine ja mängimine annab kinni peetavatele isikutele valed väärtushinnangud ning võib ohutada vägivalda. Mängude mängimine tekitab hasarti (sõltuvust), mängimine on ebaratsionaalne ajakasutus ja vangistuse täideviimise eesmärke saaks muude tegevustega hoopis tulemuslikumalt realiseerida. Kuigi arvutimängud ei ole otseselt hasartmängud, on neil hasartmängule iseloomulikke tunnuseid, mis võivad mõjutada ka täiskasvanud isiku psüühikat. Arvutimängude mängimine võib tekitada sõltuvust ja soovi veeta rohkem aega mängides ning selle võimaluse puudumisel põhjustada ärrituvust ja negatiivset hoiakut ümbritseva suhtes. Ärritunud olek mõjutab kinnipeetavate omavahelist suhtlemist ja põhjustab kiiremini konfliktide tekkimist, mis ohustab vangla üldist julgeolekut. Kinnipeetavatel on muul viisil võimalik oma vaba aega sisustada. Seega tuleneb eelpooltoodust, et kõnealuses punktis nimetatud esemed on ohuks vangla julgeolekule.

Punkt 7.1.34

Kõnealuse eseme keelamine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna selle läbiotsimine on kas raskendatud või teatud juhtudel isegi teostamatu. Kaalu sisse on võimalik peita keelatud aineid ja esemeid, mida vanglaametnikul on raske avastada. Samuti on kaalu seest võimalik saada erinevaid osi, millest ise valmistada seadmeid (veekeetja, tätoveerimisaparaat). Seega tuleneb eelpooltoodust, et kaal on vangla julgeolekut ohustav ese. Vajadusel kaalub kinnipeetavaid meditsiiniosakond. Toiduained on paigaldatud reeglina pakenditesse, millele on kaal peale märgitud. Seega puudub kinnipeetavatel vajadus omada kambris kaalu.

Punkt 7.1.35

Riidepuu on keelatud, sest nimetatud ese võib sisaldada traati ning traat on vanglas keelatud. Isegi kui riidepuu on plastikust, siis on tegemist ohtliku esemega, sest seda on võimalik kasutada ründevahendina, seades ohtu isikute elu ja tervisele. Samuti on riidepuu konksu võimalik kasutada keelatud esemete riputamiseks nt ventilatsioonisahti, mis raskendab keelatud esemete avastamist ja seab ohtu vangla julgeoleku. Kuna kinnipeetavatel on oma riideid võimalik hoida kappides ja nagis, siis ei ole riidepuu kinnipeetavale hädavajalik ese ja selle keelamisega ei rikuta kinnipeetavate õigusi.

Punkt 7.1.36

Naisteriideid vabatahtlikult kandev kinnipeetav langeks suure tõenäosusega kaaskinnipeetavate vaenu ja mõnituste ohvriks. Samuti võib juhtuda, et nõrgemaid kinnipeetavaid võidakse nende alandamiseks ja teiste meelelahutuseks sundida kandma naisteriideid. Mõlemat liiki juhud on ohuks vangla julgeolekule ja isikute elule ja tervisele, sest toovad kaasa nii psüühilisi kannatusi kui ka füüsilisi arveteklaarimisi.

Punkt 7.1.37

Nokamütsi kasutamine seab ohtu vangla julgeoleku. Kui kinnipeetavad kasutavad nokamütse, siis ei ole võimalik nende operatiivne tuvastamine (eriti läbi kaamerate). Kuna jalutusboksides ja -hoovides on katusealused, mille alla on kinnipeetavatel võimalik minna päikese eest varju ning külmal perioodil väljastab vangla kinnipeetavatele villased talvemütsid, siis ei saa nokamütse pidada vanglas hädavajalikeks esemeteks, mistõttu nende keelamine ei saa rikkuda kinnipeetavate õigusi.

Punkt 7.1.38

Seesugused jalanõud on ohuks vanglas viibivate isikute elule ja tervisele, sest neid on võimalik kasutada ründerelvana ning sobivad eriti hästi vara kahjustamiseks (nt motosaapad akende lõhkumiseks). Isikutel on lubatud kanda jalanõusid, mis ei ole vangla julgeolekule ohtlikud, mistõttu ei saa piirang rikkuda kinnipeetavate õigusi.

Punkt 7.1.39 [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Nimetatud esemete keelamise eesmärk on vangla üldise julgeoleku tagamine. Kõnealusel punktis sätestatud esemed seavad ohtu vangla julgeoleku. Kui kinnipeetavate asjad on kottides, kohvrites, karpides või kastides siis on vanglateenistuse ametnikel raskendatud kambrite efektiivne jälgimine ja läbiotsimine. Nimelt on kottid sageli mitmekordsete õmbluste-, voltide-, taskutega, mitmekordse või tugevdatud põhjaga jne. Seesugustesse kottidesse ja kohvritesse on eriti hõlbus peita keelatud esemeid ja aineid. Samuti võivad karpidel olla mitmekordsed põhjad, topeltseinad jne. Selliste esemete igakülgne kontrollimine ning sellistes esemetes hoitavate esemete igakülgne kontrollimine on aeganõudev ja keerukas, mistõttu on takistatud läbiotsimiste kiire ja efektiivne teostamine. Lisaks on karbid reeglina tugevamast materjalist ning teravate nurkade või servadega, mida saab kasutada isikute ründamiseks. Plastikust alustest ja kannudest on võimalik saada suuri teravaid kilde, mida on võimalik kasutada isikute ründamiseks. Kinni peetavatel isikutel on võimalik hoida asju vanglat vähem ohustaval viisil kambris selleks ette nähtud kohas, s.o kapis, nagis või paberkotis. Üle 10 liitriseid paberkotte lubatakse kambrisse maksimaalselt viis, sest rohkemateks puudub reaalne vajadus. Nimelt tuleb läbiotsimistel iga kott ning selle sisu põhjalikult läbi kontrollida ning mida vähem on kotte, seda efektiivsemini on võimalik läbiotsimist teostada. Lisaks on praktika näidanud, et ebavajalikke esemeid hakatakse tihtipeale kasutama mitteshipäraselt. Näiteks on kilekottid keelatud seetõttu, et sellest on võimalik punuda nõör. Nööri on võimalik kasutada ründerelvana, rিপুতুসাasade valmistamiseks jne. [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

Kuna toit säilib kõige paremini spetsiaalsetes plastikust toidukarpides, siis jääb lubatuks maksimaalselt kaks karp, mille kogumaht ei ületa ühte liitrit. Piirang on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks. Nimelt on kontrollimatul hulgal karpe kambris mittevajalikud ja raskendavad läbiotsimise teostamist. Kinnipeetavat toitlustatakse kolmel korral päevas, mistõttu puudub tal vajadus suurel hulgal toitu säilitada. Kui kinnipeetav aga otsustab mitmekümnes karbis toitu säilitada, siis on keelatud esemete avastamine nendest karpidest väga keeruline ja seab ohtu vangla julgeoleku. Lisaks on ka karpide purustamisel võimalik saada teravaid kilde, mida saab kasutada ründerelvadena. Vangla poest ostetud toitu või jooki on võimalik säilitada lisaks säilituskarpidele ka originaalpakendites.

Kambrisse jäävad lubatuks üks seebikarp, üks hambaharja karp, üks pesukauss, prillikarp prillide olemasolul ja proteesikarp proteeside olemasolul. Nende olemasolu kambris on vajalik esemete korrektseks hoidmiseks ja pesukauss riiete pesemiseks. Samuti jääb lubatuks kambris veefiltreerimise kann koos veefiltriga, kui see on vangla vahendusel soetatud. Neid esemeid on küll keeruline läbi otsida, kuid teatud juhtudel võib olla see vajalik vee kvaliteedi tõstmiseks, kui mõnele kinnipeetavale ei ole sobilik kraanivett juua. Seetõttu jääb see lubatuks. Samas mitte veefiltreerimise kann ja ilma filtrita veefiltreerimise kann ei ole kambris lubatud. Sel juhul eeltoodud eesmärk sellel puudub ja vajadus selle kambris hoidmiseks ei ole. Iga üleliigne ese kambris takistab läbiotsimist ja seeläbi on ohustatud ka vangla üldine julgeolek.“

Punkt 7.1.40

Vihmavarju kasutamine seab ohtu vangla julgeoleku ja on ohuks isikute elule ja tervisele. Kui kinnipeetavad kasutavad vihmavarje, siis ei ole võimalik nende operatiivne tuvastamine (eriti läbi kaamerate). Lisaks sellele on vihmavarju võimalik kasutada ründerelvana. Samuti sisaldavad vihmavarjud reeglina traati, mida kinnipeetavad kasutavad nt veekeeduseadmete ehitamiseks. Kuna jalutusboksides ja -hoovides on katusealused, mille all on kinnipeetavatel võimalik vihmaga seista, siis ei saa vihmavarje pidada vanglas hädavajalikeks esemeteks, mistõttu nende keelamine ei saa rikkuda kinnipeetavate õigusi.

Punkt 7.1.41 kehtetu [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punkt 7.1.42

Päikesepillide kandmine raskendab oluliselt kinni peetava isiku operatiivset tuvastamist ning võimaldab kandjal varjata füüsilise arveteklaarimise tulemusena tekkinud vigastusi. Vigastustele õigeaegne reageerimata jätmine ja arstiabi hilinemine seab ohtu kinnipeetava elu ja tervisele, kinnipeetavate vahelisele arveteklaarimisele õigeaegselt reageerimata jätmine seab ohtu vangla julgeoleku tervikuna.

Punkt 7.1.43

Silmaklapid on üldjuhul mitmekordsest materjalist, õmbluste või paksendustega, nii et sinna võib peita keelatud esemeid, mida on raske leida, mistõttu on lubatud silmaklapid, mis on ostetud vanglateenistuse vahendusel, vangla kaupluse sortimendist, et minimeerida keelatud esemete ja ainete peitmise võimalusi. Vajadusel saavad kinnipeetavad kasutada vanglateenistuse vahendusel soetatud silmaklappe, kui mistahes valgusallikas peaks neid segama. [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

Punkt 7.1.44

Kõrvatropptide ja –klappide kasutamine seab ohtu vangla julgeoleku. Nimel ei taju nende kasutaja enda ümber toimuvat selgelt, mis seab ohtu neid esemeid kasutavate isikute elu ja tervise, kui ka vangla üldise julgeoleku. Näiteks ei kuule isik, tema ligiduses toimuvat kaklust, töötavat suitsuandurit, ametnike korraldusi jne. Lisaks sisaldavad kõrvaklapid juhtmeid, mida on võimalik kasutada ründerelvana. Ilma juhtmeta kõrvaklappe on võimalik seadistada selliselt, et nende abil on võimalik edasi anda ja vastu võtta informatsiooni. Seesugune kontrollimatu teabe edastamine võib ohtu seada väljaspool vanglat asuvate isikute turvalisuse.

Punkt 7.1.45

Usuliste vajaduste rahuldamiseks ei ole kinnipeetaval vajalik rohkem kui ühte komplekti palvehelmeid. Samas on aga palvehelmed üks artikleid, millega kinnipeetavad äritsevad. Esemete müümine, vahetamine jmt on aga vanglas keelatud ning võib tekitada kinnipeetavate vahelisi võlasuhteid, mis aga omakorda ohustavad vangla üldist julgeolekut. Lisaks sisaldavad palvehelmed niiti/nööre, mis on vanglas keelatud. Mitmete palvehelmeste olemasolul on võimalik piisavalt pikk nöör/niit saada, et ohustada vanglas viibivate isikute julgeolekut.

Kõnealune piirang ei riku kinnipeetavate õigusi, sest usuliste vajaduste rahuldamiseks jääb lubatuks üks komplekt palvehelmeid.

Punkt 7.1.46

Relvamaketi ja -imitatsiooni omamine loob vanglas viibivatele isikutele pettekujutelmata, mis häirib tugevalt vangla tööd ning seab ohtu vangla julgeoleku. Nt ei pruugi vanglateenistuja esmapilgul aru saada, kas teda ähvardatakse maketiga või päris relvaga, mistõttu ei ole tal võimalik operatiivselt reageerida ning ähvardajat kahjutuks teha. Lisaks on relvamakettide ja -imitatsioonide sisse võimalik peita erinevaid esemeid ning reeglina ei ole neid võimalik eset kahjustamata läbi otsida.

Punkt 7.1.47 kehtetu [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punkt 7.1.48 kehtetu [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punkt 7.1.49 [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Kõnealuses punktis nimetatud esemete omamine kambris seab ohtu vangla julgeoleku. Nimelt on vanglal oluliselt lihtsam tagada vangla julgeolekut siis kui kinnipeetavatel on kasutusel vangla poolt väljastatud esemed. Seesugustesse esemetesse on reeglina keerulisem midagi peita ning neid on lihtsam läbi otsida, sest vangla teab eseme eripärasid. Väljapoolt kaasa võetud või saadetud esemetesse võib olla peidetud keelatud esemeid, samuti võivad need olla immutatud narkootilise ainega vms. Lisaks ei toimu vangla poolt väljastatud esemetega reeglina mingisugust äritsemist nagu isiklike esemetega. Kuna isikul ei jää kõnealuse piirangu tõttu oma õigused teostama, vaid ta saab neid teostada esemetega, mille on vangla väljastanud, siis ei riku kõnealune piirang kinnipeetava õigusi.

Tartu Vangla väljastab kinnipeetavatele ühe käteräti ja ühe saunalina. [muud TV dir. 27.04.21 kk nr 1-1/53, jõust. 27.04.21]

Noad ja kahvlid ohustavad nii vanglas viibivate isikute kui ka vangla üldist julgeolekut. Nendega on võimalik tekitada lihtsasti erinevaid kehavigastusi ja need sobivad eriti ka vangla vara kahjustamiseks. Ka plastmassist lusikatel, nugal ja kahvlitel on sellised omadused ning neist on võimalik lihtsalt ümber teha tugevast plastmassist torkerelvi. Samas on nt plastnuga kambris vajalik nt sibula koorimiseks. Seega on vajadus lubada kambris kasutada ühekordseid plastlusikaid, -kahvleid ja –nuge. On olemas mitte nii tugevaid plastlusikaid, -kahvleid ja –nuge, mis ei ole nii ohtlikud ning mida seega saab kambrisse lubada. Sellised esemed on võetud vangla kauplusesse müüki ja ainult sellisel viisil (vangla kauplusest müües) on tagatud, et kambrisse ei satuks liiga tugevast plastmassist ühekordseid plastlusikaid, -kahvleid ja –nuge. Nende arvu kambris piiratud ei ole.

Punkt 7.1.50 kehtetu [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punkt 7.1.51

Nimetatud esemete saatmine posti teel seab ohtu vangla julgeoleku, kuna nende läbiotsimine on kas raskendatud või teatud juhtudel isegi teostamatu. Nii riideesemete taskutesse ja õmbluste vahele kui ka jalatsite taldadesse, kotsadesse jm on võimalik peita keelatud aineid ja esemeid, mida vanglaametnikul on raske avastada. Samuti on võimalik riideid immutada narkootilise vedelikuga, mida vanglateenistuse ametnikud ei pruugi avastada. Kinnipeetaval on kohustus kanda vangla riietust ning neid esemeid, mida vangla kinnipeetavale ei anna, on kinnipeetaval võimalik soetada vanglateenistuse vahendusel. Puudustkannatavale kinnipeetavale väljastatakse vajalikud riideesemed ja jalatsid humanitaarabi korras.

Riideesemeid ja jalatseid lubatakse posti teel saata vaid vahistatutele. Vahistatud kannavad kambris oma riideid ning neile on õigusaktidega lubatud saata pakke piiratud koguses sh riideid (üks pakk kahe kuu jooksul). Kuna vahistatud reeglina omavahel kokku ei puutu, siis on ka keelatud esemete ja ainete levik piiratud.

Punkt 7.1.52

Ventilaatorid on vanglas keelatud, kuna seavad ohtu vangla julgeoleku ja vanglas viibivate isikute elu ja tervise. Ventilaatoritesse on võimalik peita keelatud esemeid, mille leidmine ventilaatori seest on võrdlemisi keeruline ning ventilaator võib läbiotsimise käigus puruneda. Reeglina sisaldavad ventilaatorid ka juheteid, mida on võimalik kasutada ründerelvana ning samuti on ohtlikud ka töötava ventilaatori tiivikud. Lisaks võib jahutamiseks mõeldud ventilaatori ebamõistliku ja kontrollimatu kasutamise tulemusel külmetuda. Kuna vangla siseruumides on ventilatsioon ehituslikult tagatud, siis puudub kinnipeetavatel vajadus kasutada isiklikku ventilaatorit.

Punkt 7.1.53

Kinnipeetavad kasutavad pudeleid/pakendeid hantlite valmistamiseks täites neid soola, vee või muu ainega. Seega valmistavad neist keelatud esemeid, kuna VSKE § 64'1 p 9 kohaselt on spordivahendid keelatud. Seesuguste raskete esemete hoidmine kambris seab ohtu vangla julgeoleku ja on ohuks isikute elule ja tervisele, sest raskeid pudeleid on võimalik kasutada ka ründerelvadena löömiseks. Originaaljoogi ära joomisel ei ole enam pudelikorgid kambris vajalikud ja ilmapudelikorkideta on pudelite kasutamine ebaotstarbekalt raskendatud. Taarat saab tagastada kauplusele ka ilma pudelikorkideta.

Punkt 7.1.54

Esemete, mis on mugandatud keelatud esemete peitmiseks, seest on raskem keelatud esemeid leida. Seega võivad keelatud esemed kergemini kinnipeetavale kambrisse sattuda, mis ohustab vangla julgeolekut.

Punkt 7.1.55 [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13, TV dir 09.04.14 kk nr 1-1/56]

Nende esemete ühiseks jooneks on see, et need esemed ohustavad vangla üldist julgeolekut. Nende esemete reaalseks kasutamiseks kambris vajadus puudub ning mida vähem on kambris mittevajalikke esemeid, seda kiiremini saab kambris läbiotsimist teostada ning seda kergem on peidetud keelatud esemeid leida. Praegused saada olevad habemeajamise vahendeid saab kasutada väga edukalt ilma habemepintslita. Lisaks on habemepintslite läbiotsimine problemaatiline, kuna on sellise ehitusega, mille seest on keeruline võimalikke väiksemaid keelatud esemeid leida. Sarnaselt on raske läbiotsida riideharja. Vangla tagab kinnipeetavatel regulaarse riiete pesu, seega selle otsene vajadus kambris puudub. Juuksehari on asendatav kammiga. Juukseharja sisse on kergesti võimalik peita esemeid. Juukseharja korrektseks läbiotsimiseks, tuleb see aga igakordselt avada kontrollimaks, et seal ei oleks keelatud esemeid. Juukseharja pidev ja kiire avamine aga on ilma seda vigastamata keeruline. Riiv, sidrunipressi ja suurema kui teesõela vajadus vanglas puudub. Vanglas on kinnipeetavate toitlustamine tagatud. Poest on küll võimalik sidrunit ja nt porgandit osta, kuid mõlemat eset on võimalik kasutada ka ilma abivahendita. Sidrunist on kerge saada mahla välja ka ilma spetsiaalse pressita ja kuna toitlustamine on tagatud, siis puudub vajadus ka porgandi riivimiseks – seda on võimalik süüa ilma riivimata. Kodukorra kohaselt on kinnipeetavale lubatud plastikust eesõelad. Vastavat sätet täiendatakse täpsustusega „läbimõõduga kuni 10 cm“. Suurema läbimõõduga sõelte olemasolu kambris ei ole vajalik, kuna vangla poolt antavate kruuside suurus on väiksem ning suuremad sõelad ei ole seetõttu sobilikud kambris tee tegemiseks.

Punkt 7.1.56 [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Vatt ohustab vangla üldist julgeolekut. Selle korrektne läbiotsimine on väga ajamahukas või keeruline ning korrektse läbiotsimise tulemusena võivad jääda vati sisse peidetud esemed leidmata või siis võib kaotada vatt oma hügieenilisuse. Samuti võivad läbiotsivad ametnikud ennast vati läbiotsimisel vigastada, kui sinna sisse on peidetud mõni terav keelatud ese - nt nõel. Vatipatjade läbiotsimine on lihtsam, kuna vatipadjad on üksteisest eraldatavad ja seega ka nende vahelt on lihtsam peidetud asju leida kui vati seest.

Punkt 7.1.57

Vangla järelevalve ja julgeoleku tagamise taktika ja meetodikast informeeritud kinnipeetaval on võimalik ohustada otseselt vangla ja julgeolekut. Oht väljendub keelatud esemete ja ainete vanglasse smuugeldamises või peitmises selliselt, et vangla neid järelevalvetoimingute käigus ei avasta. Teiseks on kinnipeetaval järelevalve taktikat ja meetodikaid teades võimalik vanglast põgenemist või mõnda muud rikkumist selliselt planeerida, et ametnikel ei pruugi olla võimalik seda takistada moel, millega ei kaasneks kinnipeetava/-te, vanglateenistuja, kolmanda isiku või ühiskondliku õigushüve olulist kahju. Kriminogeensete riskide hindamise meetodikat teades on kinnipeetaval võimalik riskihindamise tulemusi sellisel määral manipuleerida, et ametnikul võivad jääda tema kuriteo toimepanemise põhjusriskid välja selgitamata ning talle määratakse ettenähtust madalam kohtlemistase. Sellega kaasneb oht, et kinnipeetav pääseb vabadesse kuriteo põhjusriskide maandamiseta, mis avaldub omakorda suuremas korduvkuritegevuse tasemes ja ohus ühiskonna turvalisusele. Erakorraliste sündmuse lahendamise taktika ja meetodika alane info võimaldab kinnipeetaval planeerida ja teostada korrarikkumist või rünnet moel, et selle operatiivne ja vähese kahjuga lahendamine ei ole võimalik. Selline olukord toob kaasa kõrge ohu vangla teenistujate, kinnipeetavate, kolmandate isikute ning ühiskonna õigushüvedele ning läbi suurema jõudude kaasamise vajaduse, olukorra lahendamise ressurside kasvu. [TV dir 16.06.2017 kk nr 1-1/76]

Punkt 7.1.58

Paljud suveniirrahakupüürid on väga sarnased sularahale ning visuaalsel vaatlusel ei ole kiirelt ja hõlpsalt eristatav, kas tegemist on suveniiriga või rahaga, mistõttu on põhjendatud ja vajalik suveniirraha keelustada. Vanglal on õigus hinnata kahtlust tekitavaid esemeid, kas nende esemete kätte toimetamine on eesmärgipärane ja mil viisil võiks need esemed takistada järelevalve tagamist. Viide suveniirrahale ei eristu alati selgelt kupüüri muust kujundusest, mistõttu esmapilgul võib suveniirraha näida reaalse rahakupüürina. Kuna sularaha on vanglas keelatud, siis valvepiirkonnas töötav ametnik peaks igal korral veenduma, et kinnipeetava omanduses olevate kupüüride puhul on endiselt tegemist suveniirrahaga, mitte keelatud esemega (sularaha). Suveniirraha omamata kinnipeetava elukvaliteet vanglas ei lange, sest tegemist ei ole igapäevaselt vajaliku esemega. Samas suveniirraha lubamise korral tuleks vanglaametnikel postisaadetiste kontrollimisel ja kambrite läbiotsimisel kulutada liigselt ressursi tuvastamisele, kas tegu on kinnipeetavale vanglas lubatud või keelatud esemega. Lisaks võivad suveniirrahakupüürid tekitada kinnipeetavate omavahelisi konflikte, sest kinnipeetavad võivad kaaskinnipeetavaid pettes kasutada neid teenuste, kaupade ja muude esemete soetamiseks, mis omakorda võivad olla nii verbaalsete kui ka füüsiliste konfliktide ajendiks. [20.04.2023 kk 1-1/46, jõust 20.04.2023]

Punkt 7.2 [täiend dir 31.05.2018 kk nr 1-1/77, jõust 11.06.18]

„Punktid: 7.2.1, 7.2.2, 7.2.3, 7.2.4, 7.2.5, 7.2.6, 7.2.8, 7.2.9, 7.2.10

Nimetatud esemete keelamine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna nende läbiotsimine on raskendatud. Nende esemete vahele on võimalik peita (kleepida), immutada keelatud aineid või esemeid ning sellest tulenevalt oleks peidetud esemete avastamiseks vajalik läbi viia aja- ja töömahukas läbiotsimine. Nimelt on vaja vihikute, raamatute, märkmikute, dokumendimappide olevad lehed ja kaaned läbi vaadata eraldi. Kõvade kaante puhul on keelatud esemeid võimalik peita kaante sisse. Seega ei ole võimalik kaasi läbi otsida ilma seda vigastamata.

Hambaharjade, habemelõikurite varte, kannariivi, teesõela, küüneviili ja taskupeeglite sisse on võimalik peita erinevaid keelatud esemeid ja aineid, mille läbiotsimine on raskendatud. Nende esemete läbiotsimine ei ole võimalik tagada sellisena, et tagada nende esemete terviklikkus. Vanglal ei ole võimalik kõiki esemeid kiirelt, efektiivselt ja eset kahjustamata läbi otsida.

Kinnipeetavad üritavad leida erinevaid viise, kuidas toimetada vanglasse narkootilisi aineid ja tubakat. Erinevate esemete vahele (raamatute, vihikute jne) kirjade vahele on võimalik kleepida aineid ning ei pruugi lehele kleebitud aine olla visuaalselt tuvastatav ning seega on võimalik keelatud aine sattumine vanglasse. Narkootiliste ainete ja tubaka sattumine vangla territooriumile seab otseselt ohtu vangla julgeoleku.

Oluline on märkida, et hambaharju, habemelõikureid (raseerijaid) on võimalik soetada vangla kaupluse vahendusel ning vangla tagab neile kinnipeetavatele, kellel puuduvad rahalised vahendid. Raamatuid on võimalik laenutada vangla raamatukogust ning võimaluse korral soetada läbi vangla kaupluse. Õppekirjandust, vihikuid ja kaustikuid väljastab kool õppivatele kinnipeetavatele, lisaks on võimalik vihikuid ja kaustikuid soetada vangla kauplusest. Seebikarpe, hambaharjakarpe, kilekotte, kannariivi on võimalik soetada kaupluse vahendusel.

Kinnipeetavatele on võimalik saata tavalisi kaarte, mistõttu ei riku piirang kinnipeetavate õigusi.

Punkt 7.2.7

Kõnealune piirang ei riku kinnipeetavate õigusi, sest vajalikud esemed jäävad lubatuks. Täpsustuseks tuleb välja tuua, et lubatud on küll küünelõikurid, ilma metallist viilita ja korpuseta, kuid mitte küünetangid. Küünetange võib pidada oma olemuselt ohtlikemaks kui küünelõikureid. Küünetange saab vajaduselt valvuri käest küsida. Metallist viil võib ohuks olla isikute elule ja tervisele, kuna sellega on võimalik tekitada vigastusi.

Punkt 7.2.11

Seinakalender seab ohtu vangla julgeoleku. Nimetatud ese on eesmärgilt mõeldud ruumi dekoreerimiseks, sisustamiseks ja pindade kinnitamiseks. Nimetatud tegevus on vanglas keelatud, sest takistab visuaalse järelevalve teostamist ning raskendab läbiotsimist. Lisaks on võimalik immutada ja kleepida kalendri lehtede vahele keelatud aineid, mille läbiotsimine on raskendatud.

Punkt 7.2.12

Kinnipeetavatel on võimalik soetada kilekotte vangla kaupluse vahendusel ning puudub reaalne vajadus nende soetamiseks kirja teel. Kinnipeetavatel on võimalik hoida oma isiklike asju kambris olevas kapis. Lisaks on kilekottide läbiotsimine üsna raske ning need võivad puruneda kiirelt ja lihtsalt.

Punkt 7.2.13

Juuksehari on asendav kammiga ning juukseharja sisse on kergesti võimalik peita erinevaid keelatud esemeid ja aineid. Selle korrektseks läbiotsimiseks tuleb see avada, kuid selle avamine aga on ilma seda vigastamata keeruline.

8. Isiklikud esemed ja nende hoidmine

8.1 Üldised sätted

Punkt 8.1.1 Antud kodukorra punkt täpsustab VSke § 57 lg 1 ja VSke § 61 ning määratleb täpsemalt, kus kohas enda juures võib kinnipeetav oma isiklike asju hoida. Toiduainete tühjad pakendid, ümbrised jm on prügi, mille kasutamine ei ole vanglas vajalik, ning mis kuulub ära viskamisele. Nende alles hoidmine ja kogumine raskendab kambris läbiotsimist ning seega üldist julgeolekut vanglas ning tulenevalt VangS § 15 lg 2 p 3 on see keelatud. Kambris ei ole vajalikud ka kasutatud margid. Vahel põhjendatakse seda küll kogumisega, kuid realselt on kasutanud kinnipeetavad kasutatud marke kirjade uuesti saatmiseks. Saabunud ümbrikel olevad margid ei ole keelatud ja neid ei pea eemaldama. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punkt 8.1.2 ja 8.1.3 Nendes punktides täpsustatakse, mil viisil ja kuidas on võimalik kinnipeetavatel oma isiklike esemeid loast kätte saada, lattu toimetada ja vanglast välja toimetada. Kindla korraga tagatakse pöördumiste õigeaegne ja korrektne lahendamine. Samuti kehtestatakse lattu ja laost väljastamise blankett.

Punkt 8.1.4 VangS § 65'1 lg 2 ütleb, et kartserisse paigutades võetakse kinnipeetava juures kambris olnud isiklikud asjad vangla poolt hoiale ning tagastatakse peale kartserist vabastamist.

8.2 Kinnipeetava keelud

Punkt 8.2.1 Vangla sisekorraeskirja § 57 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus hoida enda juures või kinnipeetavate isiklike asjade laos vanglasse saabumisel kaasa võetud asju ja vanglateenistuse vahendusel soetatud isiklike asju, sellest tulenevalt on igasugune muu viis esemete enda valdusesse saamiseks keelatud. Tagamaks ja kindlustamaks seda, et kinnipeetavad ei müüks ega vahetaks oma asju, on vajadus antud punkti kodukorda lisamine. Aitab hoida kinnipeetavate isiklike asjade ühtseid nimekirjasid korrektse ja õigena.

Punkt 8.2.2 ja punkt 8.2.5 ja punkt 8.2.7 Vangla sisekorraeeskirja § 57 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus hoida enda juures või kinnipeetavate isiklike asjade laos vanglasse saabumisel kaasa võetud asju ja vanglateenistuse vahendusel soetatud isiklike asju või vanglasse saabudes kaasas olnud asju, sellest tulenevalt on igasugune muu viis esemete enda valdusesse saamiseks keelatud. Seega on keelatud teiste esemete omamine ja ka omandamine ja ka kasutusse andmine, mis tuli antud keeluga täpsustada. Sellised sätted vähendavad võimalust, et tugevamad kinnipeetavad nõrgematelt esemeid ära võtavad, kuna hilisema kontrolli käigus tuleb see välja ning esemed võetaks ära.

Punkt 8.2.3 Eesmärgiks on tagada keelatud või ebaseaduslikul viisil omandatud esemete mitte sattumine vanglasse. Praktika on näidanud, et kinnipeetavad saavad arestikambritest ja kohtutest ebaseaduslikke esemeid (s.h ka keelatud esemeid) ning üritavad neid vanglasse tuua.

Punkt 8.2.4 VangS § 29 lg 2¹ kohaselt kontrollib vanglateenistus, kellega kinnipeetav telefoni teel suhtleb. Tagamaks, et kontrolli oleks võimalik teostada on keelatud ka teiste telefonikaartide/koodide kasutamine ja teistele kasutamisse andmine.

Punkt 8.2.6 Kasutada täiendavaid kütteseadmeid. Tartu vangla kõik kinnipeetavate elu- ja olmeruumid on varustatud keskküttesüsteemi ja tsentraalse ventilatsioonisüsteemiga, mida juhib arvutisüsteem, mis tagab ruumidesse vajaliku temperatuuri ja vajaliku värsket õhu. Täiendavad kütteseadmed on vangla tingimustes üldjuhul elektrilised elementseadmed, mis ei ole tehase toodang ja mille töökindlus ei ole tagatud, samuti ei ole vangla elektrisüsteem ehitatud selliselt, et see peaks vastu teadmata võimsusega elektrilistele kütteseadmetele, välistatud ei ole elektrilöögi võimalus, mis ohustab otseselt vangla julgeolekut. Vangla sisekorraeeskirja § 64¹ p 3 kohaselt on süütamisvahendid kinnipeetavale keelatud, seega ka keelatud igasugused kütteseadmed, mis eeldavad millegi süütamist süütamisvahendiga. Küttekehad on vanglas keelatud, kuna seavad ohtu vangla julgeoleku ja vanglas viibivate isikute elu ja tervise. Küttekehade ebaõige kasutamine võib põhjustada tulekahju, nendega rünnates on võimalik kaaskinnipeetavaid ja ametnikke kõrvetada, nendesse on võimalik peita keelatud esemeid, mille leidmine küttekeha seest on keeruline ning reeglina sisaldavad need juhete, mida on samuti võimalik kasutada ründerelvana. Kuna vanglas on sisetemperatuur piisavalt kõrge, siis puudub vajadus ruumide täiendavaks kütmiseks.

Punkt 8.2.8 Aknast välja visata või asetada aineid või esemeid. Vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele. Esemete aknast välja visamine ei ole üldlevinud viisakusvorm ja viisakal käitumisel tervikuna on kinnipeetavate käitumisele üldpreventiivne mõju. Kinnipeetaval on kohustus sorteerida ja liigiti koguda enda tekkinud prügi. Aknast väljavisatud esemed reostavad keskkonda. Esemete asetamiseks aknast välja puudub vajadus, sest vangla sisekorraeeskirja § 57 lg 3 kohaselt ei tohi kambri ja laos olevate esemete kaal ületada 30 kilogrammi, seega ei saa tekkida olukorda, et esemed ei mahuks lattu ja kambri ära. Aknast eseme välja asetamisega võib ese kukkuda maapinnale, see paneb aga vanglateenistuse ametniku olukorda, kus ta peab hakkama väljakukkunud esemeid akende alt otsima ja tagasi toimetama, see aga loob võimaluse, et üks kinnipeetav viskab eseme aknast välja ja teine küsib seda endale tagasi, seega ohustab selline olukord vangla julgeolekut.

Punkt 8.2.9 Omada rohkem toiduaineid kui kahe kauplusekorraga on võimalik osta. Toiduainete puhul on tegemist ainetega, mis oma olemuselt võivad rikneda. Riknenud toiduaine ohustab otseselt kinnipeetava tervist. Toiduained meelitavad ligi närilisi, närilised võivad edasi kanda erinevaid nakkushaigusi. Keskkonnas, kus toiduained on närilistele lihtsalt kättesaadavad, suureneb näriliste arvukus kiiresti. Näriliste elupaikadeks on sobilikud kuivad ja soojad ruumid või ruumiosad. Vangla tingimustes on sellisteks ruumideks ja ruumiosadeks näiteks serveriruumid, kommunikatsioonišahid vms. Seega ohustab näriliste suur populatsioon otseselt vangla energia- ja sidevarustuse toimimist. Vangla tagab kinnipeetavale kolm korda päevas sooja söögi, mis tagab kinnipeetava päevase energiavajaduse, seega puudub ka vajadus suurema koguse toiduainete järele. Samuti on oluline, et toiduainete läbiotsimine on aeganõudev (majonees, ketšup, määrded jne) ning teatud juhtudel ei ole need peale läbiotsimist enam hügieenilised. Kambris olevad suured kogused asju (sh toiduaineid) raskendavad läbiotsimist, samas puudub reaalne vajadus hoida enda juures rohkem toiduaineid. Pandipakendi, plasttaara ja tetrapakendi suhtes on erisätted teises kodukorra punktis.

Punkt 8.2.10 Pakendite piirkoguse juures ei ole oluline, kas pakendid on tühjad või täis originaalsisuga ainet/vedelikku. Piirkoguse juures summeeritakse need kõik kokku ja kui need ületavad lubatud kogust, siis on üleliigsed keelatud.

Pakendid (pandi-, plast-, tetrapakendid) sobivad hästi spordivahendite valmistamiseks ja seda on vanglates korduvalt ette tulnud. Vangla sisekorraeeskirja § 64¹ p 9 kohaselt on kinnipeetavale keelatud spordivahendid. Seesuguste raskete esemete hoidmine kambris seab ohtu vangla julgeoleku ja on ohuks isikute elule ja tervisele, sest raskeid pudeleid on võimalik kasutada ka ründerelvadena löömiseks. Pakendid on oma mõõtmetelt suured. Suures koguses nimetatud esemete hoidmine kambris raskendab kambri läbiotsimist ja seeläbi keelatud esemete leidmist, võib varjata peidikuid, ehituselementide lõhkumist, sodimist jne. Läbipaistmatute pakenditest on keeruline leida sinna peidetud keelatud esemeid. Seetõttu on need ohtlikud vangla üldisele julgeolekule.

Äratarvitatud pandipakendite hoidmine kauem, kui järgmise poepäevani ja äratarvitatud pakendite hoidmine kauem, kui järgmise jäätmete ära andmise päevani ei ole vajalik ning nende ära andmise tagajärjel suureneb vangla julgeolek, kuna läbiotsimisi on kergem teostada.

8.2.11 Pakendid (pandi-, plast-, tetrapakendid) sobivad hästi spordivahendite valmistamiseks ja seda on vanglates korduvalt ette tulnud. Vangla sisekorraeeskirja § 64¹ p 9 kohaselt on kinnipeetavale keelatud spordivahendid. Seesuguste raskete esemete hoidmine kambris seab ohtu vangla julgeoleku ja on ohuks isikute elule ja tervisele, sest raskeid pudeleid on võimalik kasutada ka ründerelvadena löömiseks. Pakendid on oma mõõtmetelt suured. Suures koguses nimetatud esemete hoidmine kambris raskendab kambri läbiotsimist ja seeläbi keelatud esemete leidmist, võib varjata peidikuid, ehituselementide lõhkumist, sodimist jne. Läbipaistmatute pakenditest on keeruline leida sinna peidetud keelatud esemeid. Seetõttu on need ohtlikud vangla üldisele julgeolekule.

Punkt 8.2.12 Vangla sisekorraeeskirja § 57 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus hoida enda juures või kinnipeetavate isiklike asjade laos vanglasse saabumisel kaasa võetud asju ja vanglateenistuse vahendusel soetatud isiklike asju, sellest tulenevalt on igasugune muu valduse muutumine keelatud. VangS § 67 p4 kohaselt peab kinnipeetav suhtuma vangla varasse heaperemehelikult. Vangla poolt väljastatud esemete eest vastutab kinnipeetav, kellele need on väljastatud ning esemete maha jätmine on mitteheaperemehelik vangla varasse suhtumine, kuna kinnipeetav on kohustatud need vanglale tagastama. Jättes need aga kambrisse satuvad esemed teiste kinnipeetavate valdusesse.

Punkti 8.2.13 alusel on kinnipeetaval keelatud kääritada või hapendada toiduaineid kuna toiduainete kääritamine ja hapendamine ei ole hügieeniline ning selliste toiduainete söömine võib kahjustada tervist.

8.3 Erandkorras lubatud riided

8.3.1 VangS § 46 lg 1 kohaselt kannab kinnipeetav vangla riietust. Kinnipeetaval on endal võimalik kanda sokke ja aluspesu. Niikaua kuni vangla ei ole taganud ilmastikule vastavaid kindaid on kinnipeetavatel võimalik kanda isiklike kindaid või 2 paari vangla poolt väljastatud kindaid. VangS § 15 lg 2 p 3 kohaselt on kinnipeetavatel keelatud esemed, mis ohustavad vangla julgeolekut. Riideesemete ja jalanõude läbiotsimine on aeganõudev ning nende seest keelatud esemete leidmine on raskendatud. Samas on teatud koguses riietuste ja jalanõude kasutamine kinnipeetavale eluks vajalik. Seetõttu on antud punkti mõne artikli juures välja toodud kogused, mis kogustes vastavaid esemeid võivad kinnipeetavad kambris hoida. [muud TV dir. 30.10.17 kk nr 1-1/139, jõust. 01.11.17]

8.3.2 VSKe § 60 lg 1 on loetelu esemeist, mis kinnipeetaval võib kartseris olla. Vastavalt VSKe § 100 lg 1 antakse kartserisse paigutatud kinnipeetavale kartseri arvel olev riietus. Kartseris arvel oleva riietuse osana ei väljasta vangla kinnipeetavatele ihupesu, sokke ega jalanõusid. Kuivõrd teatud koguses riideesemete (ihupesu, sokid) ja jalanõude kasutamine on kinnipeetavale eluks vajalik, on antud punktis toodud kogused, mis kogustes vastavaid esemeid võivad kinnipeetavad kartserikaristuse kandmise ajal kambris hoida. Ihupesu ja sokkide puhul on arvestatud võimalust elementaarsete hügieeninõude tagamiseks ning jalatsite puhul on koguste määramisel olnud eesmärgiks tagada jalanõude kasutamine lähtuvalt nende kasutuseesmärgist (kambris viibimine, välitingimustes viibimine). Kui kinnipeetavale on väljastatud erandkorras riietuse, siis peab kinnipeetav neid kandma kartseri riietuse all. Lisariietust lubatakse kinnipeetavatel kanda tulenevalt ilmastikuoludest. [muud TV dir. 27.04.21 kk nr 1-1/53, jõust. 27.04.21]

8.3.3 VangS § 93 lg 1 kohaselt kannab vahistatu isiklike riideid. Kui kandmiskõlblikud isiklikud riided puuduvad või kui vahistatu ei soovi neid kanda, annab vanglateenistus või arestimaja vahistatule tasuta riietuse. VangS ei konkretiseeri, missuguseid riideid ja kui suures koguses vahistatul võib olla. VangS 4¹ lg 2 kohaselt kinnipeetava, karistusjärgselt kinnipeetava, arestiaalse või vahistatu vabadus allutatakse seaduses toodud piirangutele. Kui seadus ei sätesta konkreetset piirangut, võib vangla, justiitsministeerium või arestimaja kohaldada vaid selliseid piiranguid, mis on vajalikud vangla või arestimaja julgeoleku kaalutlustel. Piirangud peavad vastama täideviimise eesmärgile ja inimväärikuse põhimõttele ega tohi moonutada seaduses sätestatud teiste õiguste ja vabaduste olemust. Vahistatu riiete koguste piiramine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna suurtes kogustes riiete omamine kambris raskendab läbiotsimist ja suurendab keelatud esemete peitmise võimalust ning seega ohustab vangla julgeolekut. Riiete koguste piiramine aitab ära hoida või vähendada tegevusi (suurem võimalus peita kambris keelatud esemeid, läbiotsimise raskendamine tulenevalt suurest kontrollimisest vajavate esemete hulgast, ruumipuudusel võimalikud konfliktid kambrikaaslaste vahel jms), mille toimumine ja toimepanek ohustab ilmselgelt vangla julgeolekut. Samas on kehtestatud kogused sellised, et tagavad vahistatule riiete vahetamise vastavalt nende määrumisele ja ilmastikutingimustele. Pika aluspesu kandmine on lubatud vaid Vangla poolt kinnipeetavatele väljastatud pika riietuse all, vahistatutel isikliku pika riietuse all. Kartseris paiknemisel on kinnipeetavatel lubatud pikka aluspesu kanda kartseririietuse all. Pika pesu elemendid ei tohi olla nähtaval vahistatul isikliku riietuse alt (v.a kartseris). Pikaks aluspesuks loetakse pikkade varrukatega ja pikkade säärtega keha vastu hoidvat ning lukkudeta, nõõrideta või muude lisaelementideta riideesemeid, mis ei ole mõeldud pealisriidena kandmiseks.

8.3.4 VangS § 4¹ lg 2 kohaselt kinnipeetava, arestiaalse või vahistatu vabadus allutatakse seaduses toodud piirangutele. Kui seadus ei sätesta konkreetset piirangut, võib vangla, justiitsministeerium või arestimaja kohaldada vaid selliseid piiranguid, mis on vajalikud vangla või arestimaja julgeoleku kaalutlustel. Piirangud peavad vastama täideviimise eesmärgile ja inimväärikuse põhimõttele ega tohi moonutada seaduses sätestatud teiste õiguste ja vabaduste olemust. Hügieenivahendite koguste piiramine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna suurtes kogustes sisseostude tegemine ja nende kambris hoidmine raskendab läbiotsimist ja suurendab keelatud esemete peitmise võimalust ning seega ohustab vangla julgeolekut. Hügieenitarvete koguste piiramine aitab ära hoida või vähendada tegevusi (suurem võimalus peita kambris keelatud esemeid, läbiotsimise raskendamine tulenevalt kontrollimisest vajavate esemete suuremast hulgast, isiku enda tarbimisvajadust ületavate hügieenivahendite puhul asjade üleandmise või vahetamise võimalus, mis omakorda tekitab kinnipeetavate vahel võlasuhteid, mille lahendamine võib viia kinnipeetavate tülide ja füüsiliste konfliktideni, mille toimumine ja toimepanek ohustab ilmselgelt vangla julgeolekut). Ilma hügieenivahendite kogust piiramata ei ole efektiivselt võimalik saavutada olukorda, kus kambris hoitavad asjad ei muutuks vahenditeks, millega on võimalik takistada läbiotsimise efektiivsust, kalduda kõrvale keelust hoida kambris keelatud esemeid, takistada ebaseaduslike alluvus- ja võlasuhteid jne.

8.3.5 Laos ei hoiustata kinnipeetava hügieeni-, kehahooldus- ega puhastusvahendeid. Samuti ei hoiustata laos sokke, aluspesu ja jalatseid kui need ei ületa kambris lubatud arvu (5 paari). Sokkide ja aluspesu vahetamise vajadus on kinnipeetavatel sagedane ja erinev, mistõttu on otstarbekas lubada kinnipeetaval hoida kambris kogu sokkide ja aluspesu kogust. Jalatsite (sussid, plätud, kingad, spordijalatsid, saapad) puhul kinnipeetaval pidevalt vajadus neid vahetada erinevateks tegevusteks, mistõttu nende lattu paigutamine ei ole otstarbekas. Lattu võetakse jalanõud, mis ületavad lubatud kogust. Kinnipeetavale on kaupluse teenus tagatud üldjuhul kaks korda kuus ning vajaduse korral saab ta neid esemeid soetada kauplusest. Ladu on ette nähtud kinnipeetavate isiklike esemete (üleriie, tarbeesemete, elektroonika jms) hoiustamiseks, mida igapäevaste tegevuste juures ei kasutata, kasutatakse harva või on kinnipeetavale keelatud. Ravimite, toiduainete, kuivainete (sh tee ja kohv) ladustamine eeldab teatavaid säilitamistingimusi, mis vanglal puuduvad. Toiduained ja kuivained (sh tee ja kohv) võivad laos rikneda või aeguda, mis võib tekitada laos antisanitaarse olukorra, samuti võivad hakata levima parasiidid. Lisaks ei ladustata laos süütamisvahendeid sest need võivad olla tuleohtlikud või põhjustada tulekahju. Telerite ja muu tehnika pakendid on peale seadme kättesaamist prügi. Nende üle eraldi arvestust ei peeta ning peale esemete kätte saamist kuuluvad need ära viskamisele. Tartu Vangla eraldi prügi ei hoiusta. Kui kinnipeetav leiab, et tehnika karbid on talle vajalikud, siis võib ta need esemed mõistliku aja jooksul vanglast välja anda [muud TV dir. 30.10.17 kk nr 1-1/139, jõust. 01.11.17] [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

8.3.6 Vangistuseseaduse kohaselt kinnipeetava, arestiaalse või vahistatu vabadus allutatakse seaduses toodud piirangutele. Kui seadus ei sätesta konkreetset piirangut, võib vangla, justiitsministeerium või arestimaja kohaldada vaid selliseid piiranguid, mis on vajalikud vangla või arestimaja julgeoleku

kaalutlustel. Piirangud peavad vastama täideviimise eesmärgile ja inimväärikuse põhimõttele ega tohi moonutada seaduses sätestatud teiste õiguste ja vabaduste olemust. Kambris olevate esemete koguste piiramine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna suurtes kogustes isiklike esemete hoidmine kambris raskendab läbiotsimist ja suurendab keelatud esemete peitmise võimalust ning seega ohustab vangla julgeolekut. [20.04.2023 kk 1-1/46, jõust 01.05.2023]

8.4 Elektriseadme taotlemine ja kasutamine

Punkt 8.4.1 Tegemist on julgeolekuriski maandamisega, et elektriseadme kasutamise tõttu ei satuks ohtu vangla turvalisus. Numbritega märgistatud turvakleebise üheks eesmärgiks on siduda konkreetne elektriseade selle omanikuga. Elektriseadmete liitekohtadele paigaldatud turvakleebis võimaldab vanglateenistusel avastada kinnipeetavate poolt elektriseadmete lahti võtmisi (praktikas on tulnud ette, et kinnipeetav peidab elektriseadme sisse keelatud esemeid). Lisaks paigaldatakse elektriseadme sellistele ühendustele/pesadele turvakleebised, mis on vajalikud Tartu Vangla hinnangul vangla julgeoleku tagamiseks (nagu USB-, HDMI- pesad) avastamiseks, et oleks võimalik aru saada, kui on kasutatud raskesti avastavaid keelatud esemete nagu mälupulgad, mälukaardid vmt. [muudetud TV dir 20.04.2015 kk nr 1-1/63].

Punkt 8.4.2 Kuna vangla ei ole elektrit jagav asutus ei saa ka vangla võtta vastutust elektriseadmete kahjustuse eest, mis on tekkinud elektrivoolu katkestusest, pinge muutustest või elektriseadmete tehnilistest riketest. Vangla vastutab vaid juhul kui kahjustus on tekkinud Vangla õigusvastase tegevuse tõttu.

Punkt 8.4.3 Kinnipeetav on kohustatud kasutama elektriseadet vastavalt selle kasutamishendile, vastasel korral võib kinnipeetav seada ohtu enda või kogu vangla turvalisuse. Luba elektriseadme kasutamiseks antakse kinnipeetavale, kes on vastavasisulise taotluse vanglale esitanud. Elektriseadme kasutamist saanud kinnipeetav võib elektriseadet kasutada vaid oma kambris kuhu ta on vangla poolt paigutatud ning tal ei ole lubatud viia elektriseadet teise kambrisse ega anda elektriseadet teisele isikule kasutada. Raadio ja TV kasutamisel ei tohi müra kostuda sektori koridori, kuna vali müra segab järelevalve teostamist.

Punkt 8.4.4 Rikutud elektriseadme kasutamine on vanglas keelatud, kuna sellega kaasneb oht inimese elule ja tervisele ning vangla turvalisusele. Rikutud elektriseadme võtab vanglateenistus ära ning ese kuulub vastavalt kinnipeetava soovile lattu paigutamisele, hävitamisele või vanglast välja saatmisele. Saatmiskulud kannab kinnipeetav. Rikutud turvakleebisega seade võetakse vanglateenistuse poolt ära ja paigutatakse lattu kinnipeetava isiklike asjade hulka. Elektriseadmega rikkumise toime pannud kinnipeetaval tunnistatakse peaspetsialist- üksuse juhi poolt elektriseadme luba kehtetuks.

Punkt 8.4.5 Kinnipeetava kambrist lahkumise all on mõeldud seda, kui kinnipeetav ei viibi parasjagu oma kambris – kas on osakonnas süüa tegemas, läheb jalutama, spordisaali vms. tavaelus on normaalne, et toast lahkudes ei jäeta elektriseadmeid tööle või tuld põlema. Sellise käitumisviisiga hoiavad inimesed elektrit kokku. VangS § 6 kohaselt on vangistusseaduse eesmärgiks suunata kinnipeetavaid õiguskäitlusele. Üheks viisiks on õpetada neile tavaelus normaalseid käitumismalle ja olema kokkuhoidlik saamaks tavaelus ka rahaliselt paremini hakkama.

Punkt 8.4.6 Elektriseadme kasutamist saamisel tekib kinnipeetaval kohustus tasuda elektriseadme kasutamisega kaasnevate kulutuste eest ja mitte panna elektriseadme kasutamisega toime õigusrikkumisi. Kui kinnipeetav ei täida eelmärgitud kohustusi on vanglateenistusel õigus võtta elektriseade ära ja otsustada elektriseadme kasutamist kehtetuks tunnistamine.

Punkt 8.4.7 Sätestatakse kellele ja kuidas peab kinnipeetav tegema taotluse elektriseadme saamiseks. Samuti kehtestatakse ka blankett, millele tuleb taotlus teha. Blanketi korrektne täitmine kergendab ja kiirendab oluliselt kinnipeetava taotluse lahendamist.

Punkt 8.4.8 On täpsustatud ära, et raha puudumisel elektriseadme kasutamiseks luba ei anta. Vajalik selleks, et kinnipeetavad saaksid paremini aru, et enne raha olemasolu ei ole mõtet ka elektriseadme kasutamiseks taotlust teha ning et nad peavad raha kasutades arvestama, et arvele jääks piisav summa raha ka elektriseadme jaoks.

Punktid 8.4.9 kuni 8.4.12 Nendes punktides täpsustatakse VSke § 59'2 ja 59'3 elektriseadme eest raha arvestamise korda. Need selgitatakse täpsemalt lahti selleks, et kinnipeetavad ja ka ametnikud üheselt aru saaksid.

8.5 Elektriseadme remont

Kuna Vangla ise elektriseadmete remonttöid ei teosta, siis selleks, et tagada kinnipeetavatele võimalus oma katkiste elektriseadmete remontimine, püüab Vangla leida koostööpartnerit, kes kinnipeetavate seadmeid remondib. Kui Vanglal koostööpartnerit ei ole, siis elektriseadmete remonditeenust kinnipeetavatele ei osutata. Remonttööde teostamise eelduseks on vajaliku summa olemasolu kinnipeetava arvel. Kuna Vangla ise remonditeenust ei osuta ja on teenusepakkuja ja kinnipeetava vahelises suhtes vaid vahendaja rollis, siis ei vastuta Vangla remonttööde teostamise kvaliteedi eest. Kui kinnipeetav ei ole rahul teostatud tööga, siis tuleb tal esitada pretensioon otse teenusepakkujale.

9. Kinnipeetava toitlustamine

VangS § 47 lg 1 kohaselt korraldatakse kinnipeetava toitlustamine vastavuses elanikkonna üldiste toitumistavade ja silmas pidades elutegevuseks vajalikku toidutarvet. Kinnipeetava toitlustamine peab olema korrapärane ja vastama toiduhügieeni nõuetele.

9.1 Sotsiaalministri 31.detsembri 2002.a määruse nr 150 „Toidunormid kinnipidamisasutustes“ § 1 kohaselt kehtestatakse kinnipidamisasutustes olevatele kinnipeetavatele päevased toidunormid.

9.2. [Kehtetu - TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

9.3. Kinnipeetaval on õigus keelduda Vangla poolt temale pakutavast toidust. Kinnipeetava poolt vastavasisulise kirjaliku taotluse esitamise korral ei väljastata temale toiduportsjonit ning vanglateenistuse ametnik fikseerib kinnipeetava tahte toidust loobumise kohta.

9.4. VangS § 47 sätestatu kohaselt korraldatakse kinnipeetava toitlustamine vastavuses elanikkonna üldiste toitumistavade ja silmas pidades elutegevuseks vajalikku toidutarvet. Kinnipeetava toitlustamine peab olema korrapärane ja vastama toiduhügieeni nõuetele. Vangla toidukava koostamist ja toitlustamist jälgib arst. Arsti ettekirjutusel kindlustatakse kinnipeetavale dieettoitlustamine. Võimaluse korral lubatakse kinnipeetaval järgida oma religiooni toitumistavasid. Sotsiaalministri 31. detsembri 2002. a määruse nr 150 „Toidunormid kinnipidamisasutustes“ § 4 sätestab toidunormid erivajadustega kinnipeetavatele, mille kohaselt haigete ning muude erivajadustega kinnipeetavate toidunormi määrab tervishoiutöötaja, kes arvestab seejuures käesoleva määruse ja sotsiaalministri määrustega kehtestatud tervisekaitse nõudeid. Kinnipeetavad, kelle kehamassiindeks on alla 18,5 kg/m², naised pikkusega üle 180 cm ja mehed pikkusega üle 190 cm peavad saama lisaks tabelis 1 esitatud normikohasele toiduenergiavajadusele toitu, mis katab toiduenergia lisavajaduse 1260 kJ ehk 300 kcal. Liha/sealiha vaba toidu võimaldamise eesmärk on, et kinnipeetav saaks vältida liha/sealiha sisaldavate toitainete söömist, kui seda ei võimalda tema tervislik seisund, usulised või veendumuslikud vaated. Kui kinnipeetav ostab Vangla kauplusest eritoidu määramise korral keelatud toiduaineid, lõpetatakse temale eritoidu väljastamine ning kinnipeetavale määratakse tavatoitlustamine. [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

9.5. Kui kinnipeetav lahkub ajutiselt vanglast kohtusse, siis asendatakse Tartu Vanglas pakutav lõunasöök kuivtoidupakiga, kuna sel ajal kinnipeetava toitlustamine vanglas ei ole võimalik. Kuivtoidupaki annab kinnipeetavale vanglateenistuse ametnik.

9.6. Vanglal ei ole võimalik kinnipeetavat toitlustada, kui ta enne toitlustamise aega vanglast lahkub, siis toitlustab teda vastuvõttev vangla. Sellisel juhul ei ole vaja ka kuivtoidupakki kaasa anda.

9.7. Kinnipeetavale antakse päevane leiva ja saia norm välja hommikusöögi ajal, vältimaks täiendavat lisatööd ametnikele ja toidujagajast kinnipeetavale. Kinnipeetaval on võimalik terve päeva jooksul süüa leiba ja saia vastavalt oma soovile. Töökojas, vanglatööstuses ja pesumajas töötavatele kinnipeetavatele ei anta hommikusöögi ajal välja päevast leiva ja saia normi kuna töökohtadesse viiakse kinnipeetavale söök kohapeale. [muud TV dir. 27.04.21 kk nr 1-1/53, jõust. 27.04.21]

9.8. Vangla poolt väljastatakse igale kinnipeetavale toit individuaalselt. Selleks, et kinnipeetavale oleks tagatud päevaseks tarbimiseks ettenähtud toidunorm, on keelatud temale väljastatud toidu andmine teisele kinnipeetavale.

9.9. Kinnipeetavate toitlustamine toimub VangS § 47 ja sotsiaalministri 31.detsembri 2002.a määruse nr 150 „Toidunormid kinnipidamisasutustes“ alusel. Kinnipeetavate toitlustamine toimub üldjuhul neile määratud kambris, v.a mõningate erisustega (näiteks töö viibivad kinnipeetavad). Vältimaks Vangla osakondades antisanitaarse olukorra tekitamist või parasiitide levikut söövad ja jooavad kinnipeetavad üldjuhul oma kambris.

9.10. Toidujagamist teostab kinnipeetavast abitööline vanglateenistuse ametniku järelevalve all põhjusel, et toidu jagamine toimuks korrektselt. Vanglateenistuse ametnik kontrollib visuaalselt jagatavaid toidukoguseid ja jälgib, et kinnipeetavast abitööline ei annaks kambrisse kõrvalisi esemeid.

9.11. Vanglasse saabumisel väljastatakse kinnipeetavale toidunõud. Üldjuhul asuvad kinnipeetavale väljastatud nõud kinnipeetavale määratud kambris ning nende puhtuse eest hoolitseb kinnipeetav ise. Kinnipeetav asetab toidunõud kambri ukseleuigile, et toidujagaja saaks kinnipeetavale toidu nõudesse asetada. Kinnipeetav peab temale ettenähtud toidu vastu võtma, et vältida hilisemaid sellekohaseid vaidlusi.

9.12. Kinnipeetavatele väljastatakse toit ainult vangla poolt kasutamiseks eraldatud nõudesse, kuna antud toidunõud on selleks piisavad. Vältimaks näiteks olukordi, kui kinnipeetav kasutab enda topsi, mis ei ole sangaga, on oht, et toidujagaja kõrvetab ennast või kui kinnipeetav annab kausi, mis on tunduvalt suurem kui vangla kauss, siis visuaalselt tundub, et toitu on kaussi saanud vähem kui teistele ning sellest tulenevalt võidakse ekslikult toitu kinnipeetavale rohkem anda, mille tulemusena jääb aga mõni teine kinnipeetav toidust ilma. Vangla poolt väljastatakse igale kinnipeetavale isikule toit individuaalselt. Selleks, et kinnipeetavale oleks tagatud päevaseks tarbimiseks ettenähtud toidunorm, on keelatud temale väljastatud toidu osakonnast väljaviimine, väljaarvatud, kui kinnipeetav läheb pikaajalisele kokkusaamisele. Pikaajalisele kokkusaamisele minnes on kinnipeetaval õigus kaasa võtta kindlaks määratud toiduaineid, tulenevalt vangla sisekorraeeskirja § 46 lg 3¹.

9.13. Vangla kambrites on vee varustus tagatud, mistõttu on kinnipeetavatel võimalik oma toidunõud ise pesta. Vältimaks nakkushaiguste levikut on vanglateenistuse ametnikul õigus keelata toidu väljastamist pesemata toidunõudesse.

9.14. VSKE § 60 lg 1 on loetelu esemeist, mis kinnipeetaval võib kartseris olla, toidunõud nende hulka ei kuulu. Kuivõrd vangla kohustuseks on tagada kinnipeetava korrapärane toitlustamine, eeldab see ka toidunõude tagamist toitlustamise ajaks. Kartserisse paigutatud kinnipeetavatele väljastatakse toidunõud söömise ajaks. Kartseris viibiv kinnipeetav tagastab toidunõud peale söömise aega ning nõud peseb kinnipeetavast abitööline. [muud TV dir. 27.04.21 kk nr 1-1/53, jõust. 27.04.21]

9.15. Vältimaks Vangla osakondades antisanitaarse olukorra tekitamist või parasiitide levikut söövad ja jooavad kinnipeetavad üldjuhul oma kambris.

9.16. Vangla töökorraldusest tulenevalt ei ole kinnipeetavaid otstarbekas tuua oma osakonda vaid toitlustamise ajaks, mistõttu toitlustatakse nimetatud kinnipeetavaid vastavalt nende asukohale lähimas toitlustamiseks võimalikus kohas.

9.17. Eesmärk on, et kinnipeetav ei väljendaks alusetult rahulolematust Vangla poolt pakutava toidu suhtes (näiteks toit ei maitsenud jms). Kui kinnipeetavale on väljastatud ebakvaliteetne toit (näiteks on toidus kõrvalised esemed jms) on kinnipeetav kohustatud viivitamatult sellest teavitama vanglateenistuse ametnikku ning andma vanglateenistuse ametniku kätte ebakvaliteetse toidu.

10. Jäätmete käitlemine

Kinnipeetava eluruum on kamber. Kinnipeetava olmetegevusega kaasneb muuhulgas olmejäätmete tekkimine. Vastavalt jäätmeseaduse § 31 lg 1 sätestatule korraldab kohaliku omavalitsuse üksus jäätmete sortimist. Tartu Linnavolikogu 09.06.2005 määruse nr 112 „Tartu linna jäätmehoolduseeskiri“ § 3 lg 3 kohaselt tuleb jäätmed koguda liigiti, et võimaldada jäätmete taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Keskkonnaministri 16.01.2007 määruse nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ § 3 lg 1 järgi tuleb esmajoones kasutada kõiki võimalusi olmejäätmete sortimiseks nende tekkemomendil või vahetult peale seda tekkekohas. Olmejäätmete sortimisel tekkekohas tuleb liigiti koguda /.../ vähemalt järgmised jäätmeliigid: 1) paber ja kartong; 2) pakendid; 3) ohtlikud jäätmed; [---] 6) probleemtoodete jäätmed, sealhulgas , elektroonikaromud ja nende osad, patareid ja akud; 7) põlevjäätmed, sealhulgas puit ja plastid;[---]; 9) metallid.

Pakendijäätmete puhastamise kohustus tuleneb pakendiseaduse § 20 lg-st 4², mille järgi on lõppkasutaja või tarbija kohustatud pakendi ja pakendijäätmed tagastama tühjalt ja liigiti sordituna vastavalt kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjas kehtestatud korrale ja pakendiettevõtja või taaskasutusorganisatsiooni nõuetele. Antud sätte kohaselt peab pakend tagastamisel olema tühi. Pakendeid, kus pole olnud midagi määrivat, pole vaja pesta. Sellised pakendid on näiteks singi- ja juustupakendid, puuviljaalused jms. Vedelamate toodete, näiteks jogurti ja keefiri pakendid tuleks enne tagastamist loputada, põhjalikum küürimine pole vajalik. Kui pakendisse on jäänud vedelikku, siis piisab, kui see enne tagastamist välja valada.

Vastavalt Tartu linna jäätmehoolduseeskirjale on patareide ja akude näol tegemist probleemtoodete jäätmetega ning need tuleb koguda teistest jäätmetest eraldi ning toimetada vastavatesse kogumispunktidesse. Kuna kinnipeetavatel puudub ligipääs probleemtoodete jäätmete kogumispunktile on nad kohustatud ära visatavad patareid ja akud andma vanglatöötajale. Ka elektriseadmed ja nende osad on probleemtoodete jäätmed, mis tuleb koguda teistest jäätmetest eraldi ning viia spetsiaalsesse kogumispunkti.

11. Olmeküsimused

11.1 Vanglasiseste olmeküsimuste lahendamine

11.1.1 Vanglasiseseid olmeküsimusi lahendavad vanglateenistuse ametnikud, tulenevalt nende ametikohapõhistest kohustusest ja pädevusest. Kinnipeetava probleemide esmane edastaja ja lahendaja on vanglateenistuse ametnik koostöös teiste ametnikega. Juhul kui kinnipeetava probleemi lahendamine ei kuulu ametniku pädevusse, edastab ta selle lahendamiseks Vangla vastavale struktuuriüksusele. Kinnipeetaval vangistusega seoses tekkinud probleemid lahendatakse vanglateenistuse ametniku poolt või tema vahendusel. Kinnipeetava poolt Vanglale esitatud taotlus peab olema vanglateenistusele arusaadav, mistõttu on vajalik, et taotlus oleks kirjutatud selgesti loetavas käekirjas ning selle sisu peab olema selgelt ja üheselt väljendatud. Kui esitatud taotlus on ebakorrektselt vormistatud või ebatäpne, peab seda lahendav vanglateenistuse ametnik täpsustama puudulikult esitatud andmeid ning taotlust ei ole võimalik esimesel võimalusel lahendada.

11.1.2 Kinnipeetav esitab Vanglale taotlusi vaid enda nimel, sest ta saab oma pöördumises taotleda vaid konkreetselt temasse puutuvate probleemide lahendamist. Tulenevalt keeeseaduse §-st 10 toimub riigiasutuste asjaajamine eesti keeles. Selles tulenevalt tuleb pöördumised esitada eesti keeles.

11.1.3 Märjukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse § 6 kohaselt vastatakse märjukirjale või selgitustaotlusele viivitamata, kuid mitte hiljem kui 30 kalendripäeva jooksul selle registreerimisest. Sellest tulenevalt nähakse vastamisele reeglina ette 30 päevane tähtaeg. Erandina tuleb käsitleda seadustes ette nähtud kindlaid tähtaegu, millest ei ole lubatud kõrvale kalduda (nt tuleb teabenõue täita 5 tööpäeva jooksul).

11.1.6 Kambriterminali põhieesmärk kambris on võimaldada kinnipeetavatel eeskätt kambriuste lukustatud oleku ajal teavitada vanglateenistust arstiabi vajadusest või muudest olukordadest, mis ohustavad vangla julgeolekut ja vajavad vanglateenistuse ametnike kohest sekkumist. Ohuolukorrast teavitamiseks võib kambriterminali kasutada ka muul ajal. Kambriterminal ei ole ette nähtud tavapäraste olemküsimuste edastamiseks. Stentofonide kaudu edastatakse informatsiooni olukordadest, mis võivad ohustada vangla üldist julgeolekut, siis edaspidiste võimalike teatega seotud haldus- ja kohtumenetluste objektiivsuse ja täielikkuse tagamiseks võidakse kambriterminali

vahendusel tehtud kõnesid salvestada. [TV dir 25.02.2022 kk nr 1-1/22][TV dir 01.03.2022 kk nr 1-1/23]

11.2 Pesu ja jalanõude korrashoid

Punkt 11.2.1 Hügieeni tagamiseks kindlustab Vangla kinnipeetavale Vangla poolt väljastatud voodipesu, käterätiku ja saunalina vahetuse üldjuhul iga neljateistkümne päeva järel. Juhul, kui tekk, madrats või padi on määrdunud, on kinnipeetaval õigus taotleda nende pesemist. Juhul, kui tekk, padi või madrats on muutunud kasutuskõlbmatuks, on kinnipeetaval võimalus esitada taotlus esemete vahetamiseks. [muud TV dir. 27.04.21 kk nr 1-1/53, jõust. 27.04.21]

11.2.2 Vangla poolt väljastatud riideesemete ja voodipesu puhastamine toimub vangla kulul. VangS § 46 kohaselt kannab kinnipeetav vangla riietust ja vahistatu sama seaduse § 93 kohaselt isiklikku riietust. Vanglateenistuse ametnik võib lubada ka kinnipeetaval kanda isiklikku riietust, kui viimane kindlustab oma kuludega riietuse puhastuse, korrashoiu ning reeglipärase vahetuse. Isiklike riie korrashoiu peab tagama kinnipeetav ise. Isiklike riie pesemiseks vajalikke vahendeid saab kinnipeetav osta Vangla kauplusest. Seetõttu toimub kinnipeetava riie pesemine kinnipeetava kulul.

11.2.3 Kinnipeetav on kohustatud arvestama, et tal on võimalik kanda vangla vormi korrektselt, kui osa riideid on pessu antud. Säte täpsustab, kui palju saab kinnipeetav korraga riideesemeid pessu anda. Jope pesemine ei pea toimuma sama sagedusega, kui ülejäänud riie pesemine.

11.2.4 Säte täpsustab, kuidas on kinnipeetaval võimalik soetada isiklike riie pesemiseks pesuvahendeid.

11.2.5 Punktis on ette nähtud võimalus anda isiklikud riided pesemiseks pesumajja. Hinnakirja kehtestab vangla direktor. Kindlat hinnakirja ei ole võimalik kodukorras ette näha, kuna riie pesemise hind sõltub suures osas elektri ja vee hinnast.

11.2.6 Riided võetakse pessu vaid kirjaliku taotluse alusel. Kinnipeetav peab andma nõusoleku, et tema isikuarvelt arvestatakse maha pesu pesemise teenuse eest raha.

11.2.7 Punktis täpsustatakse, milliseid esemeid pessu ei võeta. Üleriideid võidakse pesta erandjuhtudel, kui kinnipeetav kinnitab taotluse oma allkirjaga, et on teadlik esemete pesemise võimalikest tagajärgedest.

11.3 Hügieenipaki taotlemine

11.3.1 Vastavalt VangS § 50 lg 1 peab kinnipeetav hoolitsema oma hügieeni eest. Isikutele, kellele selleks rahalised võimalused puuduvad, väljastab Vangla puuduolevad elementaarsed hügieenivahend. Kinnipeetaval, kellele ei ole piisavalt vahendeid võimaldatakse taotleda hügieenipaki väljastamist. Hügieenipaki saamiseks esitab kinnipeetav isik taotluse inspektor-kontaktisikule märtsi-, juuni-, septembri- ja detsembri viimasel täisnädalal.

Kinnipeetaval isikul, kes taotluse esitamise perioodil viibis Tartu Vanglas, kuid ei esitanud hügieenipaki saamise taotlust õigeaegselt, tekib õigus esitada uus taotlus järgmise kvartali taotluste esitamise perioodil.

Kinnipeetaval isikul, kes taotluse esitamise perioodil ja paki väljastamise päeval viibis mõnes teises vanglas, tekib õigus esitada taotlus järgmise kvartali taotluste esitamise perioodil.

Kinnipeetaval isikul, kes taotluste esitamise perioodil viibis mõnes teises vanglas või arestimajas, kuid paki väljastamise päeval viibib Tartu Vanglas, on õigus esitada taotlus kahe tööpäeva jooksul Tartu Vanglasse saabumisest.

11.3.2 kehtetu [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

11.3.3 Punktis sätestatakse, millistel tingimustel on kinnipeetaval õigus hügieenipakki saada. Rahalise piiri kehtestamine on vajalik selleks, et kinnipeetav oma rahalisi vahendeid kasutaks kaupluses eesmärgipäraselt ja soetaks eelkõige ise vajalikud hügieenivahendid. Vastasel juhul kulutab kinnipeetav

kaupluses raha muudele esemetele, eeldades, et Vangla tagab talle hügieenivahendeid. Hügieenipaki komplekteerimisel on arvestatud vahendite keskmist kulu.

Hügieenipakkide kätte andmist kinnipeetavatele isikutele korraldab üksuse vanemvalvur esimesel võimalusel ning jälgib, et taotlusel ja koondlehel oleks kinnipeetava isikute allkiri hügieenipaki kätte saamise kohta. Positiivselt lahendatud ja kinnipeetavate isikute poolt allkirjastatud taotlused edastab sektori valvur finants- ja majandusosakonna spetsialistile arhiveerimiseks. Hügieenipakkide väljastamise koondlehed, kus on kinnipeetavate isikute nimed ja allkirjad ning sektori valvuri allkiri, tagastatakse majanduslattu, kus neid spetsialist-laojuhataja säilitab 3 (kolm) aastat.

Kinnipeetavate õiguste ja inimväärikuse tagamiseks võib erandjuhtudel inspektor-kontaktisik kaalutusotsuse alusel kinnipeetavale hügieenipaki väljastada ka arvestamata kinnipeetava rahalist seisu. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

11.3.4 VangS § 37 kohaselt on kinnipeetav kohustatud töötama. Tööhõives osalemine tagab kinnipeetavatele võimaluse säilitada töösukusi ning tasuda enda kohtunõudeid. Tartu Vangla ei väljasta kinnipeetavale isikule hügieenipakki, kui kinnipeetav isik on keeldunud vangla poolt pakutavast majandustööst, mis annaks võimaluse teenitud raha eest hügieenivahendeid soetada.

11.3.6 Punktis on välja toodud tavapärasest hügieenipaki väljastamisest erinev kord. Punktis on välja toodud, kuidas saab vanglasse saabunud kinnipeetav hügieeni tagamiseks vajalikud vahendid. Hügieenivahendid väljastatakse kõikidele kinnipeetavatele, kes Vanglasse saabudes neid ei oma. Puuduolevad hügieenivahendid antakse kinnipeetavale Vanglasse vastuvõtuprotsessi käigus ning need märgitakse kinnipeetava asjade ühtsesse nimekirja.

11.4 Riideesemed ja jalanõud [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punktis on kehtestatud kord ja tingimused, kuidas toimub riideesemete ja jalanõude väljastamine vähekindlustatud kinnipeetavale

11.5 [Kehtetu - TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

11.6 Teenuste eest raha broneerimine

11.6.1 Vangla vahendusel on kinnipeetaval võimalik kasutada mitmeid teenuseid, nt pesu pesemine, koopiate tegemine, riie parandamine jne.

11.6.2 Raha broneeritakse kassapidaja poolt kohe pärast sellekohase taotluse saamist. Raha broneeritakse ette, et kinnipeetav ei saaks vanglasisesest isikuarvel vabaks kasutamiseks olevat rahasummat muul otstarbel eelnevalt ära kulutada. Broneering kaitseb Vanglat olukorra eest, kus kinnipeetav saab tellitud kauba kätte, kuid selle eest tasumiseks enam nõutavat summat ei ole. Vastavalt VSK § 54 saab kinnipeetav kasutada oma vabakasutuskontol olevat raha, milleks kirjutatud taotlus peab sisaldama:

- 1) isikuarvelt mahaarvatava summa suurus märgitakse nii numbrite kui ka sõnadega, välja arvatud juhul, kui taotluses taotletakse kehtvat mahaarvamist ja summa suurus on võimalik arvutada muudel alustel;
- 2) kas soovib raha välja võtta sularahas või ülekannet muule arveldusarvele või raha mahakandmist vangla kasuks või sisseostude tegemiseks;
- 3) kui soovib ülekannet, siis arveldusarve number ja panga nimetus ning arveldusarve kasutaja nimi;
- 4) asjade ostmise korral nende nimetus ja kogus;
- 5) avaldaja nimi ja allkiri ning kuupäev.

11.6.3 Vastavalt kinnipeetava soovile broneerib finants- ja majandusosakonna ametnik vastavad summad.

11.6.4 Broneeritud summa arvestatakse kinnipeetava vanglasiseselt isikuarvelt maha iga kuu viimasel tööpäeval. Kinnipeetav peab arvestust pidama, et broneeringu mahaarvamiseks vajaminev summa on kontol olemas. Ülevaade finantsseisust on vajalik, kui kinnipeetav soovib tellida mitut teenust. Broneeringul selgub, kui kõikidele teenustele ei jätku vabasid vahendeid siis kinnipeetav ei otsusta ise,

millest loobuda vaid viimasena tellitud teenus jääb osutamata. Samal kuul osutatud teenuste eest arvestatakse raha maha kuu viimasel kuupäeval.

11.7 Rahaülekanded

11.7.1 Punkti alusel on kinnipeetaval võimalik teha vangla vahendusel pangaülekandeid (tasuda riigilõive, laene, saata raha perekonnale jne). Vastavalt VangS § 44 lg 4 on kinnipeetaval õigus vabanemistoetust hoiustada sama paragrahvi lõikes 3 sätestatust suuremas summas, samuti kasutada tema vanglasiseseks kasutamiseks jäetud summasid rahaliste nõuete täitmiseks, saata tema perekonnaliikmele või ülalpeetavale või kanda tema arvelduskontole pangas. Selleks tuleb kirjutada taotlus.

11.7.2 Riigilõivude tasumine toimub esimesel võimalusel.

11.7.3 Vastavalt VSkE § 54 saab kinnipeetav kasutada oma vabakasutuskontol olevat raha, milleks kirjutatud taotlus peab sisaldama:

- 1) isikuarvelt mahaarvatava summa suurus märgitakse nii numbrite kui ka sõnadega, välja arvatud juhul, kui taotluses taotletakse kestvat mahaarvamist ja summa suurus on võimalik arvutada muudel alustel;
- 2) kas soovib raha välja võtta sularahas või ülekannet muule arveldusarvele või raha mahakandmist vangla kasuks või sisseostude tegemiseks;
- 3) kui soovib ülekannet, siis arveldusarve number ja panga nimetus ning arveldusarve kasutaja nimi;
- 4) asjade ostmise korral nende nimetus ja kogus;
- 5) avaldaja nimi ja allkiri ning kuupäev

11.10 Hügieeni tagamine kartserirežiimil viibimisel ja julgeolekuabinõude kohaldamise aja l [TV dir. 27.04.21 kk nr 1-1/53, jõust. 27.04.21]

11.10.1 VangS § 50 lg 2 kohaselt võimaldatakse kinnipeetavale vähemalt üks kord nädalas dušš. Tulenevalt asjaolust, et kartserikaristuse kandmine ja julgeolekuabinõude kohaldamine toimub edaspidiselt kinnipeetava koduüksuses on punkti eesmärgiks anda kinnipeetavale informatiivne teave hügieeni tagamise korralduse kohta ajal, mil ta viibib kartserirežiimil või mil tema osas kohaldatakse julgeolekuabinõusid. [TV dir. 27.04.21 kk nr 1-1/53, jõust. 27.04.21]

12. /kehtetu/ [TV dir 04.05.17 kk nr 1-1/49 jõust 01.10.2017]

13. Kinnipeetava kokkusaamised ja telefonikõned

13.1 Lühiajaline kokkusaamine

Punkt 13.1.1 sätestab kõik võimalikud lühiajalise kokkusaamise registreerimise kanalid. Vajalik selleks, et kinnipeetavale oleks teada, milliseid teid pidi kokkusaamist saab registreerida.

Punkt 13.1.2 sätestab S-hoones viibivate kinnipeetavate lühiajaliste kokkusaamiste iganädalased toimumise ajad. Vajalik selleks, et võimaliku lühiajalise kokkusaamise aeg oleks kinnipeetavale eelnevalt teada ning vanglal võimalik selle korraldamist töökorralduslikult planeerida.

Punktis 13.1.3 reguleerib E-hoones viibivate kinnipeetavate lühiajaliste kokkusaamiste iganädalased toimumise ajad. Vajalik selleks, et võimaliku lühiajalise kokkusaamise aeg oleks kinnipeetavale eelnevalt teada ning vanglal võimalik selle korraldamist töökorralduslikult planeerida.

Punkti 13.1.4 kohaselt peab kokkusaamisele saabunud isik vähemalt 40 minutit enne kokkusaamiseks määratud aja algust täitma eelpäaslas taotluse. See on dokumentatsiooni koostamiseks ning vanglasse sisenemise kontrolltoimingute tegemiseks vajalik miinimum aeg.

Punktis 13.1.5 on sätestatud loetelu isikut tõendavatest dokumentidest, mis on nõutavad lapsele. Regulatsioon on vajalik selleks, et kõigile oleks üheselt arusaadav ja teada isikut tõendavate dokumentide loetelu, millega vangla territooriumile kokkusaamisele pääseb.

Punkti 13.1.6 regulatsioon annab tegevusjuhise kuidas kokkusaaja peaks käituma temaga kaasasolevate kinnipeetavale vanglas keelatud esemetega ning kus on tal neid kokkusaamise ajal võimalik vanglas hoiustada.

13.2 Pikaajaline kokkusaamine

Käesolev punkt täpsustab või kordab arusaadavuse huvides VSKE 9. peatükis ja VangS §-s 25 sätestatud.

Punkt 13.2.1 sätestab pikaajaliste kokkusaamiste iganädalased toimumise ajad. Vajalik selleks, et võimaliku pikaajalise kokkusaamise aeg oleks kinnipeetavale eelnevalt teada ning vanglal võimalik selle korraldamist töökorralduslikult planeerida.

Punktiga 13.2.2 sätestatakse taotluste esitamise aeg, kellele tuleks see esitada ning kes võtab taotluse vastu. Ajaline avalduste esitamise regulatsioon on vajalik selleks, et vanglateenistusel oleks piisavalt aega avalduste menetlemiseks ning pikaajaliste kokkusaamiste graafiku koostamiseks. Avalduse esitamise aadressi täpne regulatsioon tagab taotluse kiirema ja efektiivsema menetluse. 18.03.2013 jõustusid justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 Vangla sisekorraeeskirja muudatused, mille § 17 kohaselt kuulub inspektor-kontaktisiku otsustuspädevusse VangS § 25 lg 1, 2 sätestatud pikaajalise kokkusaamise otsustuse tegemine. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

Punkt 13.2.3 viitab VangS § 25 lg-le 1, mille kohaselt on pikaajalise kokkusaamise õigus vaid piiratud grupil inimestel, kellel on kinnipeetavaga sugulussidemed. Kui isik taotleb esimest korda pikaajalist kokkusaamist, siis peab ta dokumentaalselt tõendama, et isikul, kellega kokkusaamist taotletakse on temaga VangS § 25 lg-st 1 tulenevad sidemed, et vanglateenistusel oleks võimalik hinnata kokkusaamisele tuleva isiku kuulumist ülalnimetatud gruppi.

Punktis 13.2.4 toodud kohustusel esitada kokkusaamisele tulles kehtiv isikut tõendav dokument on meeldetuletav eesmärk, et vältida olukordi kus kokkusaamisele saabunud isik esitab vanglasse sisenemisel kehtivuse kaotanud dokumendi.

Punkt 13.2.5 Muudatus on vajalik, et viia kodukord vastavusse justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ § 41². Kulude eest võimaldatakse tasumist ka kohapeal pangakaardiga, samuti ei kinnita direktor kokkusaamiste kulude hinnakirja, kokkusaamiste ruumide kasutamise kulu ruutmeetri hind on määratud VSKE § 41¹ ning Tartu Vangla ruumide hinnakiri on kujunenud vastavalt sellele. Tellitava toidukauba hinnakiri koostatakse haldusosakonna poolt vastavalt tarnija poolt määratud hindadele. [muud TV dir 06.03.2023 kk 1-1/30, jõust 01.04.2023]

Punkt 13.2.5.1 Kuna alates 01.04.2023 toimub pikaajalisel kokkusaamisel külastaja toitlustamine ja toidukaupade soetamine ainult ettetellimisega, siis on punkti lisamine vajalik uue töökorralduse lahti selgitamiseks. [TV dir 06.03.2023 kk 1-1/30, jõust 01.04.2023]

Punktis 13.2.6 on toodud kinnipeetava jaoks tegevusjuhend kuidas käituda, kui ta soovib pikaajalise kokkusaamise kulusid oma isikuarvelt tasuda.

Punkt 13.2.7 Justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ § 37 sätestab kokkusaamise korralduse, samuti ka kokkusaaja ja kinnipeetava läbiotsimise vajaduse, seega ei ole vaja seda sätestada uuesti ka kodukorras. [muud TV dir 06.03.2023 kk 1-1/30, jõust 01.04.2023]

Punkt 13.2.8. regulatsioon annab tegevusjuhise kuidas pikaajalisele kokkusaamisele minev kinnipeetav peaks käituma ja arvestama temaga kaasas olevate kokkusaamistele lubavate asjadega. [TV dir 07.05.2019 kk nr 1-1/91, jõustus 07.05.2019]

Kodukorra punktides 13.3 kuni 13.5 Kokkusaamisele ei lubata isikut, keda kahtlustatakse olevat alkoholijoobes või narkootilise või psühhotropse aine mõju all ning kes ei täida vanglateenistuse ametniku korraldusi ja keeldub järgimast vanglas kehtivaid eeskirju. Regulatsiooni eesmärk on tagada, et vangla territooriumile ei pääseks joobes isikud ega isikud, kes on vanglateenistuse ametnike vastu ebaviisakad või üritavad vangla territooriumile toimetada kinnipeetavaile keelatud esemeid. Kinnipeetaval on keelatud pikaajaliselt kokkusaamiselt tulles kaasa võtta esemeid või aineid, mida tal ei

olnud kaasas kokkusaamisele minnes. Sellega tagatakse, et kinnipeetavad ei vahetaks või ei võtaks vastu kokkusaamisele tulnud isikult esemeid. See takistab keelatud esemete vanglasse toimetamist. Vanglal on õigus kokkusaamine katkestada (v.a kaitsjaga või advokaadist esindajaga), kui kokkusaamisel rikutakse vangla sisekorda reguleerivaid õigusakte või ühiskonnas üldtunnustatud moraalinorme või ohustatakse vangla julgeolekut. Kokkusaamisi korraldaval vanglateenistuse ametnikul on õigus kokkusaaja korrariikkumise korral kokkusaamine katkestada ning informeerida kokkusaajaid, mis võivad olla kokkusaamisel toimepandud korrariikkumise tagajärjed. Regulatsiooni lisaeesmärk on hoida ära, et kokkusaajad ei paneks toime võimalikke rikkumisi. [TV dir 04.05.17 kk nr 1-1/49, jõustus 01.10.2017]

Punkt 13.6 on informatiivne, et kinnipeetav oleks kursis kuidas ja millistel aegadel pikaajalise kokkusaamise ajal tema üle järelevalvet teostatakse.

Punkt 13.7 on informatiivne, et soovikorral võib pikaajalise kokkusaamise lõpetada varem, kui käesoleva korraga on üldiselt sätestatud.

Punkt 13.8. ja selle alapunktid sätestavad telefonikõnede korra E-hoone suletud osakondades, kartserirežiimil viibides ning julgeolekuabinõude kohaldamise ajal. VSKE § 51 lg 2 kohaselt võimaldatakse kinnipeetavale telefoni kasutada vähemalt üks kord nädalas. Telefoninumbri valib kinnipeetav või vanglateenistuse ametnik. Täpsem telefoni kasutamise aeg ja kestus nähakse ette vangla kodukorras. [muud TV dir. 27.04.21 kk nr 1-1/53, jõust. 27.04.21]

Kriminaalmenetluse seadustiku § 143¹ lg 1 p 2 kohaselt, kui on piisav alus oletada, et vahistatud või vangistuses viibiv või aresti kandev kahtlustatav või süüdistatav võib oma tegevusega kahjustada kriminaalmenetluse läbiviimist, võib prokuratuur või kohus teha määruse kahtlustatava või süüdistatava ümberpaigutamiseks, täielikuks eraldamiseks teistest vahistatutest või vangistust või aresti kandvatest isikutest. Prokuratuur või kohus võib määrusega ka piirata või täielikult keelata kahtlustatava või süüdistatava kirjavahetuse ja telefoni kasutamise õiguse. Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 2 nimetatud piirang ei laiene kirjavahetusele ja telefoni kasutamisele suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga. Vangistusseaduse § 28 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus kirjavahetusele ja telefoni kasutamisele, sama § lg 3 kohaselt kinnipeetava käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud õigust võib vanglateenistuse ametnik piirata, kui see ohustab vangla julgeolekut või sisekorda või kahjustab vangistuse täideviimise eesmärke. Keelatud on kirjavahetuse ja telefoni kasutamise piiramine suhtlemiseks riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikutega, samuti kaitsjaga.

Vangla sisekorraeskirja § 51 lg 3 kohaselt kinnipeetavad, kellele ei ole õigust oma osakonna piires vabalt liikuda kodukorras ettenähtud telefoni kasutamise ajal, saavad helistada taotluse alusel. Kohaldatud suhtlemispiirangu täitmiseks on taotluse vorm kohane, märgitud andmed kontrollitavad ja kõnesid teostavale ametnikule üheselt ja selgelt arusaadav kas ja millisele telefoninumbri on lubatud helistada. Telefoninumbri valimine ametniku poolt välistab võimaluse, et kõne tehakse mõnele isikule, kellega ei ole lubatud suhelda.

VSKE § 51 lg 4 kohaselt märgib kinnipeetav taotluses järgmised andmed: 1) kinnipeetava ees- ja perekonnanimi; 2) kambri number; 3) isik või asutus ja andmed isiku kohta, kellele kinnipeetav soovib helistada, kui andmeid ei ole varem käesoleva määruse § 51¹sätestatud korras esitatud; 4) soovitatav helistamise kuupäev ja kellaaeg; 5) muu oluline teave; 6) taotluse esitamise kuupäev. [TV dir. 02.08.13 kk nr 1-1/119, jõust. 05.08.13]

13.11 Tulenevalt VangS § 29 lg 21 on vanglateenistus kohustatud kontrollima, kellega kinnipeetav telefoni teel suhtleb. Kui kinnipeetav annab või teeb teatavaks temale vangla poolt väljastatud kõnekaardi numbrit ja PIN koodi teisele kinnipeetavale või kasutab teisele kinnipeetavale väljastatud kõnekaardi numbrit ja PIN koodi või kasutab telefoni ajal, kui teine kinnipeetav logis oma kõnekaardiga sisse või jättis välja logimata, on vanglateenistusel raske või mõnel juhul ka võimatu kontrollida kellega kinnipeetav telefonitsi suhtleb. Samuti võib eelkirjeldatud tegevus tuua kaasa kinnipeetavate vahelisi võlasuhteid ja seeläbi võib ohtu sattuda vangla julgeolek. Kui kinnipeetavad annavad telefonitoru edasi teisele kinnipeetavale ajal, kus nad kasutavad oma isiklikku kõnekaarti, ehk sisuliselt teevad võimalikuks oma kõneaja limiidi kasutamist võõra kinnipeetava poolt, siis see tekitab kinnipeetavale põhjendamatu kulu ning selline tegevus võib ka tekitada võlasuhteid ja kinnipeetavate vahelisi intriige. [TV dir 25.02.2022 kk nr 1-1/22]

14. Lühiajaline väljasõit ja väljaviimine

14.1 Lühiajaline väljasõit

Punkt 14.1.1 - VangS § 32 annab kinnipeetavale (välja arvatud vahistatu) üldise aluse väljasõidu taotlemiseks. Lisatud on punkti juurde kohe ka viide vangla sisekorraeeskirja 16. peatüki §-dele 78-89, et teave lühiajaliste väljasõitude osas oleks kiirelt leitav. Punkti eesmärk on lihtsustada kinnipeetavale teabe kättesaadavust vangistust reguleerivatest õigusaktidest.

Punkt 14.1.2 - VangS § 32 lg 1, 2 tulenevalt kinnises vanglas karistust kandvale kinnipeetavale, kes on karistusest ära kandnud vähemalt ühe aasta, võib vanglateenistuse ametnik anda loa lühiajaliseks väljasõiduks kuni kahekümne üheks kalendripäevaks aastas ning kinnipeetavale, kes kannab vanglas karistust esimese astme kuriteo tahtliku toimepanemise eest vähemalt teist korda, võib vanglateenistuse ametnik anda loa lühiajaliseks väljasõiduks kuni kahekümne üheks kalendripäevaks aastas, kui kinnipeetav on tegelikult ära kandnud vähemalt poole mõistetud karistusajast. VSKE § 80 lg 2 kohaselt otsustatakse väljasõidutaotluse rahuldamine taotluse saamisest alates ühe kuu jooksul. See annab haldusorganile piisava ajalise määratluse ja võimaluse kontrollida väljasõiduplaanis märgitud asjaolusid sh külastatavate asutuste ja nimede õigsust, et vältida olukorda, kus kinnipeetav soovib külastama minna ettevõtet, mida enam ei eksisteeri või soovitakse kohtuda isikuga, kes viibib kinnipidamisasutuses. Tulenevalt VangS § 32 lg 7 arvestatakse lühiajalise väljasõidu aeg kinnipeetava karistusaja hulka. Seega peab olema ka väljasõidu ajal karistuse kandmine eesmärgistatud tegevus (lahendatakse töö-, õppimis-, eluaseme jm probleeme), mis aitab maandada kuritegelikust käitumisest tulenevaid riske ning seetõttu peab kinnipeetav olema taotluses põhjendanud väljasõidu vajalikkust. Vangistuse jooksul peab Vangla tagama kinnipeetava üle järelevalve ning kuna väljasõidu aeg kuulub karistusaja hulka, on ka väljasõidu jooksul kohustuslik järelevalve tagamine. Seda võimaldab vaid korrektselt täidetud väljasõiduplaan, mille abil on Vanglal võimalik tuvastada kinnipeetava liikumistrajektor ja viibimiskohad. Puudulike andmetega esitatud väljasõiduplaan ei pruugi olla piisavalt motiveeritud, et veenduda väljasõidu eesmärgipärasuses ning võimaldada Vanglal järelevalve tagamist kinnipeetava üle.

Punkt 14.1.3 - VangS § 32 lg-d 1 ja 2 ei reguleeri, mis ajast täpsemalt aastast perioodi arvestama hakatakse. Seega on regulatsioon vajalik täpsustamiseks, millist ajavahemikku Vangla lühiajaliste väljasõitude arvestamisel hindab. Vangistusaasta täitub isikul kohtu poolt lahendis märgitud tähtjast aasta möödumisel nt 29.11.2011 karistusaja alguse puhul täituks üks vangistusaasta 29.11.2012 (märgitud juhul ei saa kindlasti käsitleda, et vangistusaasta karistusaja algusest 29.11.2011 täitus 31.12.2011, vangistusaasta määratlemisel tuleb lähtuda siiski kohtu poolt karistusaja algusena märgitud kuupäeva tähtja algusena, mitte aga kalendriaasta määratlusest lähtuvalt 01. jaanuarist).

Punkt 14.1.4 - VangS § 32 lg 7 tulenevalt kannab väljasõidu kulud kinnipeetav. Sularaha kinnipeetava isikuarvelt broneeritakse ja väljastatakse väljasõidule lahkumise päeval kinnipeetava kirjaliku taotluse alusel. Üldjuhul toob väljasõit kinnipeetavale kaasa rahalisi kulutusi (transpordikulu, jm kulud). Vangistuse täideviimise eesmärkide tagamiseks seab vangla tingimuse, et kinnipeetaval peaks vanglast lühiajalisele väljasõidule lahkudes olema piisavalt rahalisi vahendeid jõudmaks sihtkohta ja karistuse kandmise jätkamiseks tagasi vanglasse väljasõidutunnistusel märgitud ajaks. VangS § 15 lg 1 kohaselt võtab vanglateenistus vanglasse vastuvõtmisel kinnipeetavaga kaasas olevad isiklikud asjad ja tema isikut tõendavad dokumendid hoiule. Seega tuleb kinnipeetaval sularaha ning isikut tõendava dokumendi kaasa saamiseks esitada vastavasisuline taotlus. Kuna tulenevalt VSKE § 63 lg 1 p 3 ning § 64¹ p 16 sätestatule ei ole kinnipeetavale vanglas dokumentide ja sularaha omamine lubatud, väljastatakse sularaha ja taotletud dokumendid kinnipeetavale kätte vahetult enne väljasõidule minekut

Punkt 14.1.5 - VangS § 32 lg 4¹ kohaselt võib vanglateenistuse ametnik käskkirjaga määrata kohad, kus kinnipeetav võib või peab väljasõidul viibima ning ajad, millal kinnipeetav on kohustatud või ei tohi määratud kohtades viibida või tegevused, mis on väljasõidul välistatud või mida kinnipeetav on kohustatud tegema. Lühiajalise väljasõidu eesmärgiks on korraldada vanglast vabanemise puhuks töö-, õppimis-, eluaseme- ja muid asju. Karistuse kandmine väljasõidu ajal peab olema eesmärgistatud tegevus ning on igati ootuspärane, et mitmepäevase väljasõidu ajal on kinnipeetav märgitud kellaajal väljasõidutaotluses märgitud sihtkohas. Eesmärgipärased tegevused (nt kohtumine tööandjaga) või ka võimaliku tulevase elukohaga seonduvad tegevused (nt üürilepingu sõlmimine või objekti külastamine) toimuvad siiski päevasel ajal. Vangla ülesanne on tagada ka kinnipeetava poolt väljasõidul viibimise ajal

õiguskorra kaitse, mille tagamist kontrollitakse politsei või vanglateenistuse ametnike poolt. Kinnipeetav on kohustatud teavitama peaspetsialist-korrapidajat erakorralistest asjaoludest, väljasõiduplaani või asukoha muudatustest, kuna vanglateenistus peab olema muutustest teadlik, vältimaks olukorda, et vanglateenistusel puudub ülevaade kinnipeetava tegevusest ja asukohast.

Punkt 14.1.6 - VangS § 32 lg 7 kohaselt arvestatakse lühiajalise väljasõidu aeg karistuse kandmise aja hulka, millest tulenevalt on isik väljasõidu ajal jätkuvalt kinnipeetava staatuses ning tulenevalt VSKE § 64¹ on kinnipeetaval keelatud omada narkootilisi, psühhotroopseid ja muid uimastava või tugeva toimega aineid. KarS § 330 ja 331 näevad ette kriminaalvastutuse alkohoolse joogi ning muu piiratud sisaldava aine valmistamise, omandamise, valdamise ja arsti ettekirjutuseta tarvitamise ja narkootilise ja psühhotroopse aine valmistamise, omandamise, valdamise ja arsti ettekirjutuseta tarvitamise eest kinnipeetava poolt. Antud punkt on lisatud tähelepanu juhtimise eesmärgil kinnipeetavatele, et isikud mõistaksid, et nad on ka väljasõidu ajal endiselt kinnipeetava staatuses ning neile laienevad vangistust reguleerivatest õigusaktidest tulenevad kohustused (VSKE § 64¹ ja KarS § 330 ja 331).

Punkt 14.1.7 - Tulenevalt VSKE § 64¹ ei ole kinnipeetaval vanglas sularaha omamine lubatud ning tulenevalt VangS § 44 kannab vanglateenistus kinnipeetava töötasu ja muud kinnipeetavale laekuvad summad kinnipeetava vanglasisesele isikuarvele ning sellest teostatakse vastavad mahaarvamised vastavalt VangS § 44 lg 2. Punkti lisamise eesmärk on teavitada kinnipeetavat toimingutest, mis teostatakse väljasõidult vanglasse naastes.

Punkt 14.1.8 - Lühiajaline väljasõit on eelkõige eesmärgistatud tegevus, mis on seotud ettevalmistuste tegemisega vabanemiseks vanglast ning see ei saa oma olemuselt olla sisseostude tegemise või riiete vahetamise koht väljaspool vanglat. Kinnipeetavate järelevalve korraldatakse vanglas viisil, mis tagab vangistust reguleerivate aktide täitmise ja üldise julgeoleku vanglas sh keelatud esemete ja ainete jõudmise vangla territooriumile. VSKE § 74 lg 1 kohaselt teeb kinnipeetav sisseoste vanglateenistuse kontrolli all ja tasub nende sisseostude eest oma isikuarvelt. Nimetatud punktiga on üritatud viia miinimumini risk keelatud esemete ja ainete jõudmise osas lühiajaliselt väljasõidult naasvate kinnipeetavate poolt vangla territooriumile. Väljasõidul viibivat kinnipeetavat peab olema eelnevalt teavitatud, et ta ei tohi väljasõidult naastes endaga kaasa tuua/võtta esemeid/asju, mis ei ole soetatud vanglateenistuse vahendusel, vältimaks hilisemaid lisakulusid asjade tagastamiseks või hävitamiseks. Kui kinnipeetaval on enda käes või kinnipeetavate isiklike asjade laos esemeid, mida ta ei soovi vanglas enam hoida, on võimalus väljasõidule minnes need asjad kaasa võtta, mida vanglasse peale väljasõitu enam ei lubata.

Punkt 14.1.9 - VSKE § 89 kohaselt kui kinnipeetav on väljasõidult naasnud, arutab kontaktisik, kel on väga oluline roll kinnipeetava karistusaja sisulisel planeerimisel, temaga kahe päeva jooksul väljasõiduplaanis ettenähtud ülesannete täitmist, milliseid toiminguid kinnipeetav tegi ja millised on nende tulemused, millised toimingud jäid tegemata ja mis põhjusel ning millised ülesanded tuleb kinnipeetaval väljasõiduplaani kohaselt täita järgmise väljasõidu ajal. Ühtlasi annab kontaktisik väljasõiduplaani täitmisele hinnangu ja esitab oma ettepanekud järgmise väljasõidu kavandamise kohta. Hinnang ja täidetud väljasõiduplaan lisatakse kinnipeetava isiklikku toimikusse.

14.2 Erakorraline lühiajaline väljasõit ja lühiajaline väljaviimine

Punkt 14.2.1 - VangS § 32 lg 5 annab taotlemiseks üldise aluse st abikaasa, isa, ema, vanaisa, vanaema, lapse, lapsendaja, lapsendatu, venna või õe parandamatult raske haiguse või surma või muu erakorralise perekondliku sündmuse korral võib vanglateenistuse ametnik anda kinnipeetavale loa kuni seitsmepäevaseks väljasõiduks. Punktile on lisatud erisused, mis menetlust puudutab st kui väljasõit toimub erakorralise perekondliku sündmuse puhul, ei ole väljasõiduplaani koostamine kohustuslik ja erakorralise perekondliku sündmuse puhul toimuva väljasõidu taotluse rahuldamine otsustatakse taotluse saamisest alates kolme tööpäeva jooksul ja kui väljasõitu taotletakse erakorralise perekondliku sündmuse puhul, esitab kinnipeetav seda sündmust kinnitava dokumendi. Punkti eesmärk on lihtsustada kinnipeetavale teabe kättesaadavust vangistust reguleerivatest õigusaktidest.

Punkt 14.2.2 - Punkti eesmärk on selgitada vahistatu staatuses olevatele isikutele, et neil ei ole õigust taotleda lühiajalist väljasõitu kuid olulistel ja edasilükkamatutel asjaoludel on neil võimalik taotleda lühiajalist väljaviimist vastavalt VangS § 99 sätestatule.

Punkt 14.2.3 – Taotlemise üldise aluse annab vahistatule VangS § 99, kuid selle erisusega, et lisaks peab vahistatu lühiajaliseks väljaviimiseks andma nõusoleku ka uurimisasutus, prokuratuur või kohus, kui kriminaalasi on kohtu menetluses. Nõusolek antakse vahistatu taotluse alusel. Olukorras, kus menetleja on vahistatu lühiajaliseks väljaviimiseks loa andnud, ei lasu vanglateenistuse ametnikul siiski kohustus isikut lühiajalisele väljaviimisele lubada, nimetatud on vanglateenistuse ametnikul kasutada siiski diskretsiooniõigus. Ja juhul kui menetleja ei anna vahistatu lühiajaliseks väljaviimiseks luba, ei ole võimalik ka vanglateenistuse ametnikul lühiajalisele väljaviimisele isikut lubada, sest formaalne tingimus tulenevalt VangS § 99 pole täidetud. Väljaviimise kulude määrade, nende arvestamise korra ja hüvitamise täpsemad tingimused rakenduvad vangla sisekorraeeskirja §§-des 80¹ ja 80² alusel. Erakorralist loomu omavate sündmuste puhul on lisaks kinnipeetavale ka haldusorgani jaoks määravaks ajaline faktor st, et küsimus/probleem saaks lahenduse enne asjaolude äralangemist või sündmuse möödumist nt matusetalitusel osalemine konkreetsel kuupäeval, haige ema külastamine haiglas enne tema surma vm. Eesmärgina on koheselt kaasata menetlusse inspektor-kontaktisik, kellel on väga oluline roll kinnipeetava karistusaja planeerimisel ning kes selgitab välja erakorralise lühiajalise väljasõidu/väljaviimise võimalused st kas kinnipeetaval on üldse seadusest tulenevalt õigus lühiajalist väljasõitu taotleda või vahistatu puhul kaasata menetluse alguses kohe loa saamiseks sellesse protsessi uurimisasutus, prokuratuur või kohus, et vältida olukorda, kus kinnipeetava lähedased või ametiasutused edastavad vanglale dokumente nt surmatõend, erinevad tõendid tervisliku seisundi kohta olukorras, kus menetleja on keeldunud lühiajaliseks väljaviimiseks nõusoleku andmisest või on samale ajale juba planeeritud nt mõni menetlustoiming või kohtuistung, mida ei ole võimalik edasi lükata ega ära jätta. Inspektor-kontaktisiku kaasamine menetlusse tagab kinnipeetava taotluses nõutavate rekvisiitide, nt VSKE § 81 väljasõidutaotluse rekvisiidid ja lisad, olemasolu ja vajalike lisamaterjalide olemasolu taotluse rahuldamise otsustamiseks.

15. Postisaadetised

15.1 Kirjavahetus

15.1.1 Sättes on välja toodud kinnipeetava keeld pidada kirjavahetust kehtestatud nõudeid rikkudes. Vangistuseseaduse § 28 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus kirjavahetusele, sama § lg 21 kohaselt kontrollib vanglateenistus, kellega kinnipeetav telefoni teel suhtleb või kirjavahetust peab. Kirjavahetuse puhul on vanglateenistusel õigus registreerida aadressaadi ees- ja perekonnanimi või asutuse nimi, kuhu kinnipeetav kirjutab, aadress ja kirja saatmise aeg. Vangla sisekorraeeskirja § 48, § 50 ja § 52 panevad kinnipeetavale ja vanglateenistusele õigused ja kohustused, mille täitmiseks on oluline, et kinnipeetav peaks kinni kirjavahetusele kehtestatud nõuetest. Sinise pastapliiatsiga allkirjastamise nõue tagab, et kinnipeetavad ei kasutaks allkirjastamisel harilikku pliiatsit ega värvipliiatsit. Vanglal on kohustus kirjavahetuse kaarti säilitada ning sellest vajadusel koopiaid ja väljavõtteid teha. Sinise pastapliiatsiga kirjutatud allkirja ei ole võimalik hõlpsalt kustuda ja see säilib kirjavahetuse kaardil pikemaajaliselt loetav. [muud 20.04.2023 kk 1-1/46, jõust 01.05.2023]

15.1.2. Sättestab, et kinnipeetav saab talle saabunud kirja kätte.

15.1.3. Sättestab kinnipeetavatele saadetud kirjade kätteandmise ja väljasaadetavate kirjade vastuvõtmise korra. Nädalavahetusel postivahetust ei toimu. Tartu Vangla kodukorra punkti 15.1.3 täiendamine on vajalik kinnipeetavate kohtutesse esitatud pöördumiste tähtaegse esitamise tagamiseks. [täiend 12.12.2019 kk nr 1-1/191]

15.1.4. Sättestab kinnipeetavatele saadetud kirjad kätteandmise korra. Kirjavahetuse eest vastutaja annab kinnipeetavatele kirju kätte üldjuhul kirja saabumisega samal päeval. Kirju antakse kätte toiduluugi kaudu ajal, kui kinnipeetavad on kambritesse lukustatud. VSKE § 50 kohaselt edastatakse kiri kinnipeetavale allkirja vastu kirja vanglasse saabumisest alates seitsme tööpäeva jooksul. Kinnipeetav peab oma kirja kätte saama mõistliku aja jooksul ja viisil, mis ei ohusta vangla julgeolekut. Kuna esineb juhtumeid, kus kiri on vaja suunata täiendavasse kontrolli, pole alati võimalik kirja kätte anda samal päeval, kuid siiski püütakse seda teha esimesel võimalusel. Nõue, et kinnipeetav on kambri-

lukustatud, tuleneb eelkõige sellest, et ametnik saaks rahulikult kontrollida kirja sisu ja veenduda, et seal ei ole keelatud esemeid.

15.1.5. Sätestab, et lühiajalisel väljasõidul või -väljaviimisel või pikaajalisel kokkusaamisel viibiva kinnipeetava kirjad hoitakse Vanglas ja säilitatakse kuni kinnipeetava vanglasse tagasi saabumiseni või pikaajalise kokkusaamise lõppemiseni. Kui on tõendatud kinnipeetava viibimine antud ajahetkel antud vangla kinnipeetavate nimekirjas, kuid ta ise ei viibi kirja saabumise momendil talle määratud elukambris, puudub alus temale saabunud kirja mujale suunamiseks kuni asjaolude muutumiseni.

15.1.6. Sätestab selle, et juhul kui kinnipeetav ei viibi kirja saabumise ajal enam vanglas, edastatakse kiri tema asukohajärgsele kinnipidamisasutusele. Kui isik ei viibi enam kinnipidamisasutuses, tagastatakse kiri sõltuvalt saatjast Eesti Postile või vastavale kohtumajale (Halduskohus, Maakohus ja Ringkonnakohus). Postiseadus § 30 lg 3 järgi tagastatakse postisaadetis saatjale postisaadetise kättetoimetamise võimatuse korral. Postiteenuse osutajal on õigus nõuda tagastamise eest saatjalt mõistlikku tasu. Kui kinnipeetav ei viibi enam vanglas, käitatakse harilikku tava kohaselt vastavalt postiseadusele.

15.1.7. kehtetu [TV dir 20.04.2015 kk nr 1-1/63].

15.1.8. Tegemist kinnipeetava jaoks olulise õiguse kaitsmisega, seega vajalik, et kinnipeetav oleks teadlik, et menetlusse võetakse vaid eestikeelseid vaideid ja kahju hüvitamise taotlusi.

15.1.9. Selgitab kinnipeetavale erinevate pöördumiste vanglale üleandmise korda.

15.1.10. Sätestab, et üldjuhul toimub kogu kinnipeetava kirjavahetus kinnipeetava kulul, välja arvatud õiguskantslerile, vanglatele, Presidendi Kantseleile, prokurörile, uurijale või kohtule adresseeritud kirjad, mis saadetakse vangla kulul. Kirjavahetuse mõiste hõlmab nii saatmiskulusid kui ka kulutusi kirjatarvetele (ümbrik, paber, kirjutusvahend jne). Sõna „saadetakse“ all mõistetakse kirja saatmisega ehk edasi adressaadi kätte toimetamisega kaasnevat kulusid, milleks on ümbriku, kirjamargi, käsiposti jt analoogsete tasuliste teenuste maksumus. Seega ei ole vangla kohustatud varustama kinnipeetavaid kirjapaberiga.

15.1.11. Ümbrikute otstarbeka kasutamise eesmärgil väljastatakse ümbrikud kirju koguvate ametnike poolt vahetult enne kirja vastu võtmist.

15.1.12. Tagamaks ka neile kinnipeetavatele, kelle isikuarvel puudub raha või on seda ebapiisavalt ja keda vangla ei suuda tööga kindlustada, võimalust pöörduda oma õiguste kaitseks õiguskantsleri, vanglate, Presidendi Kantselei, prokuröri, uurija või kohtu poole, on vajalik anda vanglapoolset abi tasuta kirjapaberi näol. Vangla eelarveraha säästliku ja sihipärase kasutamise eesmärgil tuleb piirata tasuta jagatava paberi arvu mõistliku piirini.

15.1.13. Sätestab, et kinnipeetavale, kellele Vangla on loonud võimaluse läbi töötamise kirjapaberi omandamiseks, kuid kes on töötamisest keeldunud, ei anta kirjapaberit sõltumata raha puudumisest vanglasisesel arvel.

15.2 Vahistatu pakk

15.2.1. VangS § 98 kohaselt on vahistatutel õigus saada pakke. Pakkide vastuvõtu ja toomise reguleerimine on vajalik vanglateenistuse töö paremaks korraldamiseks ning selleks, et paki toojad teaksid, millal on võimalik pakki tuua.

15.2.2 VSKE § 75 kohaselt esitab paki toonud isik taotluse koos pakiga vanglateenistujale. Paki toonud isiku juuresolekul kontrollib teenistuja paki sisu ja kaalu, annab taotluse ühele eksemplarile allkirja paki vastuvõtmise kohta ning tagastab taotluse paki toojale. Punkt täpsustab VSKE sätteid.

15.2.3 Nimetatud punkt sätestab vahistatutele pakiga saadetavate asjadega toimimise. VangS § 98 annab vanglale õiguse pakkide kontrollimiseks. Pakiga toodud asjad hoiustatakse laos, et neid oleks enne kambrisse lubamist võimalik kontrollida.

15.3 Perioodiliste väljaannete tellimine

15.3.1 VangS § 30 lg 2 kohaselt on kinnipeetaval lubatud vanglateenistuse vahendusel tellida mõõdukuse piires isiklike vahendite arvel ajalehti, ajakirju ja muud kirjandust, kui see ei ohusta vangistuse täideviimise eesmärke või vangla julgeolekut või sisekorda. Taotluse täitmine on vajalik, et vanglal oleks võimalik tellida kinnipeetava tahtest tulenevat ajakirjandust, määrata kinnipeetavale isiklik vanglasisene ajakirjandusepostkast ning hinnata, kas tellimuses olevad väljaanded võivad ohustada vangistuse täideviimise eesmärke, vangla julgeolekut või sisekorda.

Väljastpoolt vanglat vormistatud ajakirjanduse tellimuses peab ilmingimata sisaldama kinnipeetava vanglasisese ajakirjandusepostkasti numbrit, vastasel juhul ei jõua tellitud ajakirjandus kinnipeetavani. Postkasti numbri saab kinnipeetav tema taotluse läbivaadanud inspektor-kontaktisikult.

Väljastpoolt vanglat tasutud ajakirjanduse tellimusega seonduvate probleemide lahendamiseks tuleb kinnipeetaval pöörduda ise ajakirjanduse postiteenust vahendava ettevõtte poole. Vangla vahendab probleemide lahendamist juhul, kui tellimus on tasutud vangla vahendusel kinnipeetava vanglasiseselt isikuarvelt.

Vanglast lahkumisel peab kinnipeetav väljastpoolt vanglat tasutud ajakirjanduse tellimuse aadressi muutmise ise ühe kuu jooksul korraldama. Vangla hoiustab maksimaalselt ühe kuu ajakirjanduse väljaanded ning kui nendele ei ole selle perioodi jooksul järele tulnud või kinnipeetava poolt nende teise vanglasse järele saatmist taotletud, siis need hävitatakse. Kuu pikkuse tähtaja järgselt saabunud ajakirjandust vangla ei hoiusta ega saada teise vanglasse järele, need hävitatakse koheselt. Vangla vahendusel kinnipeetava vanglasiseselt isikuarvelt tasutud ajakirjanduse ümber adresseerimise korraldab vangla, selleks peab kinnipeetav vanglale teavitama aadressi, kuhu ta soovib tellimuse edaspidi suunata. [TV dir. 19.12.2019 kk nr 1-1/195, jõust. 01.01.2019]

15.3.2 Kinnipeetav teab, et saab tellitud ajakirjanduse kätte vanglateenistuja käest.

15.3.3 Sätestatud piirang trükiste ja teoste tellimuste kohta.

15.3.4. Ajakirjanduse postkast määratakse kinnipeetavale tema taotluses märgitud tellimuse ajaks. Ajakirjanduse tellimuse pikendamiseks tuleb kinnipeetaval informeerida inspektor-kontaktisikut, sest vastasel juhul võetakse taotluses märgitud ajal temalt isiklik ajakirjandusepostkast ära. [TV dir. 19.12.2019 kk nr 1-1/195, jõust. 01.01.2019]

16. Kinnipeetava sisseostud

Punkt 16.1 Vastavalt VSKE § 74 sätestatule teeb kinnipeetav sisseoste vanglateenistuse kontrolli all. Kinnipeetav tasub sisseostu eest oma isikuarvelt. Sisseoste võimaldatakse teha vähemalt üks kord kuus.

Tulenevalt sisemisest töökorraldusest võimaldab Tartu Vangla kinnipeetaval kasutada vanglas asuva kaupluse teenust üldjuhul kaks korda kuus.

Vastavalt VangS § 48 sätestatule võib kinnipeetav oma isikuarvel oleva raha eest osta sisekorraeeskirjas sätestatud korras toiduaineid, isikliku hügieeni tarbeid ja muid asju, mille omamine vanglas on lubatud. Kaupu müüb vangla või eraõiguslik juriidiline isik, kellega on sõlmitud vastav tsiviilõiguslik leping. Müüdava kauba hind võib olla sisseostuhinnast kuni 20 protsenti kõrgem.

VangS § 48 lg1¹ selgitab, et sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud sisseoste võib kinnipeetav ühes kuus teha Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära piires. Sama paragrahvi lõige 2 aga täpsustab, et arsti ettekirjutusel võidakse kinnipeetavale keelata teatud toiduainete ostmine täielikult või osaliselt, kui need võivad kahjustada kinnipeetava tervist. Kaupade kogused kinnipeetavatele üheks poekoraks on sätestatud Kodukorra punktis **16.9.**

16.2 Aeg sisseostude tegemiseks on määratud kindlaks lähtuvalt asjaolust, et kaupluse teenuse osutamine ei saaks takistuseks päevakavas toodud teistele tegevustele.

Kinnipeetav ise vanglas füüsiliselt kauplust ei külasta, vaid sisseostude tegemine toimub tellimuse vormistamise ja selle alusel tellitud kauba kätte toimetamise teel.

16.3 Kauplus väljastab kauba vaid tellimuse teinud isikule ning isikusamasust aitab tuvastada vanglateenistuse ametnik. Allkiri kinnitab, et kinnipeetav sai tellitud kaubad kätte vastavalt tellimislehele. Eesmärk on tagada, et kaup ei satuks teise kinnipeetava kätte, kes seda tegelikult tellinud ei ole.

Kinnipeetava kohustus kontrollida koheselt visuaalselt talle väljastatavat kaupa, et vältida hilisemaid vaidlusi tellimuse täitmise osas. Iga ostu korral on fikseeritud kauba nimetus, kogus ja hind, mis kajastub ostuarvel (tšekil).

16.4 Eesmärk vältida olukordi, et kinnipeetav mõjuva põhjuseta keelduks enda poolt tellitud kaupa vastu võtmast. Samuti on eesmärk selgitada kinnipeetavale, et mõjuva põhjuseta kauba vastuvõtmisest keeldumine ei vabasta teda kohustusest kauba eest tasuda. Kui kinnipeetav leiab, et kauba kogus ja kvaliteet ei vasta tellitule tuleb esitada pretensioonid koheselt, sest hilisemaid pretensioone ei saa arvestada kuna need pole kontrollitavad.

16.5 Vastavalt VangS §100 lg1 p. 2 on vahistatule kohaldatavate distsiplinaarkaristuste raames õigus keelata isiklike vahendite arvelt lisatoitlustamist kuni kaheks kuuks. Vahistatu saab osta kaupluse vahendusel vaid asju, mida ei saa liigitada toidukaupadeks.

16.6 Vangistusseaduse § 48 lg 1 annab kinnipeetavale õiguse osta oma isikuarvel oleva raha eest toiduaineid, isikliku hügieeni tarbeid ja muid asju, mille omamine vanglas on lubatud. Õigusaktides ei ole täpsustatud, milliste konkreetsete kaubaartiklite ostmine kindlasti võimalik peab olema. Seega on vangla vahendusel võimalik soetada neid toiduaineid, isikliku hügieeni tarbeid ja esemeid, mida vangla kaupluses müüakse. Nii saab kinnipeetav kindel olla, et tegemist ei ole vanglas keelatud esemetega. Töökorralduslikest põhjustest tingituna on punktis 16.6 välja toodud nimekiri esemetest, mille ostmiseks peab kinnipeetav esitama kirjaliku taotluse (Lisa 10). (direktori 09.04.2014 kk nr 1-1/56)

16.7 Nimetatud esemed pannakse kirja kinnipeeturegistrisse ja kantakse kinnipeetava asjade ühtsesse nimekirja. Elektriseade paigutatakse Lattu ning selle kambrisse saamiseks tuleb vanglateenistusest taotleda elektriseadme kasutamisluba. Pärast loa saamist paigaldab direktori käskkirjaga määratud ametnik elektriseadmele vajalikud turvakleebised, mille unikaalne number seotakse elektriseadme soetanud kinnipeetavaga.

16.8 VSKE § 60 lg 1 selgitab, et kartseris viibival kinnipeetaval võivad olla kaasas pühakiri, tema õiguste kaitseks vajalikud õigusaktid (eelkõige Eesti Vabariigi põhiseadus, vangistusseadus, vangla sisekorraeeskiri ja Vangla kodukord), abielusõrmus, ususümbolid, mõistlikus koguses õppe- või usukirjandust, kirjapaberit, kirjutusvahendeid, kirjamarke, ümbrikke, tema kohta tehtud kohtuotsuseid ja -määrusi, süüdistuskokkuvõtteid, tema kirjadele saabunud vastuseid, üks telefonikaart, seep, kamm, hambapasta, hambahari, käterätt, tualettpaber ning naiskinnipeetaval hügieenisidemed. Kartserikaristust kandev kinnipeetav saab eelpool loetletud esemetest soetada kirjatarbeid ja isiklike hügieenivahendeid vastavalt kaupluse sortimendile. Toidukaupade soetamine on keelatud hoiutingimuste puudumisel ning muid kupu soetada kartseris viibides ei oleks mõistlik, sest kehtiv seadusandlus ei võimalda neid kasutada.

Punktis 16.9 märgitud kaubakoguste arvestamisel on lähtunud eelkõige soetatavate kaupade mõistlikus koguses tarbimisest/kasutamisest ühe inimese kohta ning toidukaupade hoiuvõimalusi. Kinnipeetavad on riiklikul ülalpidamisel ning seega ei pea toiduainete ostmine/müümine asendama tavapäraselt toitlustamist. On arvestatud ka asjaolu, et üldjuhul võimaldab Vangla kinnipeetavatele sisseoste teha kaks korda kuus ning ülalmärgitud kaubakogused on piisavad kahenädalaseks tarbimisperiodiks.

16.11 Raha broneerimise kord:

Raha broneeritakse ette sellel eesmärgil, et kinnipeetav ei saaks vanglasisesel isikuarvel vabaks kasutamiseks olevat rahasummat muul otstarbel eelnevalt ära kulutada, kui tellimislehel olev summa on broneeringust maha arvestatud. Broneering kaitseb Vanglat olukorra eest, kus kinnipeetav saab tellitud kauba kätte, kuid selle eest tasumiseks enam nõutavat summat ei ole. Vastavalt VangS § 48 lg11 nimetatud sisseoste võib teha kinnipeetav ühes kuus Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära piires.

Segaduste vältimiseks on kokku lepitud, et tellimislehed saadakse alati ühest kohast, finants- ja majandusosakonna ruumist A 330 ning ühel kindlal kellaajal. Kinnipeetavatele isikutele, kelle vabakasutuskonto jääk on alla 0,06 euro, ei väljastata tellimislehte põhjusel, et vangla kaupluse sortimenti ei kuulu kaup, mida sellise summa eest soetada oleks võimalik.

Vanglateenistuse ametnik annab kinnipeetavale eeltäidetud tellimislehe, millele on kantud kinnipeetava isikuandmed ning kokkulepitud kuupäeva ja kellaaja seisuga fikseeritud rahaline seis, mida tal on võimalik kasutada kokkulepitud perioodil kaupluse ostudeks. Kauba tellimiseks täidab kinnipeetav tellimislehe korrektselt ning tagastab selle vanglateenistuse ametnikule kokkulepitud ajaks. On arvestatud, et kinnipeetaval jääb mõistlik aeg tellimuse koostamiseks. Tellimislehe korrektne täitmine (märkides kauba nimetuse, kauba koodi, kauba koguse, kauba maksumuse ning tellimuse teinud kinnipeetava nime ja allkirja) on vajalik, et kauplus saaks tellimuse täita. Kui tellimisleht on täidetud ebakorrektselt või puudustega või esitatud hilinemisega, ei ole kauplusel võimalik tellimust täita ja finants – ja majandusosakonna spetsialist tühistab broneeringu.

Tähtajad on määratud põhjusel, et finants- ja majandusosakonna ametnikul jääks kinnipeetavate isikuarvetelt raha broneerimiseks piisavalt aega ning ostudeks vajaliku summa saab broneerida programmis K-Raha õigeaegselt.

Tähtajad on kehtestatud eesmärgiga, kaupade tellimus esitatakse õigeaegselt. Hiljem esitatud tellimuste täitmine oleks lisategevus finants- ja majandusosakonna spetsialistile (kuna broneering tuleb uuesti teha) ning kaupluse ametnikele ning lisakohustuseks tarnijale, mille tõttu ei ole kehtestatud tähtajaks (kauba üleandmise päeval) kinnipeetavale kauba üleandmine võimalik.

Kinnipeetav ise vanglas füüsiliselt kauplust ei külasta vaid sisseostude tegemine toimub tellimuse vormistamise ja selle alusel tellitud kauba kätte toimetamise teel. Tegevus on jaotatud kahele päevale, sest kaupade kättetoimetamine erinevatesse sektsioonidesse on ajaliselt limiteeritud.

Kinnipeetavate arv on E-hoones suurem, seega kestavad ka ettevalmistavad tööd kauem. Et püsida graafikus alustatakse kaupluses ettevalmistustöödega paarisnädala neljapäeval.

Kinnipeetav peab ka arvestama tellitava kauba kogumaksumusega, et tellitavate kaupade maksumus ei ületaks temal vabaks kasutamiseks vanglasisesel isikuarvel olevat summat. Finants- ja majandusosakonna ametnikule tagastatakse kõik väljastatud tellimislehed. Täitmata tellimislehtede tagastamine on vajalik, et finants- ja majandusosakonna spetsialist saaks kinnipeetava isikuarvele pandud broneeringu tühistada.

Kui kinnipeetava poolt on kauba maksumus tellimislehele märgitud väiksemas summas kui kauba eest tasuda tuleks, jäetakse osa kaupadest väljastamata. Et tellimust mitte tühistada ning sellega jätta kinnipeetav ilma vajalikest kaupadest, jäetakse osa tellimusest rahuldamata. Eeldades, et tellimislehele on märgitud vajalikumad kaubad eespool, tühistatakse kaupade tellimus valesti arvestatud summa piires, alustades kaupade nimekirja lõpust.

17. Kinnipeetava töötamine, õppimine ja sotsiaalprogrammides osalemine [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

17.1 Kinnipeetava töötamine

17.1.1 Üldpõhimõttena ei kuulu kinnipeetava töötamine tööõiguse regulatsiooni alla. Kinnipeetava töötamine ei toimu mitte eraõigusliku lepingu alusel, vaid teda kohustatakse töötama avalik-õigusliku võimusuhte kaudu. Majandustööd on lihtsamad, mistõttu annab esialgselt sinna tööle määramine Vanglale parema ülevaate kinnipeetava võimetest ning motivatsioonist, peale mida on võimalik rakendada kinnipeetavat ka rohkem spetsiifilisi oskusi nõudvatele ametikohtadele.

17.1.5 Töögraafiku eesmärk on ennekõike töö planeerimine vastavalt Vangla vajadusele. Lisaks annab töögraafiku järgimine võimaluse planeerida ka vanglateenistuse ametnikel oma ressursi, samuti hallata teavet kinnipeetavate asukohast ja ajakasutusest.

17.1.6 Eluhoonetes töötavad kinnipeetavad töötavad ennekõike töökohtadel, kus ei ole töökohal võimalust pesemiseks ega isiklike asjade hoiustamiseks, mistõttu ei ole muude esemete töökohale kaasavõtmine mõistlik ega vajalik. [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

17.1.7 Nimetatud esemed lubatakse kaasa võtta kuna töökohal on pesemiseks mõeldud ruumid, mistõttu on sellise erisuse lubamine otstarbekas. Lisaks soodustab selline lahendus kinnipeetavate parema ja efektiivsema hügieeni tagamise.

17.1.8 Markeeritud tööriista väljastamine tagab selle, et vanglal on võimalik kontrollida, kas tööriist on kinnipeetava käes ning seda kasutatakse ainult tööülesannete täitmiseks. Teavitamine on vajalik selleks, et vanglateenistus oleks teadlik, et tööriista võidakse kasutada õigusrikkumise toimepanemiseks ning selle ennetamiseks. Töökohalt või –objektilt keelatakse kinnipeetavatele tööriistade või vahendite kaasa võtmine Vangla julgeoleku kaalutlusel, kuna tegemist on tihtipeale ohtlike ja kinnipeetavale igapäevaselt kasutamiseks keelatud esemetega. Lisaks on tegemist varaga, mis peab asuma kohas, kuhu nende omanik on nende kasutamise ette näinud.

17.1.12 Antud juhul on tegemist ühest hoonest teise liikumisega, mistõttu on järelevalve tagamiseks vajalik nii vanglateenistuse ametnike kontroll saatmisel kui ka läbiotsimine tõkestamiseks keelatud esemete sattumist tootmishoone territooriumist välja

17.1.14 Kuna õppepraktika toimub Vangla tootmishoones, kehtib käesolev peatükk ka õppepraktikal viibivatele kinnipeetavatele.

Punkti 17.1.15 kohaselt on kinnipeetavad kohustatud tööriista kaotamisest/leidmisest, keelatud eseme leidmisest koheselt teavitama ning üle andma vanglaametnikule. Reguleerimise eesmärgiks on kohustada kinnipeetavat leitud eset koheselt vanglateenistuse ametnikule üle andma ning tööriista või muu eseme kadumisest koheselt teavitama, et seda oleks võimalik koheselt otsima hakata.

17.1.16 Nõuete täitmine järgmine on vajalik kinnipeetava enda tervise säilimise ning turvalisuse ja vangla julgeoleku tagamiseks [TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

17.2 Õppimisvõimalused vanglas

17.2.1 VangS § 34 kohaselt on hariduse omandamise võimaldamise eesmärk kindlustada kinnipeetavate piisavate teadmiste, oskuste ja eetiliste tõekspidamistega, mis võimaldab tal jätkata vabaduses hariduse omandamist ja töötamist. Õppima suunatakse kinnipeetavad, kellele on see ette nähtud individuaalses täitmiskavas.

Individaalse täitmiskava alusel tagatakse igale kinnipeetavale individuaalne lähenemine ja plaan, milles nähakse ette erinevate tegevuste perioodid ja prioriteedid. See tagab iga kinnipeetava jaoks järjepidevuse hariduse omandamisel ja sealt tööhõivesse suundumisel.

Ka riigikeele õppes osalemise vajadus nähakse ette individuaalses täitmiskavas.

17.2.2 Õppetöö sujuvamaks läbiviimiseks toimub hariduse omandamine tunniplaani alusel, milles kajastub ka ruum, kus õppetöö toimub. Eesmärk tagada kinnipeetava aktiivne osalemine õppetöös ja temale õpetatavate teadmiste omandamine. Õpetaja on võrdsustatud vanglateenistuse ametnikuga ning tema poolt antud korraldus on sisuliselt vanglateenistuse ametniku korraldus, mille täitmise kohustus tuleneb VangS § 67 p-st 1.

17.2.3 kehtetu [TV dir 20.04.2015 kk nr 1-1/63]

17.2.4 Õppetöö käigus tehakse erinevaid esemeid, mis tuleks kirja panna ka kambris olevate esemete nimekirja. Samuti on osad valmistatud esemed keelatud vanglas (nt savist tehtud nõud vms), mis tähendaks, et Vangla peaks iga kord hakkama valminud eset üle hindama, mis tähendaks suurt ressursikulu. Eeltoodust tulenevalt keelab Vangla koolis õppetöökäigus valmistatud esemete omandamise või omamise, välja arvatud kutseõppe käigus valmistatud õpilase üks lõputöö, mille saavad kinnipeetava lähedased välja osta Tartu Rakenduslik Kolledžist kehtestatud hinnakirja alusel. [TV dir 20.04.2015 kk nr 1-1/63] [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

17.2.5 – 17.2.7 Eesmärk distsiplineerida Vangla kinnipeetavaid täitma koolikohustust kohusetundlikult. Distsiplineeritus annab võimaluse kõigil kinnipeetavatel rahulikult süveneda õppetöösse. Kinnipeetav peab arvestama sellega, et ta ei segaks tunnis teisi ega õpetajat. Hariduse omandamine toimub

ettenähtud programmide alusel, mille läbimiseks on vaja teha intensiivset tööd. Seega ei ole mõistlik, et õpetaja tunni ajal lisaks kinnipeetavate õpetamisele kulutaks aega korrarikkumise vältimisele või lõpetamisele.

Süsteemiliselt põhjuseta koolist puudujad ning õpilased, kes korduvalt ja teadlikult rikuvad koolis kehtestatud reegleid, kustutatakse kooli nimekirjast. Nimekirjast kustutamine toimub kooli algatusel vastavalt kooli kodukorrale. Koolil on õigus mitte võtta õpilasi korduvalt nimekirja, kui kustutamise põhjuseks on õppevõlad või põhjuseta puudumised.

17.2.8 - 17.2.10 üld- ja kutsehariduse omandamine ning riigikeele õpe: Tartu Täiskasvanute Gümnaasiumis toimub õpe põhikooliklassides nii eesti kui vene keeles, gümnaasiumiastmes on õppekeeleks eesti keel. Tartu Kroonuaia Koolis on õppekeeleks eesti keel. [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

Kandidaatide kooli vastuvõtmise otsustab augustikuus toimuv koolikomisjon. Kooli vastuvõetute nimekiri saadetakse kontaktisikule, kes teavitab kinnipeetavaid. Kinnipeetav kirjutab avalduse kooli blanketile esimesel päeval kooli tülles.

Õpe toimub eesti keeles. Kutseõppesse võetakse vastu kinnipeetavaid, kelle riigikeele oskuse tase on vähemalt B1. [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

Kandidaatide kooli vastuvõtmise otsustab augustikuus toimuv koolikomisjon. Kooli vastuvõetute nimekiri saadetakse kontaktisikule, kes teavitab kinnipeetavaid. Kinnipeetav kirjutab avalduse kooli blanketile esimesel päeval kooli tülles.

Karistuse miinimumpiirmäär üks aasta on tingitud eeldusest, et kinnipeetaval oleks peale testimist ja kursustele määramist teoreetiliselt võimalik omandada järgmine keeletase (ühe keeletaseme kursuse kestus on reeglina 5-6 kuud). Keeletasemed testitakse rahvusvahelise standardi alusel tasemetel 0 (keeleoskus puudub); A1 (madalam algtase), A2 (kõrgem algtase), B1 (madalam kesktase), B2 (kõrgem kesktase) ja C (kõrgtase).

Kinnipeetav registreeritakse üldiselt tema seni omandatud keeletasemest üks aste kõrgemale kursusele. Näiteks, kui kinnipeetava keeletasemeks testitakse madalam algtase (A1), siis ta registreeritakse kõrgema algtaseme kursusele (A2). lõike 3 alusel.

Määrus on kehtestatud Vangistusseaduse § 34¹ Vabariigi Valitsuse 28. juuni 2007 a määruse nr 182 „Kinnipeetavale õppimise eest tasu maksmise määrad ning tasu arvutamise ja maksmise kord“ § 3 lg 1 alusel peatatakse tasu maksmine põhjuseta puudumise tõttu. Võttes arvesse, et töötamine ja riigikeele õppimine on mõlemad tasustatud tegevused, ei saa kinnipeetav tasu õppimise eest, kui ta samal ajal puudub õppetööst ja töötab, sest see tooks kaasa topelttasustamise. Juhul, kui kinnipeetaval töötamise ja riigikeeles osalemise aeg kattuvad, peab ta sellest informeerima vanglat, kes leiab temale töötajast asendaja.

Põhjusega puudumiseks loetavate tegevuste loetelu võib vangla täiendada Vabariigi Valitsuse 28. juuni 2007 a määruse nr 182 „Kinnipeetavale õppimise eest tasu maksmise määrad ning tasu arvutamise ja maksmise kord“ määruse § 3 lg 3 alusel. Samas peab riigikeele toimumise ajal sotsiaalprogrammis või religioosel üritusel osalev kinnipeetav tasu saamiseks läbima ka kõik riigikeele õpetaja poolt antud ülesanded.

Riigikeeleõpet kohaldatakse ka vahistatutele, kuid nendele ilma individuaalset täitmiskava koostamata.

17.3 Erinõuded väljaspool vangla territooriumi töötavatele/õppivatele kinnipeetavatele

Kodukorra punktiga 17.3 on kehtestatud erinõuded väljaspool vanglat töötavale või õppivale kinnipeetavale. Käesolevat punkti ei kohaldata vahistatule kuna vahistatud on ööpäev läbi lukustatud kambritesse. Väljaspool vanglat õppimist ja töötamist reguleerib ka VSKe 17 ning 17¹ peatükid. Käesoleva kodukorra punktiga on sätestatud kinnipeetava, kes töötab või õpib väljaspool vanglat, kohustused, keelud ning tööle või õppima minekuks kaasa võtta lubatud asjad.

17.4 Sotsiaaltöö

Punkt 17.4 kehtetu [TV 20.04.2015 kk nr 1-1/63]

17.5 Rehabilitatsiooniprogrammides osalemine

17.5 [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

Sotsiaalprogrammides osalemine annab võimaluse peale vabanemist ühiskonnas paremini toime tulla. Sotsiaalprogrammid on välja töötatud kindlate oskuste arendamiseks ning erinevad programmid maandavad erinevaid kriminogeenseid riske. Iga kinnipeetava kriminogeensed vajadused ja riskid selgitatakse välja riskihindamise käigus ning tulemuse põhjal koostatakse individuaalne täitmiskava (Justiitsministri 14.05.2008 määrus nr 21). Individuaalses täitmiskavas tuuakse välja vajadus osaleda konkreetsetes sotsiaalprogrammides ning määratakse programmis osalemise aeg. Sotsiaalprogrammis osalemine võib toimuda individuaaltöö või gruppitöö vormis.

Sotsiaalprogramme viivad läbi sotsiaaltöötajad ja psühholoogid. Enne programmi algust vestleb programmi läbiviija kinnipeetavaga ning selgitab välja tema sobivuse konkreetseks grupi- või individuaaltööks. Vestluse käigus antakse kinnipeetavale teavet kohtumiste arvu, täpse ajakava ja osalemise tingimuste kohta.

Tulemuslik sotsiaalprogrammide läbimine eeldab aktiivset ja kohusetundlikku osalemist. Enamik sotsiaalprogramme sisaldab ka koduülesandeid, mis on programmi lahutamatu osa ning mille kohusetundlikku täitmist on programmi läbiviijal õigus nõuda. Programmid on erineva kestusega, kuid üldreeglina saab lugeda programmi läbituks, kui läbitud on kõik programmis ettenähtud teemad ja on osaletud aktiivselt vähemalt 90 protsendil kohtumistest. Põhjusega puudumine ei ole lubatud. Põhjusega puudumiseks loetakse puudumist haiguse tõttu, mida tõendab vangla meditsiiniosakond. Programmi läbiviijal on õigus programm katkestada, kui kinnipeetav ei täida programmis osalemise kõiki tingimusi.

Kui vahistatu soovib rehabiliteerivates tegevustes osaleda, siis tuleb tal pöörduda inspektor-kontaktisiku poole, kes selgitab välja vahistatu probleemsed valdkonnad ning edastab vajadusel vahistatu soovi taasühiskonnastamise valdkonnale.

17.5.4 Eesmärk on tagada efektiivne töö kinnipeetavaga nii individuaalselt kui ka gruppitööna, mistõttu on mõistlik kinnipeetav, kes selle täitmist takistab, teatud ajaks või lõplikult tegevusest eemaldada. [muud TV dir 01.03.2022 kk nr 1-1/23]

Punkti 17.6 kohaselt on kinnipeetav kohustatud kohusetundlikult töötama, osalema õppetöös ja/või sotsiaalprogrammides. Kohustus töötada tuleneb VangS § 37 lg 1. Töötamise kohustust ei ole vahistatul. Kodukorra vastav punkt on täpsustuseks VangS kohustusele ning eesmärgiks on kinnipeetavatele rõhutada, et ei piisa ainult tööl või koolis käimisest vaid seal tuleb ka töötada, õppida ja aktiivselt osaleda. [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

17.7 sätestab sotsiaalprogrammides ja tugirühmades osalemise erisuse vahistatule.

18. Huvitegevus, sportimine, raamatukogu kasutamine ning muud vaba aja veetmise võimalused [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

Vangla võimaldab kinnipeetavatel tegeleda sportimisega. Sportimine on tegevus, mille eesmärk on kehaliste võimete arendamine ja tervise tugevdamine.

Kodukorra punkt 18.1 kohaselt võimaldab vangla kinnipeetavatel tegeleda sportimisega ja huvitegevusega ning kasutada raamatukogu teenust vastavalt vangla võimalustele. Kuna töövahendite ja materjalide näol on tegemist tihtipeale ohtlike ja kinnipeetavale igapäevaselt kasutamiseks mõeldud keelatud esemetega, on põhjendatud nende esemete ainult huvitegevuse ruumides kasutamine. Lisaks on tegemist vangla varaga, mis peab asuma kohas, kuhu vangla on nende kasutamise ette näinud. Käsitöö, muusika või muu huvitegevuse võimaldamise eesmärk vanglas on luua kinnipeetavale pärast

vabanemist eeldused ühiskonnas hästi toimetulemiseks. Osalemaks huviringis informeerib kinnipeetav inspektor-kontaktisikut.

Punkti 18.2. järgi võimaldatakse kinnipeetaval päevakavajärgselt, nii osakonnas kui vangla spordirajatistel, tegeleda kehakultuuriga.

18.2.1 Kinnipeetaval võimaldatakse päevakavajärgselt, tegeleda kehakultuuriga. Spordisaali ja -väljaku kasutamine toimub vastavalt graafikule ning graafiku koostamisel arvestatakse eelkõige kasuliku tegevusega hõivatud kinnipeetavate suurema spordisaali ja -väljaku kasutussagedusega. Graafikuga on kinnipeetaval võimalik tutvuda osakondade teadetetahvilil.

18.2.2 Üldise korra tagamiseks on spordisaalis kehtestatud reeglid, millega on kinnipeetavad kohustatud tutvuma, tagamaks üldine kord spordisaalis.

18.2.3 Spordivahendite kasutamine eesmärgipäraselt ja heaperemehelikult aitab ära hoida kinnipeetavate vigastamist või spordivahendite lõhkumist.

18.2.4 Kinnipeetavad saavad tegeleda spordiga spordisaalis (siseruum) või spordiväljakul (aiaga piiratud õueala). Kinnipeetaval on võimalik harrastada aeroobseid tegevusi (näiteks kõndimine, harjutuste sooritamise erinevatele lihasgruppidele jms) ning meeskondlike sportmänge (näiteks jalgpall, korvpall jms). Vanglas on kehakultuuriga tegelemise eesmärgiks kinnipeetava füüsilise säilitamine, mitte tegelemine saavutusspordiga.

18.2.5 Kinnipeetav vastutab oma tegevuse eest ka spordiga tegelemisel ning ei tohi tekitada olukorda, kus ohtu satuks tema enda või teiste isikute elu või tervis. Kui kinnipeetav on sportimise käigus viga saanud tuleb koheselt teavitada vanglateenistuse ametnikku, et korraldada vigastatud kinnipeetavale vajadusel võimalikult kiiresti arstiabi.

18.2.6 VangS § 90 Vahistatut hoitakse ööpäev läbi lukustatud kambris, välja arvatud aeg, kui vahistatu töötab või õpib. Sellest tulenevalt puudub vahistatul võimalus spordisaali kasutada.

18.2.7 Füüsilise pingutuse ajal kaotab inimese organism kiiresti vedelikku, mistõttu on oluline vedelikupuuduse vältimiseks füüsilise pingutuse ajal tarbida vett. On oluline, et vett ei valataks spordisaalis ega –väljakul maha, kuna vett maha valades võib tekkida libeduse oht ning see suurendab ka vigastuste tekkimise ohtu. [TV 16.09.2021 kk nr 1-1/115]

18.3 Raamatukogu kasutamine

18.3.1 – 18.3.4 ja 18.3.6. Selgitab kinnipeetavale, kes korraldab vanglas raamatukoguteenuse osutamist. Kinnipeetav on teadlik, millal leiab aset osakonnas olevate teavikute roteerimine, millest tulenevalt on kinnipeetav teadlik, et kasutuses olevad teavikud tuleb tagasi riulisse panna ning roteerimise järgselt on võimalik saada uusi teavikuid. Kinnipeetav on teadlik, et tal on võimalik ka õppekirjandust laenutada vähemalt kord kuus. Kambris kinnipeetaval kambris lubatud raamatute arv on piiratud seetõttu, et raamatute hulk ei raskendaks kambris läbiotsimise teostamist ning kinnipeetavatele eluosakonnas ühiseks kasutuseks mõeldud raamatud oleks paremini lugemiseks kättesaadavad. [muud 20.04.2023 kk 1-1/46, jõust 01.05.2023]

18.3.5. Vältimaks teavikute abil keelatud esemete üle andmist teistele kinnipeetavatele, on kinnipeetaval keelatud anda teavikuid teistele kinnipeetavatele edasi

18.3.7. On sätestatud kinnipeetava vastutus teaviku rikkumise korral.

18.3.8. Eesmärk on suurendada kinnipeetavate vastutust teavikute hoidmisel ja sätestada sanktsioonid nende rikkumise korral, niisamuti tagada, et vangla vara jääks vangla territooriumile ning ei satuks võõraste isikute valdusesse

(muud 12.12.2019 käskkirjaga nr 1-1/191, jõust 01.01.2020) [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

19. Kinnipeetava usuliste vajaduste rahuldamine

19.1 Eesti Vabariigi põhiseaduse § 40 on igaühel on südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadus. Kuulumine kirikutesse ja usuühingutesse on vaba. Riigikirikut ei ole. Igaühel on vabadus nii üksinda kui ka koos teistega, avalikult või eraviisiliselt täita usutalitusi, kui see ei kahjusta avalikku korda, tervist ega kõlblust. Vastavalt VangS § 62 sätestatule tagab vanglateenistus kinnipeetavale usuliste vajaduste rahuldamise. Vastavalt kirikute ja koguduste seaduse (KiKoS) § 9 lg 1 sätestatule kinnipidamisasutustes viibijal on õigus täita usulisi talitusi vastavalt oma usutunnistusele, kui see ei kahjusta avalikku korda, tervist, kõlblust, vanglas kehtestatud korda ega teiste seal viibivate isikute õigusi.

19.2 KiKoS § 9 lg 2 sätestab, et jumalateenistusi ja usulisi talitusi ravi-, õppe- ja hoolekandeesutustes korraldab usuline ühendus omaniku või asutuse juhi, kinnipidamisasutustes vangla direktori, kaitseväes struktuuriüksuse ülema ning Kaitseliidus maleva pealiku loal.

Eesmärk on tagada kõigile huvitatud kinnipeetavatele usuliste vajaduste rahuldamine.

Kaplan vestleb eelnevalt kinnipeetavaga, selgitamaks välja tema usulised vajadused ja kas isik on motiveeritud osalema jumalateenistusel jt religioossetel üritustel.

Kui kinnipeetav ei saa julgeolekukaalutlustel või muul olulisel põhjusel (nt raske haigus) osaleda jumalateenistusel, on tal võimalik taotleda individuaalset sakramentidega (ristimine, armulaud) jumalateenistust eluosakonnas. Üldjuhul viiakse sakramendid läbi kabelis, erandkorras võib seda teha ka mõnes muus kohases ruumis. Religioossetele üritustele registreerimine on kinnipeetavale vabatahtlik. Registreerimiseks tuleb pöörduda kontaktisiku poole ja registreerimine toimub vanglas kehtiva korra alusel. Kui kinnipeetav on saanud loa osaleda religioossetel üritustel ja on kabelisse tulnud, on üritusel osalemine talle kohustuslik. See tähendab, et kinnipeetav peab käituma korrektselt ega tohi oma tegevusega häirida ürituse läbiviimist.

Kinnipeetavad toimetatakse kabelisse vaid usutegevuseks, mistõttu teiste tegevustega tegelemine on keelatud ega oleks kooskõlas kabelis viibimise eesmärgiga. Kõrvaline tegevus on tegevus, mis ei ole toimuva ürituse kavas ette nähtud ega ole otseselt vajalik selle läbiviimiseks. Kõrvaline tegevus võib olla näiteks kinnipeetavate omavaheline vestlemine, esemete üleandmine ja vahetamine, demonstratiivne ja väljakutsuv käitumine, tavapärasest valjema häälega laulmine ja palvetamine.

VangS § 90 lg 3 alusel hoitakse vahistatut ööpäev läbi lukustatud kambris, välja arvatud aeg, kui vahistatu töötab või õpib. Sama paragrahvi lõike 5 kohaselt on vangla või arestimaja kohustatud võtma kõik meetmed, et välistada eri kambritesse paigutatud vahistatute omavaheline sidepidamine. Tulenevalt eeltoodust ei võimaldata vahistatutel osaleda jumalateenistusel, kuid neil on võimalik hingehoidlikes küsimustes individuaalselt pöörduda Vangla kaplani poole.

19.3 Kui kinnipeetav soovib individuaalset nõustamist või ärakuulamist kaplani poolt, on tal selleks Vangla poolt ka võimalus tagatud. Kaplan, vastavalt oma hinnangule ja töökorraldusele, organiseerib kinnipeetavale vajadusel individuaalse vastuvõtu.

19.4 Vangla tagab oma võimaluse piires kinnipeetavale, olenemata tema usutunnistusest, vajadusel kohtuda sama religiooni esindajaga, arvestades KiKoS § 9 lg 1 sätestatud erisusi.

19.5 Kinnipeetaval on võimalus ka ise religiooni sümboolikat osta. Juhul kui kinnipeetaval rahalised vahendid usulise sümboolika soetamiseks puuduvad, väljastab Vangla võimalusel usulist sümboolikat kaplani vahendusel. Usulise sümboolika väljastamise vajaduse kinnipeetavale otsustab vangla kaplan. Kinnipeetavale Vangla poolt väljastatud usulise sümboolika üle peab Vangla arvestust.

19.6 Eesmärk on, et kinnipeetavad ei kasutaks religioosset sümboolikat mitte usutava kohaselt ja teisi kinnipeetavaid ja vanglateenistujaid häirides. Näiteks palvehelmeid võib kinnipeetav kasutada oma kambris, elusektsioonis, jalutades ja kabelis, mitte aga olles koolis, sotsiaalprogrammis või osaledes mõnes muus vangla poolt organiseeritud tegevuses.

19.7 Vastavalt VSKE § 60 lg 1 sätestatule võib kinnipeetaval kartseris olla kaasas pühakiri.

19.8 Kui kinnipeetav soovib abielu kiriklikult laulatada, pöördub ta esmalt kontaktisiku poole, kes edastab kinnipeetava soovi kaplanile. Kaplan kohtub kinnipeetavaga ja selgitab abielu sõlmimiseks vajalikke tingimusi ja toiminguid. Kaplan kohtub kinnipeetava elukaaslasega abiellumisavalduse täitmiseks. Seejärel allkirjastab abiellumisavalduse ka kinnipeetav. Abielu registreerimiseks edastab kaplan allkirjastatud avalduse perekonnaseisuametile. Perekonnaseisuametnik määrab kuupäeva, millal abielu registreerimine vanglas aset leiab. Kinnipeetavate abielude sõlmimine vanglas toimub reeglina üks kord kvartalis. Kui kinnipeetav soovib abielu laulatada, määrab laulatuse toimumise kuupäeva kaplan.

20. Kinnipeetava meditsiiniline teenindamine

20.1 Alus tuleneb VangS § 49 sätestatust, mille kohaselt tervishoid vanglas on riigi tervishoiusüsteemi osa. Tervishoidu vanglas korraldatakse tervishoiuteenuste korraldamise seaduse alusel. Kinnipeetavale tervishoiuteenuste osutamist rahastatakse riigieelarvest Justiitsministeeriumi kaudu. Seega kõik nõuded kinnipeetavate ravi kvaliteedile lähtuvad samadest alustest, mis vabaduses viibivatele isikutele. Tulenevalt põhiseaduse § 28 on kinnipeetaval õigus tervise kaitsesele. Samas aga lasub ka kinnipeetaval vastutus enda tervise eest hoolt kandmisel, tugevdades organismi ja ennetades haiguste teket (mitte suitsetamine, regulaarne kergem füüsiline koormus töötamise või sportimise näol, isikliku hügieeni pidamine, kambri korrashoid, igapäevane värskes õhus viibimine, ette nähtud raviskeemi korrektne täitmine jms). Meditsiiniosakonna tegevust litsentseerib ja teostab järelevalvet Terviseamet.

20.2 Tulenevalt tervishoiuteenuste korraldamise seaduse (edaspidi *TTKS*) § 2 lg-st 1 on tervishoiuteenus tervishoiutöötaja tegevus haiguse, vigastuse või mürgituse ennetamiseks, diagnoosimiseks ja ravimiseks eesmärgiga leevendada inimese vaevusi, hoida ära tema tervise seisundi halvenemist või haiguse ägenemist ning taastada tervist. *TTKS* § 3 lg 1 kohaselt on tervishoiutöötajad arst, hambaarst, õde ja ämmaemand, kui nad on registreeritud Terviseametis ning sama seaduse § 3 lg 2 kohaselt võib tervishoiutöötaja osutada tervishoiuteenuseid omandatud eriala piirides, mille kohta talle on väljastatud Terviseameti tõend tervishoiutöötajana registreerimise kohta. Terviseamet on väljastanud Tartu Vanglale tegevusloa ambulatoorseks psühhiaatriateenuseks, peremeditsiiniteenuseks, infektsioonhaiguste, hambaraviteenuseks, radioloogiateenuseks, günekoloogiateenuseks, oftalmoloogiateenuseks, neuroloogiateenuseks, üldkirurgiateenuseks, dermatoveneroloogiateenuseks ja statsionaarseks psühhiaatriliseks ja hooldusravi teenuseks. Teenuse maht sõltub eelarvelistest vahenditest. Kui kinnipeetava tervislik seisund vajab tervishoiuteenust, milleks puudub vanglal tegevusluba või vastav meditsiinitehnika, siis suunab meditsiiniosakond ta tervishoiuteenuse osutaja juurde kel on vastav tegevusluba ja kellega on sõlmitud vastav leping. Plaanilise tegevuse juures lähtutakse eelarvelistest vahenditest ja eesmärkide prioriteetsusest. Erakorralise seisundi puhul lähtutakse kinnipeetava tervislikust seisundist.

20.3 Kinnipeetavate registreerumisel järjekorda lähtutakse probleemi tõsidusest ja erakorralisusest, st kohest sekkumist vajavate probleemide korral kutsutakse kinnipeetav vastuvõtule esimesel võimalusel, plaaniliste uuringute või konsultatsioonide korral asetab arst kinnipeetava järjekorda. See tagab töö sujuvuse, ei kuhju kinnipeetavad ühele vastuvõtule, samas erakorralist sekkumist vajavad seisundid lahendatakse koheselt, välistades ohtu püsiva tervisekahjustuse tekkeks või surmaks. Kui kinnipeetav ei soovi oma terviseprobleemi avaldada läbi e-kontakti, võib ta avaldada soovi arsti vastuvõtule ilma selgitusteta. Sellisel juhul läheb ta üldjärjekorra lõppu.

20.4. Vastavalt VangS § 133 on vanglaametnik kohustatud vangla direktorile või kõrgemale kohalviibivale vanglaametnikule viivitamatult teatama kõikidest karistuse täideviimisel esilekerkivatest tähtsatest juhtudest, mis puudutavad vangla sisekorraeskirjade täitmist ja vangla julgeolekut, samuti tähelepanekutest kinnipeetava kohta, mis aitavad kaasa karistuse täideviimise eesmärkide saavutamisele. Kinnipeetava või vahistatu haigestumisest, vigastusest või mürgistusest on vanglaametnik kohustatud viivitamata informeerima arsti või õde. Haigestumine on äkki tekkinud terviseseisundi muutus, mis vajab kohest sekkumist. Vältimatut abi vajavad seisundid-olukorrad, kus 24 tunni jooksul meditsiiniabi andmata jätmisel võib tekkida püsiv terviseseisundi halvenemine või surm.

20.5 Kuna töövälisel ajal, puhkepäevadel ja riiklikel pühadel on teenistuses vähem meditsiinistöötajaid, siis osutatakse kinnipeetavale ainult erakorralist ja vältimatut meditsiinilist abi.

20.6. Kui kinnipeetav esitab tervishoiuteenuse osutajale oma tervise kohta valeandmeid, siis ei ole võimalik isikule panna õiget diagnoosi ning määrata vastavat ravi. Tagajärjeks võib olla vale ravi määramine ja see võib osutada eluohtlikuks.

20.7 Ravimid määratakse ja jagatakse meditsiiniosakonna poolt ravimipinalitesse, mistõttu on väga täpselt teada kes, millal ja millist ravimit peab manustama. Ravimi esmakordsel määramisel selgitab meditsiinitöötaja kinnipeetavale mis ravimiga on tegemist, milline on tema oodatav ravitoime, millised on võimalikud kõrvaltoimed ja kuidas ravimit võetakse. Seega ei ole ravimite manustamise juures vajalik meditsiinitöötaja kaasamine. Samamoodi manustavad ravimeid kodustes tingimustes kõik inimesed. Eelduseks on, et ravi vajav inimene on huvitatud tervenemisest ja jälgib täpselt talle antud juhiseid. Meditsiiniosakonna poolt ettenähtud raviskeemi järgimine on väga oluline paranemise protsessi osa. Kui kinnipeetav ei järgi raviskeemi võib see kaasa tuua haiguse ägenemise, ravimi suhtes resistentsuse

tekke ning raskemate haiguste puhul ka eluohtliku seisundi. Samuti on väga oluline koheselt teavitada meditsiinosakonda, kui arsti poolt ettenähtud ravimid ei sobi, tekkivad kõrvalnähud vms ning tekib vajadus raviskeemi muutmiseks. Kui kinnipeetav ei järgi raviskeemi või keeldub ravimite kohesest manustamisest vanglateenistuse ametniku juuresolekul, siis kaalub meditsiinosakond ravi lõpetamist, kuna sunniviisiliselt ei ole õigust isikut ravida v.a juhul, kui tegemist on eluohtliku seisundi ning erakorralise meditsiiniabi osutamise ja isik ei ole ise võimeline enda ravimise üle otsustama.

20.8 Vastavalt Tartu Vangla meditsiinosakonna narkootiliste ja psühhotropsete ainete soetamise, kasutamise ja käitlemise korrale võivad sotsiaalministri määrust nr 73 narkootiliste ja psühhotropsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse, aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotropsete ainete nimekirja kuuluvaid preparaate käidelda vaid vastava korraga tutvunud meditsiinitöötajad. Ravimi purustamine on vajalik veendumaks preparaadi õiges manustamises, vältimaks kinnipeetavate poolset tahtlikku ravimi kogumist. Narkootiliste ja psühhotropsete ravimite suuremas doosis manustamine võib kaasa tuua eluohtlikke ravimürgistusi.

20.8.1 Regulaatsiooniga sätestatakse täpne metadooni manustamise protseduur, et välistada võimalus, et kinnipeetav jätab metadooni kogumise või kolmandale isikule edasiandmise eesmärgil manustamata. [TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

20.9 Lokaalsed preparaadid (salvid, geelid, kreemid, õlid, jne.) kuni 60 g, silma- ja ninatilgad ning inhalaatorid väljastatakse originaalpakendis. Kuni 60 g pakendites lokaalsed preparaadid on otstarbekas väljastada originaalpakendis, kuna see muudab tervishoiuteenuse osutamise lihtsamaks ja kinnipeetavatele osutatava ravi selgemaks. Suuremates originaalpakendites lokaalsed preparaadid väljastatakse meditsiinosakonna poolt ravimitopsis. Ravimid väljastatakse plastiktopsides vältimaks teravate servadega või purunemisohtlike materjale, millega kinnipeetaval on võimalik end tahtlikult või tahtmatult vigastada. Nii originaalpakendile, kui ka ravimitopsile kantakse ravimi nimetus, kinnipeetava nimi, kambri number ja väljastamise kuupäev, et oleks võimalik tuvastada kellele ja millal on ravim väljastatud. [muud TV dir 23.09.2019 kk nr 1-1/153, jõus 01.10.2019]

20.10 Pliiaatssüstal, süstlanõelad ja lansetinõelad on teravad torkavad vahendid ja võivad potentsiaalselt olla infitseerunud, ravimi vale kasutuse korral ka ohtlikud viies veresuhkru taseme liialt madalale. Seetõttu tuleb välistada võimalus nende vahendite sattumine valedesse kättesse. Glükomeetribade arvuline piiratus on vajalik eelarveliste vahendite tasakaalus püsimiseks. Süstlanõelu vahetatakse õe poolt vastavalt vajadusele üks ühele uued vanade vastu. Seega võib kambri olla sõltuvalt päevas tehtavate süstete arvust maksimum arv nõelu. Nõelte vahetamiseks tuleb kinnipeetav avatud sektori korral trellukse juurde, kinnises sektoris toimub nõelte vahetamine läbi luugi. Kui kinnipeetav ei viibi nõelte vahetamise hetkel kambri, võib õde jätta nõelad valvurile, kes vahetab nõelad kinnipeetava saabumisel kambri (jälgides, et kinnipeetav tagastab kasutatud nõelad). Kambri võib olla vaid 1 insuliini pliiatssüstal ühe toimeaine kohta kuivõrd tagavara süstlad vajavad säilitamist külmiku temperatuuril. [muud TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

20.10.1 Tervishoiutöötaja selgitab kinnipeetavale talle määratud ravirežiimi tagamiseks ravimi korrektne doseerimine ja õigeaegne manustamine. Kaitsmaks vangla julgeolekut ja sisekorda ning vanglas viibivate isikute elu ja tervist, võib loetletud asjaolude ilmnemisel kehtestada diabeedihaigele kinnipeetavale väljastatud ravimite manustamine või tarvikute kasutamise piiramine viisil, mis ei sea ohtu diabeedihaige kinnipeetava tervist ega põhjusta ravimi manustamise viibimist, kuid välistab diabeedihaigele kinnipeetavale või teistele isikutele vigastuse või infitseerumisohtu tekke. [TV dir 25.02.2022 kk 1-1/22]

20.11 Psühhiaatria osakonnas viibivad haiged kinnipeetavad, kelle puhul on oluline täpselt doseeritud ravimihulk tulenedes nende tervislikust seisundist. Haiguse ägedas faasis võivad ravimi annused olla kõrged, mille puhul ravimi vale tarvitamine võib olla eluohtlik, tekitades ravimürgistuse. Osakonnas viibivad ka kohtupsühhiaatrilises ekspertiisis viibivad kinnipeetavad, kes võivad tahtlikult üritada ravimit mitte õigesti manustada. Kõiki ravimeid ei või, tulenedes nende farmakodünaamikast ja farmakokineetikast, purustada kuivõrd selle häirumisel võib ravim osutada mitte oodatud toimet. Seetõttu otsustab purustamise vajaduse arst sõltuvalt konkreetsest ravijuhust. Vedeliku kujul olevat ravimit on täpsem ja lihtsam doseerida, samuti on kinnipeetaval raskem ravirežiimi rikkuda.

20.12. Ravist keeldumise fikseerimine on vajalik, kuna sellisel juhul vastutab kinnipeetav oma edaspidise tervisliku seisundi eest ise. Vanglal puudub õigus kinnipeetavat sunniviisiliselt ravida, va kui tegemist on eluohtliku seisundiga. [muud TV dir 01.03.2022 kk nr 1-1/23]

20.13 Kinnipeetaval on keelatud: [muud TV dir 25.02.2022 kk nr 1-1/22] [muud TV dir 01.03.2022 kk nr 1-1/23]

20.13.1 – 20.13.3 tarvitada retseptiravimeid arsti ettekirjutuseta, jätta ettenähtud ajal tarvitamata arsti määratud ja/või muu vanglateenistuja antud ravimid (kaasa arvatud käsimüügiravimid) ja omada ravimeid kambris, välja arvatud meditsiiniosakonnast plasttopides väljastatud tablettidest erinevas 46 vormis ja nõuetekohaselt markeeritud ravimid. Justiitsministri 01.10.2011 määruse „Järelevalve korraldus vanglas” § 38 lg 1 kohaselt jagavad vanglateenistuse ametnikud kinnipeetavatele ravimeid, järgides vangla tervishoiutöötaja ettenähtud kogust ja aega. Sama § lg 2 kohaselt psühhotroopsete ja narkootiliste ravimite jagamise juures peab viibima tervishoiutöötaja. Lõike 3 kohaselt on vanglateenistuse ametnik kohustatud kontrollima, et kinnipeetav manustab ravimi. Ravirežiimist kinnipidamine on tulemi saavutamiseks äärmiselt oluline, ravimite kontrollimatu tarvitamine võib kaasa tuua fataalseid tagajärgi. Ka on oluline, et ravimid on kallid ja nende tarvitamine peab täitma vaid tervenemise eesmärgi. [muud TV dir 25.02.2022 kk nr 1-1/22] [muud TV dir 01.03.2022 kk nr 1-1/23]

20.13.4 Omaalgatuslikult ja ilma arsti ettekirjutuseta ennast augustada, rõngastada, midagi lisada, midagi ära võtta jne – omaalgatuslik augustamine, rõngastamine jne on vanglas keelatud ja ohustab kinnipeetavate ja teiste vanglas viibivate isikute tervist, sest seeläbi võivad hakata levima erinevad nakkushaigused (HIV, hepatiit jm vere teel levivad haigused). Tätoveeringu (märgi) eemaldamine on raskendatud tegevus ja võib kahjustada isiku tervist jäädavalt. Tegemist võib olla ka ühe enesevigastamise meetodiga. On selge, et selliste tegevuste käigus on infektsioonide tekke oht väga kõrge. Vang ei tohi omaalgatuslikult oma keha moondada, augustada, samuti ei tohi lasta teha seda teistel. [muud TV dir 25.02.2022 kk nr 1-1/22] [muud TV dir 01.03.2022 kk nr 1-1/23]

21. Ametnike vastuvõtt

Vangla direktori või tema poolt määratud vanglateenistuse ametniku vastuvõtule soovimise korral on kinnipeetav kohustatud esitama põhjendatud taotluse. Kinnipeetava isiklikult vangla direktori või direktori poolt määratud vanglateenistuse ametniku vastuvõtule saamine ei ole kinnipeetava esmane ja ainus küsimuste lahendamise viis. Esmatasandil lahendab kinnipeetavatel tekkinud küsimusi inspektor-kontaktisik koostöös teiste vanglateenistuse ametnikega. Õigusaktidest tulenevalt on kinnipeetaval võimalik pöörduda Vangla poole ka kirjalikult, esitades vastavasisuline kirjalik pöördumine. Tulenevalt eeltoodust ja piiratud ajaressursist peab kinnipeetav oma taotlust vangla direktori või direktori poolt määratud vanglateenistuse ametniku vastuvõtule saamiseks korrektselt ja konkreetselt põhjendama. Taotluse põhjendus tuleneb vajadusest hinnata kinnipeetava soovi sisu ning võimaliku probleemi lahendamiseks vajamineva juhtimispädevuse taset. Vastuvõtu aeg planeeritakse vastavalt võimaliku probleemi tausta selgitamiseks kuluvale ajale ja arvestades kaasatud vanglateenistuse ametnike tööaja planeeringut.

22. Distsiplinaarmenetlus ja distsiplinaarkaristuste täideviimine

22.1 Käesolevas punktis on selgitatud, millist eesmärki teenib distsiiplinaarmenetlus. Distsiplinaarmenetluse eesmärk on distsiplinaarsüüteo kiire ja täielik avastamine, süüdlase ja süüteo põhjuste väljaselgitamine ning distsiplinaarkaristuse õiglane määramine. Distsiplinaarmenetluse ajendiks on dokument, mis sisaldab andmeid distsiplinaarsüüteo kohta. Vanglas algatatakse distsiiplinaarmenetlus siis, kui ilmnevad distsiplinaarsüüteo tunnused, mis on fikseeritud ettekandena.

22.2 VangS § 63 ja § 100 kohaselt on vanglateenistusel õigus vangistusseaduse, vangla sisekorraeeskirjade ja muude õigusaktide nõuete süülise rikkumise eest kohaldada kinnipeetava suhtes distsiplinaarkaristusi.

22.3 VangS § 100 lg 1 p 4 kohaselt võib vahistatu suhtes vangistusseaduse, vangla sisekorraeeskirjade või muude õigusaktide nõuete süülise rikkumise eest distsiplinaarkaristusena kohaldada isiklike

vahendite arvelt lisatoitlustamise õiguse keelamist kuni kaheks kuuks. HMS § 61 lg 1 kohaselt kehtib haldusakt adressaadile teatavaks tegemisest või kättetoimetamisest alates, kui haldusaktis ei ole ette nähtud hilisemat kehtima hakkamist. Juhul kui vahistatu suhtes on distsiplinaarkaristusena kohaldatud eelnimetatud karistust, väljastatakse talle distsiplinaarkaristuse kehtivuse ajal küll Vangla kauplusest kauba tellimise leht, kuid tal puudub õigus soetada endale toiduaineid.

22.4 VangS § 38 lg 2² kohaselt võib kinnipeetava töölt kõrvaldada või töökohustusest vabastada, kui kinnipeetav ei ole võimeline töökohustust täitma või töötamine ohustab kinnipeetava enda või vangla julgeolekut või töötamine on vangla distsiplinaarkorda ohustav. Kinnipeetava tööle võtmise, töölt kõrvaldamise ja töölt vabastamise korra kehtestab justiitsminister määrusega. Justiitsministri 07.02.2007 määruse nr 9 „Kinnipeetava tööle võtmise, töölt kõrvaldamise ja töölt vabastamise kord“ (edaspidi Kord) § 5 lg 2 punkti 8 kohaselt peatub kinnipeetava töökohustus distsiplinaarkaristusena kuni üheks kuuks töölt eemaldamisel. Tulenevalt VangS § 65 sätestatule pööratakse distsiplinaarkaristus üldjuhul täitmisele kohe.

22.5 Reeglina ei kanna kinnipeetavad kartseri karistust kambris, kuhu nad on paigutatud tavarežiimi puhul. Kartserikaristuse kandmiseks teise kambrisse või osakonda paigutatud kinnipeetav on kohustatud kaasa võtma kõik temale kuuluvad esemed. Kinnipeetava juures kambris olnud isiklikud asjad antakse lattu ning tagastatakse kinnipeetavale pärast kartserist vabastamist. Vangla ei taga, et kinnipeetav paigutatakse tagasi eluosakonda või kambrisse, kust ta kartserikaristust kandma suundus ning vangla ei vastuta kinnipeetava poolt endisesse kambrisse või eluosakonda jäetud esemete eest. Leitud esemetega, mille omanikku ei suudeta tuvastada, toimitakse vastavalt VSKE §-des 66 – 69 sätestatule.

23. Kinnipeetava vanglast ümberpaigutamine ja vabastamine

23.1 Kinnipeetava vabastamist reguleerivad VangS §-d 73-76² ning justiitsministri 25.01.2001.a määrus nr 11 „Kinnipeetava vanglast vabastamise kord“. Punkti eesmärk on anda kinnipeetavatele informatiivne teave dokumendi kohta, mis reguleerib kinnipeetavate vanglast vabastamist.

23.2 Vanglatevaheline ümberpaigutamine toimub vastavalt justiitsministri 25.03.2008.a. määrusele nr 9 „Täitmisplaan“. Punkti eesmärk on anda kinnipeetavatele informatiivne teave dokumendi kohta, mis reguleerib kinnipeetavate vanglatevahelist ümberpaigutamist.

23.3 Isikul tuleb enne vabanemist tagastada vanglale tema kasutuses olnud vangla vara. Eesmärk on teavitada kinnipeetavaid, et neil lasub kohustus vahetult enne vabanemist tagastada vanglale tema kasutuses olnud vangla vara. Samuti antakse antud punktis kinnipeetavale informatiivset teavet, kuidas ta peab käituma vangla varaga enne ümberpaigutamist teise vanglasse (tagastama tema kasutuses olev vangla vara v.a vanglavorm).

23.4 VSKE § 64 lg 1 ja 6 kohaselt tagastatakse kinnipeetavale vanglast vabastamisel vanglas hoiul olevad asjad ning need antakse isikule kätte allkirja vastu. Punkti eesmärk on selgitada kinnipeetavale, kuidas toimub vanglast vabanemise korral isiklike asjade tagastamine.

23.5 Kui vabaneva isiku riietus ei vasta aastaajale nt isik omab vaid suveriietust, milleks on lühikesed püksid ja T-särk ning tema vabanemine on talvel, kui väljas on -15 kraadi, siis antakse vabastatavale hooajale vastavad riided vanglateenistuse poolt. Punkti eesmärk on selgitada kinnipeetavale, kuidas käituda, kui vabanemisel ei ole isikul aastaajale vastavat riietust.

23.6 Kinnipeetava vanglast vabastamise korra § 11 kohaselt kui isik vanglast vabastatakse, antakse talle kaasa vanglast vabastamise õiend, kuhu kantakse õiendi väljaandnud vangla nimetus, õiendi number, kinnipeetava ees- ja perekonnanimi, kinnipeetava sünniaeg või isikukood, kinnipeetava foto, kinnipeetava allkiri, õiendi väljaandmise kuupäev, õiendi kehtivusaeg, mis on 6 kuud, kinnipidamise algus ja lõpp, õiendi väljaandja ees- ja perekonnanimi, õiendi väljaandja ametinimetus, õiendi väljaandja allkiri. Vabastamisõiend kehtib kuue kuu jooksul väljaandmisest arvates ning kehtivuse lõpptähtpäev märgitakse vabastamisõiendile. Kinnipeetavalt küsitakse tema eluloolisi andmeid ning tema vastuseid võrreldakse vabastamisõiendi ja isikliku toimiku andmetega. Samuti võrreldakse isiklikus toimikus olevaid fotosid ja eritunnuste kirjeldusi kinnipeetavaga. Kinnipeetav kinnitab isiklike dokumentide sh ka

vabastamisõiendi kättesaamist oma allkirjaga isikliku toimiku tagumise kaane siseküljel. Kinnipeetavale antakse informatiivset teavet, kuidas näeb välja vabastamisel tema isiklike dokumentide üleandmine.

23.7 VangS § 75 lg 4 kohaselt makstakse vabastamisel kinnipeetavale välja tema isikuarvel olevatest summadest hoiustatud vabanemistoetus ja vanglasiseseks kasutamiseks jäetud raha. Kui kinnipeetava isikuarvelt väljamakstav summa on väiksem toetuse määrast, siis makstakse kinnipeetavale ühekordset toetust kehtestatud määra ja isikuarvelt väljamakstava summa vahe ulatuses. Kinnipeetavale antakse informatiivset teavet, mis puudutab vabanemistoetuse ja vaba rahajäägi tagastamist.

23.8 VSKE § 9¹ lg 2¹ kohaselt peetakse kinnipeetava kohta tervisekaarti ning kinnipeetava vanglast vabastamisel väljastatakse talle soovi korral koopia või väljavõte tervisekaardist. Kuna väljavõtte saamiseks tuleb kinnipeetaval esitada vanglale kirjalik taotlus, on antud punkti lahtikirjutamine vajalik. Nimetatud väljavõtte edastatakse isikule vahetult enne vanglast lahkumist kinnises ümbrikus allkirja vastu delikaatsete isikuandmete kaitseks.

23.9 Kinnipeetava vanglast vabastamise korra § 27 kohaselt annab kohtusaalis vabastatud kinnipeetavale tema soovil tagantjärele vabastamisõiendi asutus, kus kinnipeetav vahetult enne vabastamist viibis. Isikule tagastatakse allkirja vastu vanglas hoiul olnud isiklikud asjad, vanglasisesel isikuarvel olnud raha, väärisesemed ja dokumendid. Kinnipeetav kinnitab isiklike dokumentide kättesaamist oma allkirjaga isikliku toimiku tagumise kaane siseküljel. Punkti eesmärk on viia kinnipeetavateni teave, kuidas käituda kui nad väljaspool vanglat st kohtusaalist, prokuratuurist vabastatakse ning millistel aegadel on võimalik vanglas olevaid isiklike asju kätte saada. Samuti viiakse isikuteni teave, et pärast vabanemist on võimalik kirjaliku taotluse alusel saada vanglast vabastamise õiend tagant järele. Antud õiend on vajalik eelkõige nendele isikutele, kellel puudub kehtiv isikut tõendav dokument.